

Stenografisch verslag van een openbaar verhoor in het kader van de parlementaire enquêtecommissie Woningcorporaties op 19 juni 2014 in de Enquêtezaal van het Logement te Den Haag.

Gehoord wordt: de heer Roland van der Post

Aanvang: 15.00 uur

Voorzitter: Van Vliet

Griffier: Esmeijer

Verder zijn aanwezig de commissieleden Bashir, Groot, Hachchi, Mulder en Oskam.

De **voorzitter**: Goedemiddag iedereen, ook de mensen op de publieke tribune. Aan de orde is het openbaar verhoor van de heer Van der Post. Welkom, mijnheer Van der Post, namens onze hele parlementaire enquêtecommissie Woningcorporaties, die onderzoek doet naar opzet en werking van het hele stelsel van woningcorporaties, inclusief incidenten. Zoals u inmiddels weet, willen wij weten wat er is gebeurd, vooral ook hoe dat kon gebeuren en zeker ook wie daarvoor verantwoordelijk zijn. Vandaag kijken wij naar het borgingsinstituut van de sector, het Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Dat doen wij omdat wij dit instituut erg vaak tegenkomen in ons onderzoek; dat moge ook duidelijk zijn aan de hand van de openbare verhoren tot nu toe. Het is dus alleszins noodzakelijk dat wij u vandaag in dit verband als getuige horen. Daarom doen wij dat. Dit verhoor vindt plaats onder ede. U hebt ervoor gekozen, de belofte af te leggen dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zult zeggen. Staat u op, alstublieft, en zegt u mij na: dat beloof ik.

De heer **Van der Post**: Dat beloof ik.

De **voorzitter**: U staat onder ede, mijnheer Van der Post. Neemt u plaats. Ik verzoek u, de microfoon continu aan te laten tijdens het verhoor. U laat zich bijstaan door mevrouw Van der Weerd; welkom. Ik verzoek u, zelf antwoord te geven op onze vragen. Meerdere leden van de commissie hebben vragen aan u en het zijn behoorlijk wat vragen, dus we gaan snel beginnen. Ik geef het woord aan mevrouw Hachchi.

Mevrouw **Hachchi**: Mijnheer Van der Post, u was bijna vijftien jaar algemeen directeur van het Waarborgfonds, in de periode van 1999 tot 2013. Voor degenen die dat niet weten: het Waarborgfonds had als taak om leningen die woningcorporaties afsloten, te borgen. Hierdoor kon de woningcorporatiesector goedkoper geld lenen voor volkshuisvestelijke projecten. Het Waarborgfonds staat daarbij dus garant.

Ik begin met een aantal vragen ten aanzien van Woonstichting Geertruidenberg (WSG); daar hebben wij het vanochtend ook over gehad. Wij hebben twee getuigen hierover gehoord. In oktober 2006 wordt WSG een aandachtscorporatie bij het WSW. Kunt u toelichten wat dat betekent?

De heer **Van der Post**: Ik denk dat het woord het al precies zegt. Zo'n corporatie is een deelnemer die even wat extra aandacht vraagt. Dat was in dit verband vanwege de hoge investeringsambities van WSG.

Mevrouw **Hachchi**: Wat houdt die extra aandacht van het WSW dan precies in?

De heer **Van der Post**: Bijvoorbeeld dat onze accountmanager wat vaker een kop koffie gaat drinken bij de corporatie om te kijken hoe het er daar aan toegaat.

Mevrouw **Hachchi**: Is dat het enige?

De heer **Van der Post**: Nee. De financiële stukken worden natuurlijk nader geanalyseerd, maar we proberen aan te geven dat een corporatie, als zij een aandachtscorporatie wordt, ook meer aandacht krijgt. Dat kan in de vorm van

een werkbezoek zijn, maar dat kan ook extra aandacht zijn bij het bestuderen van de financiële stukken.

Mevrouw **Hachchi**: De term "aandacht" kan natuurlijk positief zijn, maar kan ook betekenen: u moet hier even extra gaan opletten. Was het met name dat laatste?

De heer **Van der Post**: Ja, het was een corporatie die bekend stond om haar investeringsambitie. Vandaaruit kreeg zij extra aandacht.

Mevrouw **Hachchi**: Vanochtend bleek al dat de waarde van de door het Waarborgfonds geborgde leningen van WSG hoger was dan de waarde van hun bezit: 102% van de WOZ-waarde, om precies te zijn. Dat is tegen de regels van het WSW. Hoe kan dat?

De heer **Van der Post**: Ik heb een iets andere interpretatie van de regels van het WSW. WSG werd, zoals iedere andere corporatie, in eerste instantie tot 2008 geborgd onder de vermogensbepaling van de bedrijfswaarde. Het WSW kon dan tot 100% van de bedrijfswaarde van een project financieren. Dat betekent dat WSG zijn nieuwe projecten liet zien en zei: dit ga ik investeren, dit wordt de bedrijfswaarde. Dan kan er een leningvolume ter hoogte van de bedrijfswaarde ter beschikking worden gesteld. Wij zijn als WSW in 2007 veranderd van methodiek. Toen hebben wij gezegd: er is een leningplafond van 50% van de WOZ-waarde, het ingebrachte onderpand. Natuurlijk, als je nieuwe investeringen en nieuwe leningen aangaat en je nog geen vastgoed hebt, heb je ook geen nieuwe WOZ-waarde. Dat verklaart dus de overschrijding ten aanzien van de nieuwe WOZ-norm.

Er waren meer corporaties die door de stelselwijziging een leningportefeuille hadden boven de 50%. Daar hebben wij een lijst van gemaakt. Wij hebben dat lijstje ook bij het ministerie laten zien: dit zijn corporaties die boven de 50% zitten. Daar zit bijvoorbeeld veel ouderenhuisvesting in, daar zit studentenhuisvesting in. Toen hebben wij gezegd: deze corporaties moeten een plan gaan maken om op termijn weer aan de 50% WOZ-waarde te voldoen.

Mevrouw **Hachchi**: U begon uw antwoord met "ik heb een andere interpretatie van de regels van het WSW". Was het mogelijk om de regels van het WSW op verschillende manieren te interpreteren?

De heer **Van der Post**: Nee, ik probeer te zeggen dat wij, op het moment dat wij die borging toekenden, nog niet 50% van de WOZ-waarde als limiet hadden. Toen wij die borging toekenden, was dat op bedrijfswaarde.

Mevrouw **Hachchi**: Die regels van het WSW waren dus helder.

De heer **Van der Post**: Ik vond dat ze helder waren.

Mevrouw **Hachchi**: Waren ze ook helder in de sector?

De heer **Van der Post**: Ja, dat denk ik ook. Er waren altijd discussies: met welke parameters moet de bedrijfswaarde dan berekend worden? Dat was ook een formele procedure samen met het Centraal Fonds. Wij moesten afstemming zoeken met het Centraal Fonds. Dan stelde het WSW de parameters vast en die werden gecommuniceerd.

Mevrouw **Hachchi**: Omgerekend heeft WSG per woning drie keer zo veel kunnen lenen als Vestia en vijf keer zo veel als de gemiddelde woningcorporatie. Heeft het Waarborgfonds dat doorgehad?

De heer **Van der Post**: Ja, we hebben ons gerealiseerd dat dit een corporatie was die tegen de grenzen van onze borgingsfaciliteit, tegen het maximum, aan zat. Vandaar dat het een aandachtscorporatie werd. Natuurlijk gaan we nu rekenen met de huidige leningenportefeuille ten opzichte van de bestaande vastgoedportefeuille, maar wij hebben bij de borging rekening gehouden met de toekomstige vastgoedportefeuille, want die zou tenslotte gerealiseerd worden.

Mevrouw **Hachchi**: Wanneer kwam het Waarborgfonds tot het inzicht dat WSG behoorlijk wat leningen ...?

De heer **Van der Post**: Nou ja, dat wisten we natuurlijk zelf, want we hebben die leningen geborgd. Maar door de overgang van de methodiek die het WSW toepaste, werd wel duidelijk dat een borging uitsluitend op een vermogenscomponent, de bedrijfswaarde, onvoldoende inzicht gaf. Wij zijn toen ook mede gaan borgen op inzichten rond liquiditeit. In april 2008 ben ik samen met mijn collega-accountmanager het gesprek aangegaan met de heer Span, dat met de nieuwe inzichten van het WSW WSG eigenlijk niet zozeer een aandachtscorporatie werd, als wel een corporatie die nog meer aandacht moest krijgen.

Mevrouw **Hachchi**: U zegt dat de methodiek van het WSW is veranderd en dat WSG daardoor ineens een aandachtscorporatie werd.

De heer **Van der Post**: Dan heb ik het niet goed verteld.

Mevrouw **Hachchi**: Oké, dan mag u het uitleggen.

De heer **Van der Post**: Het was al een aandachtscorporatie, omdat zij veel leningen kreeg en grote ambities had. Met de inzichten die de nieuwe methodiek opleverde, zeiden wij: je zit wel aan tegen je vermogensgrens en je zit ook aan tegen je liquiditeitsgrens; daar voldoe je ook niet aan. Dan wordt het een tweede slag van aandacht.

Mevrouw **Hachchi**: Dus het zijn twee argumenten. Als we het houden bij het eerste, veel leningen ... U zei het zelf net al: die heeft het WSW verstrekt. Het is toch een beetje gek als je als burger eerst borgt en er vervolgens achter komt dat het toch wel heel erg veel is.

De heer **Van der Post**: We hebben natuurlijk geborgd op basis van de projectinformatie die we kregen van WSG over de bedrijfswaarde van het vastgoed dat zij gingen realiseren. Dat was ambitieus, maar dat lag ook aan

de markt; dat is vanmorgen ook gezegd. De economische marktomstandigheden waren anders en het perspectief was anders. Het waren op dat moment realistische plannen, naar onze inschatting. Het was wel veel voor een kleine corporatie, maar wij hebben ons gebaseerd op de onderleggers, de bedrijfswaarde.

Mevrouw **Hachchi**: In eerste instantie zag het Waarborgfonds daar dus geen risico in.

De heer **Van der Post**: Wij zagen daar wél risico in. Daarom werd het een aandachtsclub, omdat zo'n kleine corporatie gewoon veel activiteiten ging doen.

Mevrouw **Hachchi**: Maar dat was later. Op het moment dat er geborgd werd, zag het WSW geen risico's.

De heer **Van der Post**: Ik denk dat die processen tegelijk zijn gegaan. We gaan borgen: we krijgen aanvragen voor borging en we kennen die toe; en m'n accountmanager zegt: het is wel een heel intensieve investering die daar plaatsvindt. Als gevolg daarvan zijn we in april 2008 het gesprek met de heer Span aangegaan.

Mevrouw **Hachchi**: Heeft het Waarborgfonds getoetst waar WSG dat geld aan besteedde?

De heer **Van der Post**: Wij gaan er in ieder geval van uit dat de corporatie het geld besteedt aan datgene waarvoor het geleend is. Daar zitten dus voor een deel grondaankopen in. Je moet tenslotte een positie hebben om nieuwe huizen te kunnen bouwen. Daar zitten dus grondaankopen in. We hebben echter niet gezien en niet ontdekt dat het geld ook naar andere grondposities ging dan die wij in de projecten zagen.

Mevrouw **Hachchi**: U zei: we gingen ervan uit. Toetst het WSW waar het geld aan besteed wordt, of niet?

De heer **Van der Post**: Wij toetsen achteraf waar het aan besteed wordt.

Mevrouw **Hachchi**: Achteraf. U verstrekt dus eerst een borging en achteraf kijkt u waar het geld aan besteed wordt.

De heer **Van der Post**: Ja.

Mevrouw **Hachchi**: Is het niet logischer om dat vooraf te doen?

De heer **Van der Post**: Dan zijn het investeringsvoornemens. Je krijgt papieren plannen waarbij de corporatie zegt, gebaseerd op de begroting, de meerjarenplanning en de meerjareninvesteringen: dit gaan wij doen, dit gaan wij investeren, dit zijn de onderleggers, dit zijn de bedrijfswaarden en wij vragen daarvoor borging aan. Die borging hebben wij verstrekt.

Mevrouw **Hachchi**: Daarmee zegt u dat u de plannen wel toetst, vooraf.

De heer **Van der Post**: Natuurlijk, de plannen worden getoetst.

Mevrouw **Hachchi**: U had er dus wel zicht op waar het geld aan besteed werd door WSG.

De heer **Van der Post**: Ja, het is immers het voornemen van de corporatie om die plannen te realiseren en het geld daaraan te besteden.

Mevrouw **Hachchi**: Uit ons onderzoek is namelijk niet gebleken -- dat is in ieder geval niet bekend -- dat er ooit feitelijk is nagegaan door het Waarborgfonds waar het geld aan besteed werd door WSG.

De heer **Van der Post**: We hebben niet iedere geborgde euro gevolgd.

Mevrouw **Hachchi**: Hoeveel euro wel?

De heer **Van der Post**: Ten slotte hebben er investeringen plaatsgevonden voor de nieuwbouw. Dan zie je als het ware de stenen stapelen.

Mevrouw **Hachchi**: Dus u hebt alleen de nieuwbouw getoetst?

De heer **Van der Post**: Wij hebben ons natuurlijk geconcentreerd op de nieuwbouw. Wij hebben niet in de gaten gehad dat er met het geborgde geld andere grondaankopen werden gedaan dan wij dachten.

Mevrouw **Hachchi**: Welke lessen heeft het Waarborgfonds getrokken uit de problemen die WSG heeft gehad?

De heer **Van der Post**: We hadden al lessen getrokken; vandaar dat we de methodiek veranderd hadden. In die methodiek zit een betere bestedingscontrole; daar vroeg u net naar. Wij vragen vijfjarige kasstroomprognoses op, plus de realisaties van voorgaande jaren. Dan kun je op den duur controleren: dit was de begroting en dit is de realisatie. Dan krijgen we de bestedingsvraag. Dat is eigenlijk een jaarlijkse toets, of minimaal een jaarlijkse toets bij een corporatie: gaat het geld naar datgene waarvoor het bedoeld is?

Mevrouw **Hachchi**: Betekent dit ook dat het Waarborgfonds zich verantwoordelijk voelde voor de problemen die ontstonden bij WSG?

De heer **Van der Post**: Ik denk dat de verantwoordelijkheid in eerste instantie bij het bestuur en de raad van commissarissen van WSG ligt. Wij zijn verantwoordelijk voor de vraag of wij wel of niet terecht borging hebben afgegeven op de projecten die voorlagen. Die voldeden aan de regels, dus daar hebben wij terecht borging op gegeven. Hebben wij voldoende inzicht gekregen in hoe het bij WSG eigenlijk reilde en zeilde, ook in verband met die grondaankopen? Dat is ons duidelijk geworden toen wij in april 2008 het gesprek met de heer Span zijn aangegaan.

Mevrouw **Hachchi**: U zegt: het reilen en zeilen. Grondaankoop was eigenlijk hetzelfde als nieuwbouw. Dat lag voor in de plannen die u uiteindelijk gewoon geborgd hebt.

De heer **Van der Post**: In de plannen en in de berekening van de bedrijfswaarde zit natuurlijk de aankoop van grond; dat zien wij. Die moet ook gefinancierd worden. Wij schrikken dus niet als een corporatie grondaankopen doet. Wij schrikken misschien wel als zij speculatieve grondaankopen doet. Het reguliere proces van grondaankopen doen en vastgoed realiseren, is echter een borgbare activiteit.

Mevrouw **Hachchi**: WSG heeft in 2011 een onderzoek laten doen door Deloitte. Dat ging over de rol van het Waarborgfonds en met name over het oplopen van de leningenportefeuille bij WSG. Bent u bekend met het onderzoeksrapport?

De heer **Van der Post**: Nee, dat ken ik niet. Ik heb er vanmorgen iets over gehoord, maar zelf ken ik het niet.

Mevrouw **Hachchi**: Hebt u enig idee waarom dit rapport nooit met u gedeeld is?

De heer **Van der Post**: Nee. Ik was er eerlijk gezegd ook verbaasd over om vandaag te horen dat dat rapport er is en dat dat onderzoek in opdracht van het bestuur c.q. de raad van commissarissen van WSG is gedaan. Het is gedeeld met het Centraal Fonds en het ministerie. Ik ben teleurgesteld dat het WSW niet de gelegenheid heeft gehad om kennis te nemen van het rapport dan wel een wederhoorpositie heeft gekregen.

Mevrouw **Hachchi**: Het rapport ging immers over het Waarborgfonds.

De heer **Van der Post**: Ja, blijkbaar.

Mevrouw **Hachchi**: Kunt u verklaren waarom u het niet hebt gekregen?

De heer **Van der Post**: Nee. Dat weet ik niet.

Mevrouw **Hachchi**: De directeur van het Centraal Fonds, de heer Van der Moolen, stuurt na ontvangst van dit rapport een mail naar het ministerie met zaken die hem opvallen. Hij constateert dat het Waarborgfonds sinds 2007 minder informatie heeft over de bestedingen van woningcorporaties. Klopt dat?

De heer **Van der Post**: Nee, die mening deel ik niet.

Mevrouw **Hachchi**: Kunt u er wel op reageren?

De heer **Van der Post**: Ja. Ik heb net geprobeerd het beeld te schetsen van hoe wij onze methodiek veranderd hebben en hoe wij het toekennen van borging en de controle op borging als het ware verscherpt hebben. Wij zeggen nu het volgende. "Dit is de vijfjarige kasstroomprognose. Daarover kunt u borging krijgen, voor maximaal drie jaar. Volgend jaar moet u weer een kasstroomprognose dan wel realisatiecijfers inleveren waaruit blijkt waar dat geld heen is gegaan."

Mevrouw **Hachchi**: Wat de heer Van der Moolen stelt, klopt dus niet.

De heer **Van der Post**: Ik deel die mening niet.

Mevrouw **Hachchi**: De heer Van der Moolen constateert ook dat er geen gebrek aan signalen is geweest, maar dat de stap naar effectieve interventie een moeilijke lijkt te zijn. Onderschrijft u die constatering?

De heer **Van der Post**: Interventie niet. Tenslotte hebben wij in april 2008 het eerste gesprek met de heer Span gevoerd. Die interventie is er dus geweest. Er moesten maatregelen genomen worden door WSG. Of dat dan effectief is? Daarbij is het natuurlijk ook de vraag in hoeverre WSG de voorgestelde maatregelen daadwerkelijk kan en wil uitvoeren.

Mevrouw **Hachchi**: U hebt het over april 2008. Kon het WSW, het Waarborgfonds, niet eerder in actie komen?

De heer **Van der Post**: Ik kreeg begin 2008 een signaal van mijn accountmanager die zich met WSG bezighield: het is een aandachtscorporatie en die heeft nu extra aandacht nodig. In dit geval was dat in de vorm van een gesprek tussen de twee bestuurders, waarin wij onze zorgen geuit hebben.

Mevrouw **Hachchi**: Het had dus niet eerder gekund?

De heer **Van der Post**: Ik durf nu niet te zeggen of er voor mijn accountmanager voorheen al aanleiding was om dat gesprek eerder te organiseren.

Mevrouw **Hachchi**: WSG is al vanaf 2006 een aandachtscorporatie. Er zit dus twee jaar tussen.

De heer **Van der Post**: Ik probeer uit te leggen dat een aandachtscorporatie een corporatie is die door het accountmanagement extra bekeken wordt. Dat wil niet gelijk zeggen dat het bestuur van het WSW iets zou moeten doen. De accountmanager heeft na verdere analyse gezegd, begin 2008: het wordt tijd voor een gesprek.

Mevrouw **Hachchi**: Dus in die twee jaar heeft uw accountmanager het aangekeken en pas in 2008 is er aanleiding geweest om ...

De heer **Van der Post**: Toen ben ik als bestuurder gevraagd om dat gesprek te voeren.

Mevrouw **Hachchi**: In de mail van de heer Van der Moolen wordt ook de vraag opgeroepen of formele externe toezichthouders, dus het Centraal

Fonds en het ministerie, signalen van het Waarborgfonds moeten krijgen. Is dat bij WSG gebeurd?

De heer **Van der Post**: Wij zijn uiteindelijk samen met het Centraal Fonds om tafel gaan zitten om de problemen van WSG te bespreken.

Mevrouw **Hachchi**: U zegt "uiteindelijk". Over wanneer hebt u het dan?

De heer **Van der Post**: Dat durf ik niet helemaal precies te zeggen. Wij hebben een regulier directieoverleg tussen het Centraal Fonds en het WSW. Wij geven geen gegevens over corporaties vrij -- dat is de vertrouwelijke relatie tussen deelnemers en het WSW -- maar wij hebben wel de goede gewoonte om elkaar in dat directieoverleg even aan te kijken in de trant van: zijn er misschien clubs waar je je zorgen over maakt? Ik kan mij niet direct herinneren wanneer WSG in dat verband voor het eerst genoemd is. Dat heb ik zo even niet paraat.

Mevrouw **Hachchi**: Dat weet u niet. Een belangrijke afspraak in het borgingsstelsel is de zogeheten naadloze aansluiting. Daarbij gaat het om de aansluiting tussen het Waarborgfonds aan de ene kant en de financieel toezichthouder, het CFV, aan de andere kant. Als een woningcorporatie niet meer als kredietwaardig wordt beoordeeld door het Waarborgfonds, is de financieel toezichthouder, het CFV, verplicht om saneringssteun te verlenen totdat de corporatie weer kredietwaardig is. Dat zeg ik voor de helderheid. Wanneer was voor u duidelijk dat voor WSG een saneringstraject nodig was?

De heer **Van der Post**: Begin 2011, in dat directieoverleg dat ik net noemde, is WSG besproken en zijn de zorgen gedeeld. Eigenlijk heb ik toen tegen de directie van het Centraal Fonds gezegd: het zit op het randje bij WSG; wellicht zouden we nu moeten overgaan tot het afgeven van de niet-kredietwaardigheid. De heer Van der Moolen heeft het WSW toen verzocht om dat nog even niet te doen.

Mevrouw **Hachchi**: Heel even, mijnheer Van der Post. U hebt het over begin 2011. Het is dus in uw herinnering naar boven gekomen dat u dit begin 2011 besproken hebt met het Centraal Fonds.

De heer **Van der Post**: Ik kon mij niet herinneren wanneer wij WSG voor het eerst besproken hebben ...

Mevrouw **Hachchi**: Oké, dit was dus niet de eerste keer.

De heer **Van der Post**: ... maar ik kan mij wel herinneren dat wij in het directieoverleg begin 2011 gesproken hebben over de problemen bij WSG. Daar heb ik vanuit mijn kant, vanuit het WSW, gezegd: het ziet er niet goed uit, dus wellicht trekken wij de kredietwaardigheid in. Dan zou dat saneringsproces beginnen. Maar omdat er door het Centraal Fonds al ingegrepen werd bij WSG in de zin van een nieuw bestuur en omdat er ook al aangedrongen werd op een nieuw plan van aanpak, heeft het CFV ons verzocht: doe dat nog even niet, wacht even af wat het nieuwe plan van aanpak gaat opleveren. Daar hebben wij gehoor aan gegeven. Wij hebben in de loop van 2011 afgewacht wat dat plan van aanpak zou opleveren. Ik heb dat gedaan omdat wij geen verdere borging van WSG voorzagen in 2011. Ik hoefde dus ook geen beslissing te nemen over borging in 2011. Vandaar dat ik het Centraal Fonds, WSG en onszelf de tijd gegeven heb om dat plan van aanpak op te stellen en te beoordelen.

Mevrouw **Hachchi**: Dat was dus begin 2011. In het najaar van 2011 stelt het Waarborgfonds dan wel dat WSG gewoon niet meer kredietwaardig is.

De heer **Van der Post**: Ja, dan zitten we met plannen die we moeten beoordelen op realiteit en effectiviteit: gaat het allemaal lukken? In november 2011 hebben wij de conclusie moeten trekken dat wij WSG niet langer kredietwaardig vonden. Daarmee is het traject van de saneringssteun bij het Centraal Fonds ingezet.

Mevrouw **Hachchi**: Dus begin 2011 had u een ander standpunt ingenomen en in het najaar zegt u wel: stoppen bij WSG, dat kunnen wij niet meer ...

De heer **Van der Post**: Omdat wij het plan van aanpak, de maatregelen en de verwachte resultaten onvoldoende vonden om WSG nog langer als kredietwaardig te zien, hebben wij de niet-kredietwaardigheid uitgesproken.

Mevrouw **Hachchi**: Wat was de reactie van het Centraal Fonds?

De heer **Van der Post**: We waren het eens over de niet-kwaliteit van het plan van aanpak, maar het Centraal Fonds had daar wel wat moeite mee omdat het een analyse op tafel had liggen waarin gevraagd werd: is er eigenlijk wel sprake van een negatief vermogen van WSG en is er wel een grond voor saneren? Die inschatting van het Centraal Fonds heeft enige tijd geduurd. In de tussentijd heeft de naadloze aansluiting wel gewerkt. Een onderdeel van de naadloze aansluiting is het volgende. Wij zeggen: niet kredietwaardig; wij als WSW kunnen niet meer borgen. Er is echter nog geen goedgekeurd saneringsplan, dus er zit tijd tussen. Onderdeel van de naadloze aansluiting is dan een zogeheten anticipatiebesluit. Vooruitlopend op het te verwachten saneringsbesluit van het Centraal Fonds mag het WSW toch tussentijds borgen, alleen gebeurt dat formeel juridisch onder de directe risico's van het Centraal Fonds. Dat is een tussenpositie om tot saneren te kunnen komen.

Mevrouw **Hachchi**: Toch even terug naar mijn vraag: wat was de reactie van het Centraal Fonds toen het Waarborgfonds stelde dat WSG niet meer kredietwaardig was? U zei: de reactie van het Centraal Fonds was gebaseerd op het feit dat zij vonden dat er geen sprake was van een negatief vermogen. Was er nog een andere reden waarom het Centraal Fonds het daar niet mee eens was?

De heer **Van der Post**: Op dat moment heb ik geen andere reden vernomen dan dat WSG via de methodiek van het Centraal Fonds nog over een licht positief -- niet nul, zal ik maar zeggen -- volkshuisvestelijk vermogen beschikte.

Mevrouw **Hachchi**: U hebt geen andere reden vernomen, maar kunt u zich ...

De heer **Van der Post**: Ik heb toen geen andere reden gehoord dan deze reden.

Mevrouw **Hachchi**: Maar kunt u zich wel een andere reden voorstellen?

De heer **Van der Post**: Nee.

Mevrouw **Hachchi**: Helemaal niet?

De heer **Van der Post**: Nee. Het was een samenwerking. We hebben begin 2011 gezegd: er moet een plan van aanpak komen. We waren het erover eens dat het plan dat voorlag, niet aan alle vereisten voldeed. Dan is de logische stap dat het WSW zegt: niet kredietwaardig.

Mevrouw **Hachchi**: Als ik mij in het Centraal Fonds verplaats en als ik u voorleg dat het Centraal Fonds, op het moment dat WSG niet kredietwaardig wordt geacht, langs andere woningcorporaties moet om heffing te innen en dat dit toch wel een beetje krom is als het Waarborgfonds zelf al die leningen destijds heeft geborgd, wat zegt u dan?

De heer **Van der Post**: Dat is een redenering waar ik het niet mee eens ben; dat zult u begrijpen. We hebben de beslissing rond borgingen genomen in de jaren die ik genoemd heb. Daar lagen projecten en plannen onder die op dat moment voldeden, die we vertrouwden en die klopten. Wat er in de drie jaar daarna gebeurt, is dat we een financiële crisis en een andere crisis krijgen. De verkoopplannen en de exploitatieplannen van WSG zijn natuurlijk aangepast aan de veranderde omstandigheden. Dan zie je dat de plannen die eerst haalbaar werden geacht, niet haalbaar waren.

Mevrouw **Hachchi**: De financieel toezichthouder CFV ging er in het najaar van 2011 van uit dat de saneringssteun op nul euro zou liggen. Was dat ook de inschatting van het Waarborgfonds op dat moment?

De heer **Van der Post**: We hebben geen inschatting gemaakt van hoe groot de saneringssteun zou moeten zijn. We hebben de inschatting gemaakt dat de vier opties die op tafel lagen, niet haalbaar waren. Het is aan het Centraal Fonds -- hun inschatting was, denk ik, volkomen terecht -- om te bepalen of, in hoeverre en voor welk bedrag er saneringssteun nodig is.

Mevrouw **Hachchi**: Waarop was de veronderstelling dat er sprake zou zijn van nul euro saneringssteun gebaseerd? Weet u dat?

De heer **Van der Post**: Ik denk op de methodiek die het Centraal Fonds zelf hanteert om het volkshuisvestelijk vermogen te bepalen. Daar zitten ook de bekende parameters van bedrijfswaarde en ratio's in. Het werd ons duidelijk dat het Centraal Fonds in eerste instantie op een licht positief, niet nul zijnde, volkshuisvestelijk vermogen uitkwam.

Mevrouw **Hachchi**: In juni 2013 krijgt WSG uiteindelijk 117 miljoen euro aan saneringssteun. Wat is de reden dat er uiteindelijk wel saneringssteun nodig is geweest?

De heer **Van der Post**: De reden was ondersteuning bieden aan het plan van aanpak. De exacte bedragen ken ik niet. Ik was toen niet meer actief werkzaam bij het WSW. Die laatste saneringsbesluiten en de discussies over het exacte bedrag heb ik dus niet meer meegemaakt.

Mevrouw **Hachchi**: Hoe heeft naar uw mening de naadloze aansluiting gewerkt in de casus-WSG?

De heer **Van der Post**: Ik denk dat die goed gewerkt heeft in de zin van het anticipatiebesluit, waar ik het al over had. Er was geen discussie: er moest tussentijds geborgd worden. Dat is gedaan. Omdat beide fondsen, het

Centraal Fonds en het WSW, een iets andere benadering en berekening rond corporaties hebben, blijkt dat het niet een-op-een een naadloze aansluiting is. De getalletjes die wij berekenen, zijn niet exact dezelfde als de getalletjes die het Centraal Fonds berekent.

Mevrouw **Hachchi**: Is dat niet vreemd als we het hebben over aansluiting?

De heer **Van der Post**: Nee, dat is niet vreemd, omdat beide partijen een eigen verantwoordelijkheid hebben om te kijken hoe zij corporaties beoordelen.

Mevrouw **Hachchi**: Maar ze moeten wel op elkaar aansluiten.

De heer **Van der Post**: Het sluit op elkaar aan.

Mevrouw **Hachchi**: Ondanks de verschillende manieren van werken, meten en interpreteren.

De heer **Van der Post**: De conclusie was hetzelfde: deze corporatie moet gesaneerd worden. U vroeg: werkt de naadloze aansluiting? Ik zie eerder een niet-aansluiting aan de achterkant van een saneringsproces. Het proces van saneren door het Centraal Fonds werkt zo, dat een corporatie weer vermogen krijgt, tot 10% van de jaarhuur; dat is dus een vermogensbepaling. Tegelijkertijd -- u noemde dat terecht -- moet die deelnemer dan weer voldoen aan de kredietwaardigheid van het WSW. Het WSW stelt andere eisen dan alleen een vermogen van 10% van de jaarhuur om de kredietwaardigheid vast te stellen. Zo er al een probleem bij de naadloze aansluiting zit, zie ik dat eerder aan de achterkant, om het goed af te sluiten, dan aan de voorkant, namelijk dat een corporatie in het gat dreigt te vallen tussen het WSW en het Centraal Fonds. Dat wil je juist voorkomen.

Mevrouw **Hachchi**: Mijn collega's zullen vast nog terugkomen op deze analyse van u.

Ik wil het met u hebben over woningcorporatie Rentree. Ook die is een tijdlang aandachtscorporatie geweest bij het Waarborgfonds. Kunt u toelichten wat die term in het geval van Rentree betekende?

De heer **Van der Post**: Ik denk dat de start hetzelfde is. Ons accountmanagement krijgt inzage in de plannen van een corporatie en concludeert dat daarin wel een grote ambitie zit. Die vraagt dus om extra aandacht.

Mevrouw **Hachchi**: Bij Rentree heeft het Waarborgfonds geen signaal afgegeven aan de raad van commissarissen, terwijl de accountmanager van het Waarborgfonds wel zorgen had, in ieder geval over de ambities die er waren bij de bestuurder. Wij hebben hier ook de heer Kemperman gehad als oud-lid ...

De heer **Van der Post**: Dat heb ik gezien, ja.

Mevrouw **Hachchi**: Dat hebt u gezien en gehoord, prima. Hij is oud-lid van de raad van commissarissen van Rentree. Hij heeft aan ons verklaard dat hij zelf met het Waarborgfonds belde om zijn zorgen te uiten. Toen bleek dat het Waarborgfonds ook al een jaar zorgen had. Ik vraag mij af waarom het Waarborgfonds nooit contact heeft opgenomen met zo'n raad van commissarissen.

De heer **Van der Post**: Wij zijn wel voorzichtig met direct escaleren als een corporatie aandachtsclub is. Natuurlijk hebben wij, op het moment dat de aandacht groter is en er explicieter wordt wat de problemen zijn, overleg of contact met een raad van commissarissen. Dat zit in ons escalatiemodel. Wij kunnen ook tegen het bestuur zeggen: wij maken ons zorgen en wij gaan ervan uit dat u de zorgen die wij hebben, deelt met uw raad van commissarissen. Dan leggen wij het bij de bestuurder neer. Uit het telefoontje van de heer Kemperman heb ik begrepen dat hij blij was dat hij van het WSW te horen kreeg dat er aandacht was voor Rentree en dat wij ons zorgen maakten.

Mevrouw **Hachchi**: Het is mij nog niet helemaal helder wanneer het Waarborgfonds dan actie onderneemt. Wanneer is de escalatie zo ver dat uw mensen de telefoon oppakken en zo'n raad bellen?

De heer **Van der Post**: De sturing die wij kunnen toepassen, is op basis van de informatie die wij krijgen: kunnen wij borging geven, kunnen wij faciliteringsvolume geven? Als wij ons zorgen maken, kunnen wij dat faciliteringsvolume beperken, zowel in de tijd als in het bedrag. In het geval van Rentree hebben wij een duidelijk signaal afgegeven, namelijk dat wij de investering die zij wilden doen in de provinciale weg en de ondertunneling daarvan, niet zouden borgen. Dat is natuurlijk wel een signaal dat je afgeeft aan een corporatie, namelijk dat we dat niet zien zitten. Dan ga je er natuurlijk van uit dat een corporatiedirecteur of -bestuurder dat deelt met zijn raad van commissarissen en zegt: sorry, ik krijg op dit project geen borging van het WSW.

Mevrouw **Hachchi**: Maar zijn er voorbeelden te noemen waarbij het Waarborgfonds de telefoon heeft gepakt en de raad van commissarissen bij welke corporatie dan ook ...

De heer **Van der Post**: WSG.

Mevrouw **Hachchi**: Bij WSG is dat gebeurd?

De heer **Van der Post**: Ja, daar zaten we zo erg in de escalatie dat je het perspectief kreeg: hier gaat het niet goed. Toen heb ik gezegd: ik wil ook weleens bij de vergadering van de raad van commissarissen aanwezig ...

Mevrouw **Hachchi**: Ja, maar toen waren de problemen bij WSG al heel erg helder. Het gaat mij om het moment waarop het Waarborgfonds zorgen heeft. Dat is veelal dus in het voortraject, voordat er dingen echt misgaan. Zijn er voorbeelden te noemen waarbij het Waarborgfonds actie heeft ondernomen richting een corporatie?

De heer **Van der Post**: Ik gaf net voorbeelden van acties: dat wij niet borgen, dat wij gesprekken met de raad van commissarissen hebben gehad. Ik heb bij Woonbron ook gesprekken met de raad van commissarissen gehad.

Mevrouw **Hachchi**: Maar is dat in zo'n vroeg stadium geweest?

De heer **Van der Post**: Ik ben altijd voorzichtig geweest om niet te vroeg in het proces het bestuur als het ware te schofferen -- schofferen is misschien niet het goede woord; laat ik zeggen: onder druk te zetten -- en gelijk naar de raad van commissarissen te lopen, maar in het proces dat wij altijd volgen, is er een moment waarop wij zeggen: nu kan het niet; nu willen wij ook zelf met de raad van commissarissen praten.

Mevrouw **Hachchi**: Collega Oskam heeft nog een paar vragen.

De heer **Oskam**: Als u het stempeltje "niet kredietwaardig" aan WSG geeft, als het Centraal Fonds zegt "wij taxeren de saneringsbijdrage op nul euro" en als de heer Ruigrok zegt -- wij hebben hem dat net horen zeggen -- "dat was om een voorbeeld te stellen", wat vindt u daar dan van?

De heer **Van der Post**: Ik heb hem dat horen zeggen, maar ik heb dat niet begrepen uit de opstelling van het Centraal Fonds in de tijd dat we dat besluit namen.

De heer **Oskam**: Maar de toenmalig minister heeft ook tegen de Kamer gezegd, waarschijnlijk door wat het CFV hem heeft ingefluisterd, dat de saneringsbijdrage op nul euro ...

De heer **Van der Post**: De redenering om een saneringsbijdrage van nul te noemen, is volgens mij gebaseerd op de berekening dat het volkshuisvestelijk vermogen plus nul was, zal ik maar zeggen.

De heer **Oskam**: Weet u hoe zij dan bij zo'n berekening komen? Hebt u daar nog inzage in gekregen?

De heer **Van der Post**: Wij kennen in grote lijnen de methodiek van het Centraal Fonds, via de parameterbepaling en de eindwaarde-, de bedrijfswaardeberekeningen. Wij kennen de normeringen daarvan. Het is een berekening en een verantwoordelijkheid van het Centraal Fonds.

De heer **Oskam**: Korte tijd daarna was het ineens 117 miljoen. Hoe kan dat dan?

De heer **Van der Post**: Ik denk dat, hoewel het misschien korte tijd is, de omstandigheden op die markt snel verslechterden en er inzichten kwamen over de feitelijke projecten en de feitelijke grondposities, die afgewaardeerd werden. Dan wordt het gat groter. Wat je eerst als nul zag ... Je kunt door meer kennis en inzicht in die feitelijke projecten -- lukt het om het te verkopen? -- je berekeningen bijstellen aan de hand van de realisaties die je aantreft.

De heer **Oskam**: Nog even over de spelregels van het Waarborgfonds. U zei net: wij borgen geen speculatieve grondaankopen. Tegelijkertijd weten wij dat WSG veel ruwe bouwgrond heeft gekocht, waar ook nog geen bouwbestemming op zat. In welk perspectief moeten wij dat dan zien?

De heer **Van der Post**: Er is een richtlijn voor ons accountmanagement: als het gaat om aankopen van gronden en mogelijke borging voor gronden, moet er een reëel perspectief zijn dat binnen afzienbare tijd de bouwbestemming erop komt en dat er feitelijk met bouwen kan worden begonnen. Het moet dus wel passen in volkshuisvestelijke plannen die voor provincie of gemeente herkenbaar zijn.

De heer **Oskam**: Moeten wij daarin dan lezen dat WSG tegen het WSW heeft gezegd: dit zijn de ideeën en het komt allemaal wel goed?

De heer **Van der Post**: Zo mag u dat samenvatten, ja. Wij zijn natuurlijk afgegaan op de informatie die wij van WSG kregen en de bedrijfswaarden die erbij zaten. Dat waren op dat moment, hoewel veel en voor een hoog bedrag, aannemelijke prognoses voor ons.

De heer **Oskam**: En nu u weet dat het uiteindelijk niet goed is gekomen, hoe kijkt u er nu naar?

De heer **Van der Post**: Dat heb ik al geprobeerd te duiden. Wij hebben een aanpassing in onze methodiek gedaan zodat je veel scherper naar die prognoses kijkt, met name naar de liquiditeitseffecten van die prognoses. Dat is ...

De heer **Oskam**: Dat hebt u duidelijk uitgelegd; dat snap ik ook heel goed. Laat ik het maar gewoon zeggen zoals ik het denk; mijn vraag is eigenlijk: voelt u zich besodemieterd door WSG?

De heer **Van der Post**: Nou, besodemieterd ... Ik denk dat de heer Span toentertijd naar eer en geweten dacht: ik ga dat zo bij het WSW aandragen. Ik voel mij echter niet prettig bij de gedachte dat gelden die ik beschikbaar heb gesteld, anders besteed zijn. Dat vind ik geen fijn idee.

Mevrouw **Hachchi**: Het Waarborgfonds en de financieel toezichthouder, het Centraal Fonds, verschilden nog weleens van inzicht. Een van de onderwerpen waar verschil in zat, betrof de zogenaamde doorzakconstructie bij Servatius in 2007. Voor degenen die het niet weten: een doorzakconstructie betekent dat de duurdere huurwoningen en het commercieel vastgoed overgeheveld worden naar een dochtermaatschappij en dat met dat bezit als onderpand op de kapitaalmarkt ongeborgde leningen afgesloten kunnen worden om investeringen te doen, veelal op commercieel vlak. U geeft hier als Waarborgfonds toestemming voor, maar het Centraal Fonds is daarop tegen.

De heer **Van der Post**: Wij hebben daar vanuit risicoperspectief en risicobeheersingsperspectief toestemming voor gegeven, onder de ontbindende voorwaarde dat er toestemming kwam van de minister. En als die toestemming er niet kwam, zou de transactie moeten worden teruggedraaid. Wij hebben het zuiver vanuit risicoperspectief bekeken. Wij hebben onderpand bij Servatius. Daar hoort een leningportefeuille bij die geborgd is. Servatius wilde een deel van dat onderpand inderdaad laten doorzakken. Wij hebben natuurlijk gekeken of wij dan zelf voldoende onderpand over zouden houden en wat de gevolgen zouden zijn van een commerciële ongeborgde financiering op basis van het onderpand. Dat hebben wij afgewogen. Wij hebben gezegd: risicoteknisch zou het kunnen, maar wel onder de voorwaarde dat de transactie wordt teruggedraaid als de minister c.q. het Centraal Fonds niet akkoord gaat.

Mevrouw **Hachchi**: Maar heel even: het verschil van inzicht tussen het Waarborgfonds en het Centraal Fonds? Is het niet vreemd dat er verschil van inzicht tussen die twee is?

De heer **Van der Post**: Nee, want wij zijn van het borgen van leningen, en risicobeheersing is erop gericht om te bewaken dat die geborgde lening en die aflossing betaald kunnen worden. Het financieel toezicht of het volkshuisvestelijk toezicht stelde zich de vraag of het wenselijk is dat je onderpand, en misschien ook wel sociaal onderpand, laat doorzakken. Dat is een heel andere vraag; dat is geen risicovraag, maar een beleidsmatige vraag.

Mevrouw **Hachchi**: Welke risico's had deze constructie nou voor het Waarborgfonds?

De heer **Van der Post**: Zoals ik net probeerde aan te duiden, waren het aanvaardbare risico's. Wij hielden voldoende onderpand over bij Servatius om een deel van het onderpand vrij te geven voor commerciële financiering, voor ongeborgde financiering.

Mevrouw **Hachchi**: En als u zich probeert te verplaatsen in het Centraal Fonds? Welke risico's zagen zij?

De heer **Van der Post**: Ik heb de indruk gehad -- dat geldt ook voor de minister -- dat het niet zozeer ging om risico's als wel om het beleidsmatige standpunt: vinden we het akkoord om vastgoed, in dit geval ook sociaal vastgoed, te laten doorzakken, om dat anders in de markt te positioneren en daar een ongeborgde lening op aan te trekken?

Mevrouw **Hachchi**: Als ik u zo beluister, is de vertaling die ik eraan geef, kijkend naar Servatius, dat 200 miljoen aan leningen aantrok om commerciële investeringen te doen in het commerciële deel van een campus in Maastricht, dat de doorzakconstructie er eigenlijk voor zorgde dat geld dat bestemd was voor de sociale volkshuisvesting, in commercieel vastgoed terechtkwam.

De heer **Van der Post**: Nogmaals, wij maken op dat punt ...

Mevrouw **Hachchi**: Dat is dat punt van beleid, dat u net aanhaalde.

De heer **Van der Post**: ... een risicoafweging. Die is vergelijkbaar met die in de casus-Woonbron, toen Woonbron in liquiditeitsproblemen kwam. Woonbron ging een commerciële lening aantrekken om de boot te financieren. Toen was de vraag: hebben zij voldoende onderpand om zo'n ongeborgde lening ...

Mevrouw **Hachchi**: Laten we wel even bij Servatius blijven.

De heer **Van der Post**: ... te krijgen? Dat bleken zij niet te hebben, dus toen kwam dezelfde vraag tevoorschijn: mag sociaal vastgoed worden ingezet, door het WSW worden vrijgegeven, om als basis, als zekerheid, te dienen voor een ongeborgde lening? Dat is een beleidsmatige vraag. Wij hebben daarnaar gekeken vanuit risico-oogpunt. Daar zijn wij van.

Mevrouw **Hachchi**: Dus u zegt: het Centraal Fonds en het ministerie mogen zich druk maken over de besteding van het geld, volkshuisvestelijk of commercieel en wat daar niet goed aan is, maar het Waarborgfonds heeft daar niets mee te maken.

De heer **Van der Post**: We hebben er wel wat mee te maken, want we hebben de constructie verbonden aan de goedkeuring van minister en Centraal Fonds. Ik denk dat dat een juiste verdeling is.

Mevrouw **Hachchi**: Dat het Waarborgfonds in principe wel wil, maar eigenlijk zegt ...

De heer **Van der Post**: Nee, niet wil. Wij hebben geen bezwaar tegen ...

Mevrouw **Hachchi**: U hebt er geen bezwaar tegen.

De heer **Van der Post**: Dat is wat anders. Het is niet dat wij het zouden willen. De corporatie wil het en wij beoordelen dat. Nogmaals: wij hebben daar de voorwaarde aan verbonden van instemming van de minister c.q. het Centraal Fonds.

Mevrouw **Hachchi**: Ik verplaats me even in zo'n corporatie. Het Waarborgfonds zegt eigenlijk: u kunt dat doen, maar we kijken wel even of het ministerie dit goed vindt. Als ik kijk naar de feiten ... Toen u in 2007 dat signaal aan Servatius gaf, wist u dat het ministerie hier niet positief tegenover stond. Klopt dat?

De heer **Van der Post**: Maar dat is een afweging die de corporatie moet maken. Zij vraagt aan ons: kan het, risicotechnisch, financieringstechnisch? Wij zeggen dan: wij willen ernaar kijken, maar dan onder de ontbindende voorwaarde dat je toestemming van de minister krijgt. Het is een verantwoordelijkheid van de corporatie om die toestemming bij de minister te gaan halen.

Mevrouw **Hachchi**: Voor de corporatie is het toch ook een signaal als het Waarborgfonds zegt "in principe geen bezwaar"?

De heer **Van der Post**: Nogmaals: wij doen dat op grond van risicoafweging, terwijl het ministerie en het Centraal Fonds afwegingen maken op volkshuisvestelijke grond.

Mevrouw **Hachchi**: Probeert u even mijn punt te begrijpen. Als ...

De heer **Van der Post**: Ja, dat probeer ik.

Mevrouw **Hachchi**: Als u zich verplaatst in de corporatie, is het dan niet verwarrend als het Waarborgfonds zegt "u mag dat van ons wel doen" en als het van het ministerie en het Centraal Fonds dan niet mag?

De heer **Van der Post**: Ik heb van Servatius geen signalen ontvangen dat zij dat specifieke punt verwarrend vonden. Zij begrepen de opstelling van zowel het Waarborgfonds als het Centraal Fonds. Ik heb geen signalen dat ...

Mevrouw **Hachchi**: Laten we Servatius dan even parkeren, want aan Servatius komen we ook nog toe in ons enquêteonderzoek. Is het niet verwarrend voor een corporatie als het Waarborgfonds zegt "geen probleem", en het Centraal Fonds en het ministerie hier wel een punt van maken?

De heer **Van der Post**: Omdat het om andere argumenten gaat, is dat voor de corporatie in mijn ogen niet verwarrend. Zij begrijpen dat het ministerie het volkshuisvestelijk toezicht doet en daardoor wel of geen bezwaar heeft tegen het doorzakken. Wij doen het op financiering en risicoteknieken. Het zou kunnen.

Mevrouw **Hachchi**: Het zou kunnen vanuit het Waarborgfonds. Het is dan toch een soort dienstbare instelling of houding die het Waarborgfonds in die

zin richting de corporaties heeft. Het mag van ons, in principe; het zou kunnen ...

De heer **Van der Post**: Uit risico-oogpunt.

Mevrouw **Hachchi**: .. maar het ministerie en het Centraal Fonds ...

De heer **Van der Post**: Je moet even toestemming vragen in Den Haag.

Mevrouw **Hachchi**: U ziet geen nadeel in deze manier van ...?

De heer **Van der Post**: Nee, daar zie ik geen nadeel in. Ik denk juist dat het een heldere scheiding is tussen wat de een doet en wat de ander doet.

Mevrouw **Hachchi**: Kunt u voorbeelden geven van andere corporaties die een doorzakconstructie hebben gehanteerd?

De heer **Van der Post**: Feitelijk geëffectueerd? Dat heb ik op dit moment niet paraat.

Mevrouw **Hachchi**: Geen enkel voorbeeld?

De heer **Van der Post**: Ik heb het niet paraat. Ik sluit niet uit dat een doorzakoperatie bij een corporatie wel doorgedaan is en ook niet dat er een misschien niet doorgedaan is, maar ik heb op dit moment geen namen paraat.

Mevrouw **Hachchi**: Was de systematiek van het doorzakken ... Laat ik het anders zeggen. Het Waarborgfonds had een programma lopen voor commerciële financiering; dat programma heette WSW II, zeg ik zo uit mijn hoofd. Als je de plannen die het Waarborgfonds had naast zo'n doorzakconstructie legt, was zo'n doorzakconstructie dan niet een alternatief voor dat programma?

De heer **Van der Post**: Nee, ik denk dat we even goed de volgorde in de gaten moeten houden. Het was een wens van corporaties om te kijken: kunnen wij een weg vinden om voor de ongeborgde financiering -- dat wordt dan vaak commerciële financiering genoemd -- gunstige voorwaarden in de markt te krijgen door middel van het bundelen van de financieringsvraag? Er was dus een verzoek van de corporaties om dat te agenderen en daarmee aan de slag te gaan. Omdat het WSW de doelstelling heeft om corporaties zo optimaal en zo goedkoop mogelijk te financieren, hebben wij meegewerkt aan dat initiatief om te kijken hoever wij zouden kunnen gaan en wat dat zou opleveren in financieringstermen, maar het was niet direct uitsluitend het initiatief van het WSW. Een flink aantal corporaties was bezig met de vraag van wel of niet een juridische scheiding, de doorzak waar u het over hebt. Dan komt er een financieringsvraag tevoorschijn: hoe gaan wij dat dan financieren? Dan was de vraag of dat onder een bepaalde collectiviteit zou kunnen. Dat was het zogeheten FinCo-project.

Mevrouw **Hachchi**: Feit is wel dat doorzakken, waartegen vanuit het Waarborgfonds in principe geen bezwaar bestond, behoorlijke administratieve lasten meebracht voor de corporatie. Belangrijker nog is dat steeds moeilijker controleerbaar wordt wat er nou bij de corporatie gebeurt. Zag u dat risico van doorzakken ook?

De heer **Van der Post**: Ik heb niet een-op-een dat het daardoor direct moeilijker controleerbaar werd. Ik weet van Servatius dat ze dat in een aparte dochter wilden onderbrengen. Dan zou de transparantie weleens kunnen toenemen. Als je daar een aparte bv voor hebt met een aparte aansturing, een apart management en een aparte verslaglegging zou het weleens transparanter kunnen zijn.

Mevrouw **Hachchi**: Dat doorzakken is dus eigenlijk heel goed.

De heer **Van der Post**: Ik wil niet zeggen "heel goed", maar ...

Mevrouw **Hachchi**: Het heeft voordelen, ook ten aanzien van de controleerbaarheid, zo begrijp ik uit uw woorden.

De heer **Van der Post**: Als ik die stap mag maken: het WSW is ook in de staatssteundiscussie, over DAEB en niet-DAEB, altijd voorstander geweest van de formeel juridische scheiding, zodat het transparanter wordt.

Mevrouw **Hachchi**: Met de invoering van die tijdelijke regeling van de DAEB, de Diensten van Algemeen Economisch Belang, in 2011 is het niet meer toegestaan om commerciële activiteiten te borgen. Dat werden dan niet-DAEB-activiteiten genoemd. Hoe financieren corporaties op dit moment niet-DAEB-activiteiten?

De heer **Van der Post**: Ik vermoed dat dat zeer lastig is.

Mevrouw **Hachchi**: De vraag is: hoe financieren ze het?

De heer **Van der Post**: In ieder geval ongeborgd, dus dat gaat met bankleningen. Iedereen heeft inmiddels wel vernomen dat bankleningen wat lastig te verkrijgen zijn, dan wel tegen strikte of hogere tarieven. Dat zal lastig zijn.

Mevrouw **Hachchi**: In hoeverre speelt het doorzakken hierbij een rol?

De heer **Van der Post**: Hoe bedoelt u "het doorzakken"?

Mevrouw **Hachchi**: We hebben het net gehad over de mogelijkheden die de systematiek van het doorzakken biedt om uiteindelijk leningen aan te trekken die je niet via borging kunt krijgen.

De heer **Van der Post**: Dan is het niet direct, laat ik zeggen, doorzakken in mijn oude terminologie, zoals waar we het net bij Servatius over hadden. Als je je vastgoedportefeuille en je bedrijf administratief scheidt, krijg je een vastgoedportefeuille DAEB en een vastgoedportefeuille niet-DAEB; daar

moet je dan de financiering op aantrekken. Dat is geen doorzak. Dat is een scheiding tussen twee soorten vastgoed. Gaat een corporatie wel over tot een juridische scheiding, dan gaat er daadwerkelijk vastgoed van de ene balans naar de andere balans. Dat zou wat meer op een feitelijke doorzak lijken.

Mevrouw **Hachchi**: Ik zie dat mijn collega geen vragen meer heeft. Ik kijk even naar de voorzitter.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Post, de corporaties die worden genoemd door mevrouw Hachchi, zijn allemaal corporaties waar ernstige incidenten plaatsvonden. Wij hebben meer voorbeelden. Onze commissie doet daar onderzoek naar om een beeld te krijgen van de wijze waarop het stelsel werkt waarin de corporaties zitten. In dat verband komen we ook bij u nog even op Vestia. Vestia komt in 2011 in we mogen wel zeggen zeer zware liquiditeitsproblemen door de bijstortverplichtingen als gevolg van de grote derivatenportefeuille. In die portefeuille zit voor 70% aan derivaten die niet rechtstreeks bijdragen aan het verminderen van het renterisico -- het zijn meer speculatieve producten -- terwijl het verminderen van het renterisico juist de kern van het financieel beheer zou moeten zijn in de corporatiesector, ook kijkend naar de rol van het WSW en als je überhaupt derivaten gebruikt. Mijn vraag aan u, mijnheer Van der Post, is: wie buiten Vestia zelf had naar uw mening de aard en omvang van de portefeuille van Vestia in de gaten moeten houden? Buiten Vestia?

De heer **Van der Post**: Ik denk iedereen die financiële relaties had met Vestia. Toen wij in september 2011 feitelijk voor het eerst een volledige inzage in die portefeuille kregen, verbaasden wij ons direct over de omvang van de portefeuille, zeker in relatie tot de portefeuille die wij kenden van 2010. Er zat een enorme groei in de portefeuille. Die hebben wij niet gezien en die heeft ons verrast.

Ik denk dat niet alleen het Waarborgfonds, maar ook het Centraal Fonds, de financieel toezichthouder -- daar vraagt u naar -- inzicht in die derivatenportefeuille had moeten krijgen. Ook de accountant en de raad van

commissarissen hadden volledig op de hoogte moeten zijn van de uiteindelijke samenstelling van de derivatenportefeuille.

De **voorzitter**: En het ministerie?

De heer **Van der Post**: Als ik het Centraal Fonds noem, zit daar voor mij het ministerie achter.

De **voorzitter**: Ik kom op de doorsteek naar het Waarborgfonds zelf. Welke rol en taak zag u nu eigenlijk voor uw eigen organisatie, het WSW, voor wat betreft het gebruik van die derivaten en de analyse van de liquiditeitsrisico's daarbij?

De heer **Van der Post**: Wij hebben als beleid uitgedragen -- dat hebben wij ook via tekst op onze website gedaan -- dat wij begrijpen dat voor het rentemanagement derivaten worden gebruikt, dat daar prudent mee omgegaan moet worden, dat er geen speculatieve posities mogen worden ingenomen en dat er een koppeling moet kunnen worden gelegd met de lening waarin het renterisico zit, dus dat het derivaat gekoppeld zou moeten zijn aan de lening. Wij hebben gezegd: als je derivatencontracten afsluit met partijen, dan mag je die partijen geen zekerheden geven die strijdig zijn met de zekerheden die het WSW afgeeft, met name de vastgoedzekerheden. Dat betekent dat we het acceptabel vinden dat corporaties derivaten gebruiken. Het was herkenbaar dat in de loop der jaren steeds meer derivaatcontracten werden voorzien van CSA's, waardoor tussen banken en corporaties over en weer margincallverplichtingen konden ontstaan. De hele sector -- wij dus ook -- werd eigenlijk voor het eerst geconfronteerd met de effecten daarvan op 4 december 2008.

De **voorzitter**: ... Welke verantwoordelijkheid voelde u zelf? U noemde net een aantal dingen op: het moet zijn ter afdekking van renterisico's et cetera et cetera. In de praktijk zien we dat het veel verderging bij die corporaties. Welke verantwoordelijkheid voelde u zelf?

De heer **Van der Post**: Mijn uitgangspunt is dat de corporatie en de bank zelf altijd verantwoordelijk blijven voor de transactie die zij doen. Dat is hun verantwoordelijkheid. Het is onze verantwoordelijkheid om te kijken of een corporatie de rente en aflossing van de geborgde lening kan terugbetalen. Vanuit die kant kijk je of er voldoende liquide middelen beschikbaar zijn om dat te doen en of er voldoende liquide middelen beschikbaar zijn om andere risico's af te dekken, bijvoorbeeld het liquiditeitsrisico vanuit een derivaat.

De **voorzitter**: Daar kom ik zo even op terug. Wij hebben een brief die al dateert van 21 december 1998. Daarin wijst het Waarborgfonds Sociale Woningbouw op de beperkingen die ook het ministerie stelt aan het gebruik van derivaten. Daar zijn verschillende circulaire's voor. Het Waarborgfonds committeert zich daaraan en wijst ook op eigen regels, zoals: geen open posities, geen speculatie. Dat is belangrijk voor onze commissie. Hoe handhaafde u die regels?

De heer **Van der Post**: Wij handhaafden die door in eerste instantie -- ik praat even over de jaren 2002 - 2005, 2006, denk ik -- de toenmalige zogeheten dFT op te vragen: welke derivaatportefeuille heb je? Dat was echter een vrij administratieve opvraag om een idee te krijgen van: gebruik je überhaupt derivaten en welk effect hebben die derivaten? Daar zat nog geen doorvraag achter naar mogelijke liquiditeitsrisico's. In die periode was het grootschalig gebruik van margincallverplichtingen nog niet doorgedrongen tot de corporatiekant, maar dat kwam in later jaren wel. Toen zijn wij ook, zeker in de liquiditeitsanalyses die we ingevoerd hebben in 2008, meer aandacht gaan geven aan mogelijke liquiditeitsrisico's die te maken hebben met het gebruik van derivaten. Ik heb echt de beleving dat we hetgeen u citeert uit 1998 vertaald hebben in WSW-beleid. Vandaar dat ik net de vier punten noemde die wij ook op onze website hadden staan: geen speculatie, verbinding met je leningportefeuille, geen zekerheden weggeven die strijdig zijn met de zekerheden van het WSW.

De **voorzitter**: Maar hoe kwam dat tot 2008 tot uiting in het beleid van het WSW? Hoe ging u daar in de praktijk mee om?

De heer **Van der Post**: Ik denk dat het op dat moment gewoon minder aandacht had, omdat er nog geen problematiek geconstateerd was. Het is natuurlijk een nogal ontluisterende ervaring dat de lange rente in december 2008 zo hard naar beneden ging, met alles wat er in de financiële markten gebeurde. Het scenario van zo'n sterke daling van de rente en de bijbehorende liquiditeitsrisico's hadden wij niet op het netvlies.

De **voorzitter**: Ik kom zo nog even terug op Vestia en hoe dat tot 2008 ging. Kunt u kort voor de commissie schetsen hoe de samenwerking met de financieel toezichthouder, het Centraal Fonds Volkshuisvesting, in elkaar stak op dit precieze punt van het handhaven van de regels?

De heer **Van der Post**: U bedoelt specifiek de handhaving van de derivaatregels?

De **voorzitter**: Ja.

De heer **Van der Post**: Ik denk dat we daar beiden in de beginjaren, vanaf 2002, geen afstemming over hebben gezocht, omdat het op dat moment nog geen problematiek was. Er is een handleiding van de minister die aangeeft hoe om te gaan met derivaten. Het WSW heeft zijn beleid hoe om te gaan met derivaten; ik heb daarvan een aantal voorbeelden genoemd. Er was geen directe aanleiding om dat eens te verstevigen dan wel aan te halen.

De **voorzitter**: Had u afspraken met het CFV over hoe die handhaving onderling het best kon lopen?

De heer **Van der Post**: Nee. Ieder heeft zijn eigen verantwoordelijkheid daarin genomen.

De **voorzitter**: Wat had u dan wel met het CFV afgesproken over het monitoren van liquiditeitsrisico's?

De heer **Van der Post**: Zoals ik net zei, hadden we een regulier directieoverleg. Daarin waren -- ik haal even de term terug -- aandachtscorporaties dan wel monitorcorporaties een vast agendapunt. Nogmaals: wij delen geen bedrijfsgegevens met het Centraal Fonds, maar als er mogelijke liquiditeitsproblemen of andere problemen bij corporaties zouden zijn, hebben wij dat wel even met elkaar gedeeld: goh, deze corporatie komt bij ons in het vizier; komt die bij jullie ook in het vizier?

De **voorzitter**: Strekte zich dat uit tot het monitoren van derivaten?

De heer **Van der Post**: Nee, dat heeft zich niet uitgestrekt tot het specifiek monitoren van derivaten.

De **voorzitter**: Waarom eigenlijk niet?

De heer **Van der Post**: Omdat de problematiek, laten we zeggen, pas duidelijk werd vanaf 2008. Toen is er in het afstemmingsoverleg, het directieoverleg met het Centraal Fonds natuurlijk wel regelmatig over de effecten van derivaten gesproken, omdat daar behoorlijke liquiditeitsrisico's aan zitten.

De **voorzitter**: Onze commissie heeft kennisgenomen van het rapport van de commissie-Hoekstra. Die heeft ook al wat werk verricht. Ik citeer: "De commissie signaleert onduidelijkheid over de rolverdeling tussen het WSW en het CFV in de periode voorafgaand aan september 2011. Het CFV concentreerde zich op het vermogenstoezicht en ging er stilzwijgend vanuit dat het WSW toezicht hield op de liquiditeit en de derivatenportefeuille. Er waren echter geen sluitende afspraken tussen het WSW en het CFV over taakverdeling en informatie-uitwisseling. De gebrekkige samenwerking heeft het goed functioneren van een early warning systeem bemoeilijkt." Wat is daarop uw reactie?

De heer **Van der Post**: Ik ken die conclusie. Ik heb dat rapport natuurlijk ook gelezen. Ik vind het opvallend dat de term "stilzwijgend" wordt gebruikt: dat

het Centraal Fonds ergens stilzwijgend van uitging. Wij hebben daar inderdaad geen werkafpraak over gemaakt in de zin van wij links en jullie rechts. Dat hebben we niet gedaan. Of dat wel of niet heeft geleid tot een gebrekkig toezicht, is voor mij nog steeds een punt van twijfel.

De **voorzitter**: Ik ga nog even terug. U zei net: het stond op onze website en we verwachtten dat men geen verkeerde dingen deed. Volgens onze gegevens hadden corporaties al in 1994 honderd miljoen gulden verloren met derivaten. Er werden wel degelijk derivatenportefeuilles opgebouwd. Het klinkt vrij passief.

De heer **Van der Post**: Nee, zo is het niet. Ik wil niet passief overkomen, laat ik het zo zeggen. In het jubileumboek van het twaalfenhalfjarig bestaan van het WSW -- dat kwam uit in 1995 -- heeft de toenmalig voorzitter van het WSW, de heer Kempen, in zijn vooruitblik nog twee wensen geformuleerd voor het WSW: het borgen van kort geld en het borgen van bepaalde derivaten. Daar is in al die jaren geen ruimte voor gekomen. Wij kunnen geen kort geld borgen en wij kunnen geen derivaten borgen. Ik probeer aan te geven dat binnen het WSW de derivatenproblematiek bekend was, maar dat niet bekend was dat die in zulke mate tot liquiditeitsrisico's zou kunnen leiden.

De **voorzitter**: Ik haak meteen even in op wat de heer Rink hier heeft gezegd in het openbaar verhoor. Hij zei: we hebben een tijdlang tijdelijke liquiditeitstekorten geborgd. Vervolgens hebben wij de heer Rink in het openbaar verhoor geconfronteerd met een schrijven van hem aan de eindverantwoordelijke bij ABN AMRO dat men gewoon liquiditeitstekorten zou borgen die samenhangen met bijstortverplichtingen voortvloeiend uit de zekerheden met derivaten. Dat is gewoon een keiharde brief met zijn handtekening. U zei net "dat deden wij niet", maar uit die brief blijkt toch het tegendeel?

De heer **Van der Post**: Dan zitten we al in december 2008.

De **voorzitter**: Nou ja, "al".

De heer **Van der Post**: Dit is even mijn redenering. In het eerste gebruik van derivaten zaten veel minder liquiditeitsrisico's. Wij hadden onze monitor nog niet gericht op die liquiditeitsrisico's. Ik kende de brief van de heer Rink niet, maar de strekking ervan onderschrijf ik zeker. Het is namelijk -- dan komen we even terug op het stelsel en de zekerheid die het stelsel wil bieden -- voor financiers volstrekt helder dat het overheidsbeleid gericht is op de financiële continuïteit van woningcorporaties. Of die financiële continuïteit nu gerealiseerd wordt door een liquiditeitsfaciliteit via het WSW of een vermogensfaciliteit, sanering, via het Centraal Fonds, het zekerheidsstelsel, het stelsel van corporaties, kent een zodanige vorm van zekerheid dat ervan uit mag worden gegaan dat corporaties niet failliet gaan. In dat kader heeft de heer Rink begin december, toen er behoorlijk wat hectiek op de kapitaalmarkt was, geprobeerd om rust te creëren in die markt om overleg met de banken te kunnen voeren en te zeggen: uiteindelijk, at the end of the day, in goed Nederlands, gaat uw corporatie niet failliet. Met andere woorden: er komt liquiditeitssteun voor de corporaties die die nodig hebben.

De **voorzitter**: Daarmee zegt u dan toch tegen de banken: u kunt onbeperkt doorgaan, want er wordt altijd wel weer geborgd?

De heer **Van der Post**: Dat is eigenlijk wat in het stelsel altijd al tegen banken gezegd is: ofwel u valt onder de borging en dan weet u zeker dat u via de borging rente en aflossing terugkrijgt, ofwel de corporaties gaan niet failliet dankzij de saneringssteun. De omgeving van een corporatie -- dat heeft de commissie-Hoekstra denk ik ook geagendeerd -- zit dus als het ware gevangen in het geven van zekerheid aan derden, de financiers. Tegelijkertijd kan er gedrag ontstaan door corporaties of door banken ... Ja, uiteindelijk wordt de rekening toch wel betaald. Daar zit spanning tussen. Enerzijds wil je zekerheid geven aan partijen; anderzijds kan die zekerheid tot ander of misschien wel ongewenst gedrag leiden. Dat zit in het stelsel.

De **voorzitter**: Ja, dat zou dan ook kunnen reflecteren op het gedrag van het WSW, al die tijd. Het is niet helemaal zo, we laten het lekker doorlopen.

De heer **Van der Post**: Nee, want uiteindelijk heeft het WSW gezegd ... Nou, niet uiteindelijk! Het WSW heeft als beleid: wij staan borg voor rente en aflossing en wij willen nooit op die borg worden aangesproken. Onze risicobeheersing is er altijd op gericht om niet op de borgstelling te worden aangesproken. En in al die jaren is het WSW ook niet op de borgstelling aangesproken.

De **voorzitter**: Nee, maar daarom borgde u wel liquiditeitstekorten die samenhangen met derivaten.

De heer **Van der Post**: Nee. Ik wil onderscheid maken tussen het fenomeen van liquiditeitstekorten kunnen borgen en de oorzaak van liquiditeitstekorten. In de tijdelijke regeling die per 1 januari 2011 inging, is dat nog eens expliciet in ons reglement van deelneming bevestigd. Er zijn vijf vastgoedcategorieën die met WSW-borging gefinancierd kunnen worden en er is één categorie tijdelijke liquiditeitstekorten, ongeacht de oorzaak, die door het WSW geborgd kan worden. Daarmee probeer je zowel vanuit het WSW als vanuit de overheid te voorkomen dat een corporatie failliet zou gaan enkel door liquiditeitsproblemen. Woonbron is daar, denk ik, een sterk voorbeeld van. Daarnaast, op het moment dat het geen liquiditeitsproblemen blijken te zijn maar structurele problemen, dus ook vermogensproblemen, is er een andere weg, namelijk de sanering van het Centraal Fonds.

De **voorzitter**: Maar als ik die brief van de heer Rink lees, staat er gewoon in: wij borgen de liquiditeitstekorten als er bijgestort moet worden. Dat staat er gewoon in. Het woord "tijdelijk" staat er niet in. Volgens mij is dat dus een structurele situatie. De facto borg je dan toch ook het onderliggende derivaat? Want wat er ook aan zekerheden bij moet, het WSW komt met de handtekening.

De heer **Van der Post**: Ja, dat is bij Vestia ook zeker gebeurd. Er waren in onze visie in augustus, september 2011 zulke liquiditeitstekorten dat ik, om Vestia overeind te houden, gebruik moest maken van die zesde bepaling in het reglement van deelneming: het liquiditeitstekort. Dat de oorzaak in de derivaten zat, was ons inmiddels wel goed duidelijk, maar of de oorzaak nou bij een boot of een campusproject zat, het ging om het fenomeen van een tijdelijk liquiditeitstekort. Daar heeft het WSW een faciliteit voor, maar het WSW mag alleen van die faciliteit gebruikmaken als dat onder nadere voorwaarden gaat en in overleg met de achtervangers. Dat is gebeurd.

De **voorzitter**: Ja.

De heer **Van der Post**: Ik zie uw verbazing, maar het stelsel is erop gericht dat corporaties niet failliet gaan. Dat weet dan iedereen.

De **voorzitter**: Goed mijnheer Van der Post, we gaan even door naar de heer Rink. In het begin had je veel raamovereenkomsten, de zogenaamde ISDA's, de master agreements. Bazen van corporaties hadden derivatencontracten kunnen afsluiten. Die master agreements gingen, zo hebben wij van veel partijen hier gehoord, ook naar het WSW om daar gecheckt te worden. Welke afspraken had u met de heer Rink? Hoe moest hij daarnaar kijken in het goedkeuringsbeleid?

De heer **Van der Post**: Mag ik voor het beantwoorden van de vraag welke afspraken ik met de heer Rink gemaakt had even een aanloop nemen?

De **voorzitter**: Zeker.

De heer **Van der Post**: Ik ga even terug naar december 2008, toen de rentedaling plaatsvond. Wij werden verrast door de effecten daarvan. Veel corporaties kwamen daardoor in directe liquiditeitsproblemen; Vestia op dat moment overigens niet. De heer Rink schrijft de brief aan ABN AMRO om rust te krijgen in de markt. Dat is gelukt. Er zijn geen calls geweest. We hebben dat kunnen sussen. In vervolg daarop heeft het WSW samen met

corporaties en banken overleg gevoerd: moeten wij toch niet iets regelen voor het gebruik van derivaten? Toen zijn we als het ware de boer opgegaan met een mogelijke aanpak om derivaten onder borging te krijgen. Dat betekent dat je zicht moet krijgen op de vraag waar het nou eigenlijk om gaat: welke producten zijn er precies? Wij hebben ons als WSW dus op het standpunt gesteld -- de heer Rink heeft dat uitgevoerd -- dat het verstandig is om vroegtijdig overleg te hebben met partijen die derivaatproducten aanbieden, zodat we weten wat er gebeurt in de markt en zodat we weten welke producten er zijn. Wat dat betreft, heeft de heer Rink zich, laten we zeggen, ontvankelijk getoond voor banken die met productontwikkeling bezig waren en die wilden weten hoe wij tegen producten aankeken.

De **voorzitter**: Maar onder welke voorwaarden mocht de heer Rink die ISDA's goedkeuren?

De heer **Van der Post**: De ISDA is een standaardovereenkomst. Uiteindelijk pas je een specifiek derivaatproduct toe in een master agreement ISDA. De heer Rink heeft veel meer die technische kant gedaan, die productanalyse, dan die kant van de feitelijke overeenkomsten. Het heeft ook weinig zin om je daar druk over te maken, want uiteindelijk zijn het de bank en de corporatie die een feitelijk contract aangaan. Dat gebeurt daar. We hebben daar gezegd dat ze standaardcontracten moeten gebruiken en dat ze dat wat daarin staat goed moeten toepassen.

Ik heb de heer Rink dus ruimte gegeven voor overleg met banken over derivaten en derivaatproducten om daarvan kennis te krijgen en te kijken of er -- ik praat over de eerste helft van 2009 -- een faciliteit zou kunnen komen om derivaten te borgen en, de risico's beter in kaart te brengen.

De **voorzitter**: Wij hoorden van de heer Rink dat het tot de komst van mevrouw Muñoz -- daar kom ik later nog even op -- een gebruik was dat derivaten door het WSW goedgekeurd dan wel afgekeurd werden. Had u met de heer Rink afspraken over hoe hij dat goedkeuren van die derivatenproducten moest aanpakken?

De heer **Van der Post**: Ik denk dat we moeten constateren dat wij, het WSW, in die periode iets niet goed gedaan hebben, namelijk dat wij zowel in handelen als in denkwijze de indruk wekten dat wij producten echt goedkeurden. Het was niet mijn intentie om buiten het beleid van het WSW om, positie in te nemen om derivatenproducten feitelijk te beoordelen en goed te keuren of af te keuren. De eerste intentie was, weten wat er in de markt gebeurt. Ik wilde kennis opdoen over derivatenproducten. Het heeft mij verbaasd dat dit ertoe heeft geleid dat er in het contact van de heer Rink met de banken voor sommige producten daadwerkelijk vanuit zijn kant goedkeuring werd gegeven. Het was niet mijn intentie dat het zo ver zou gaan. We hebben ook producten beoordeeld waarover we geen uitspraken hebben gedaan in de zin van dat die goed, slecht of wat dan ook waren. In de contacten met de banken probeerden wij altijd te benadrukken dat, al zouden wij iets van zo'n product vinden, de bank de zorgplicht heeft aan de transactiekant van bank en corporaties.

De **voorzitter**: Wij begrepen dat er een productacceptatieprocedure was.

De heer **Van der Post**: Er was een productacceptatieprocedure voor de geborgde leningen. Als bestuurder krijg ik dan een leningvariant met de vraag: kunnen we dat wel doen of niet? Daarvoor is een format gemaakt.

De **voorzitter**: Die was er niet voor derivatenproducten?

De heer **Van der Post**: Nee, want die borgden wij niet. Begin 2009, in die zoektocht naar mogelijke facilitering van derivaten, dachten we dat het weleens verstandig zou kunnen zijn om ook een productacceptatieprocedure te maken voor derivaten. Dan zouden we dat op dezelfde manier gaan doen als we ook nog geborgde leningen deden. Dat was onze aanpak, maar die bleek in de markt niet zo gewenst te zijn. Halverwege 2009 zijn we dus met deze aanpak gestopt. Toen hadden we eigenlijk duidelijker naar de kapitaalmarkt, naar de partijen, moeten communiceren dat, als men met ons over producten sprak, wij geïnteresseerd waren in de inhoud maar dat we niet "goed" of "slecht" zouden zeggen. Ik denk dat we dat niet goed hebben

gecommuniceerd en dat daardoor verwarring is ontstaan over de vraag of het WSW producten goedkeurt of dat het dat niet doet.

De **voorzitter**: Het is goed dat u toegeeft dat dit niet goed ging, maar ik wil wel precies naar de feiten toe, mijnheer Post. De heer Rink zei hier onder ede: wij keurden expliciet die producten wel of niet goed. Mevrouw Hoenderdos kwam en zei: dat is geen goed verhaal. Zij zei: toen zijn we ermee gestopt. En u zegt: wij hebben geen productacceptatieprocedure voor dat spul, want dat werd officieel niet geborgd.

De heer **Van der Post**: Als het bestuur geen formele productacceptatieprocedure heeft vastgesteld, neemt dat niet weg dat in de praktijk de heer Rink met zijn afdelingen toch producten beoordeeld heeft, dus dat hij naar eer en geweten gezegd heeft: dit product zou wel kunnen en dat product zou niet kunnen. Ik ontken dus niet dat het WSW over sommige producten naar sommige banken gecommuniceerd heeft en dat het goedgekeurd is, maar het is niet goedgekeurd op de manier zoals we dat begin 2009 bedoeld hadden.

De **voorzitter**: Dan komt mevrouw Muñoz binnen. Zij heeft veel financiële kennis. Zij heeft kennis van derivaten. Zij stelt vast dat die productacceptatieprocedure waarvan u zegt dat die er formeel niet was maar materieel wel zo werkte ...

De heer **Van der Post**: Ja, dat is een goede samenvatting.

De **voorzitter**: Akkoord. Zij stelde vast dat het niet deugde, dat je dat zo niet meer moest doen. Vervolgens komt er volgens de heer Rink een nieuwe beleidlijn van het Waarborgfonds om die derivaten inderdaad niet meer expliciet goed te keuren of af te keuren maar om de risico's op corporatieniveau te monitoren. Herkent u dat dit zo gebeurd is?

De heer **Van der Post**: Ja! De bedoeling was nog steeds dat wij kennis kregen van en inzicht in de financiële producten die in de markt beschikbaar

zijn, dat we ons daarvan een beeld vormden. We wilden weten hoe dat werkt zodat we, als we bij een corporatie een analyse gingen maken van de derivatenportefeuille, die producten zouden kunnen herkennen. We zouden dan moeten weten welke waarden en risico's we aan die producten moesten toekennen.

De **voorzitter**: Was de raad van commissarissen van het WSW geïnformeerd over die nieuwe beleidslijn?

De heer **Van der Post**: Nee, die heb ik niet specifiek over die nieuwe beleidslijn geïnformeerd.

De **voorzitter**: Waarom gebeurde dat niet?

De heer **Van der Post**: Ik denk dat er op dat moment geen aanleiding was voor het specifiek melden van een verscherping en een verduidelijking van de uitvoering. Wij hebben de raad van commissarissen wel geïnformeerd over die derivatentool die we zouden bouwen en die we gebouwd hebben.

De **voorzitter**: Ja, daar kom ik zo meteen op.

De heer **Van der Post**: Dat dacht ik al. Maar wij hebben de raad van commissarissen begin 2011, als ik het goed heb, dus niet specifiek over dit punt geïnformeerd.

De **voorzitter**: Ik heb nog een vraag op dit punt. In het overleg met het ministerie en het Centraal Fonds op 9 december 2011 over de productacceptatieprocedure voor derivaten had u het er wel over. Waar doelde u toen op?

De heer **Van der Post**: Of het WSW die derivaten als faciliteit wil zien of niet, blijft een zoektocht. Er zit dus wel een productanalyse achter die zou kunnen leiden tot een productacceptatieprocedure conform de procedure die wij voor de geborgde leningen hadden.

De **voorzitter**: Het feit dat u het daarover in december 2011 had, wil dus niet zeggen dat u de beleidslijn niet meer zou hebben gewijzigd?

De heer **Van der Post**: Nee, nee. Het was een kwestie van zoeken hoe we met die derivaten om moesten gaan, ook in aanloop naar de ministeriële regeling voor derivaten in augustus 2012. Ook dan moest je namelijk weten hoe je ermee om zou gaan.

De **voorzitter**: Ja. U zei net al: dat hebben we niet goed gedaan. Ik was even in verwarring over hoe dat nu allemaal werkt in de zin van formeel niet maar materieel wel. Ik kan me voorstellen dat er heel veel mensen in de war raken.

De heer **Van der Post**: ja, dat kan ik me ook voorstellen.

De **voorzitter**: De heer Bashir op dit punt?

De heer **Bashir**: Mijnheer Van der Post, u zei dat u verrast werd door de effecten van de rentedaling in 2008. Moest er een rentedaling komen voordat het WSW begreep wat de gevolgen van al die derivatenproducten waren die het WSW jarenlang heeft goedgekeurd?

De heer **Van der Post**: Ik maak toch even een opmerking over het woord "goedkeuren". Wij hebben namelijk niet alle producten goedgekeurd. Wij kregen ook niet alle producten voorgelegd. Ten aanzien van bepaalde producten heeft de heer Rink goedkeuring gegeven, maar dat deed hij niet ten aanzien van alle producten. Ook niet alle banken kwamen langs met alle producten. De samenstelling van de derivatenportefeuille en de mogelijke liquiditeitseffecten van die rentedaling waren voor ons op dat moment een verrassing. Wij vonden het verrassend dat het zo heftig kon zijn. Dat was ook voor veel corporatiedirecteuren c.q. financieel directeuren een verrassing. Zij wisten dat zelf dus ook niet. Als wij aan een directeur hadden gevraagd wat de risico's waren, had hij misschien gezegd dat die er niet waren of dat hij ze

niet kende. Voor ons was een verrassing dat het in 2008 ineens zo heftig kon zijn.

De heer **Bashir**: Maar dit was toch niet nieuw?

De heer **Van der Post**: Nee, het was niet nieuw.

De heer **Bashir**: In 1994 was er ook een scherpe rentedaling geweest.

De heer **Van der Post**: Ja, maar de verrassing was het liquiditeitseffect dat dit direct kon hebben. Wij waren niet verrast door het feit dat er een liquiditeitsrisico was, maar wij waren verrast over de mate waarin die rentedaling op 4 december 2008 tot liquiditeitsrisico's bij corporaties kon leiden. Het fenomeen op zich was geen verrassing.

De heer **Bashir**: U zei: we keurden niet alles goed. De heer De Vries was echter hier, evenals de agenten van de banken. Zij zeiden dat het WSW alles goedkeurde wat hem werd voorgelegd. U zei dat het WSW niet alles heeft goedgekeurd. Dat heeft ook de heer Rink gezegd. Mijn vraag aan u is of de heer Rink iets gedaan heeft wat niet mocht, namelijk producten goedkeuren of deze afkeuren.

De heer **Van der Post**: Nee, ik denk dat de heer Rink corporaties en banken zeer dienstbaar is geweest en dat hij een uitspraak gedaan heeft uit hoofde van zijn functie. Nu zeg ik dat ik misschien sterker tegen Martijn Rink had moeten zeggen dat hij juist niet over dat streepje mocht gaan. Daarover zijn wij misschien onduidelijk geweest. Vandaar dat wij dat begin 2011 teruggedraaid hebben met de woorden: die uitspraak doen we niet meer over individuele producten. Als de heer De Vries zegt dat alle producten die Vestia gebruikt, zijn goedgekeurd door ...

De heer **Bashir**: Hij zei dat alle aan het Waarborgfonds voorgelegde producten zijn goedgekeurd ...

De heer **Van der Post**: Vestia liet producten voorleggen door de banken. Die zitten precies in dat proces waarnaar u verwijst in relatie tot de heer Rink. In dat proces heeft de heer Rink naar mijn idee altijd terecht gewezen op de zorgplicht van de banken. Het overleg met het WSW ontheft de bank niet van zijn zorgplicht.

De heer **Bashir**: Nee, maar op het moment dat ze goedgekeurd worden ... We hebben alle mails gezien. Als de heer Rink namens het Waarborgfonds aan banken mailt dat de producten zijn goedgekeurd, mits de zorgplicht wordt gehanteerd, is dat toch wel een blanco cheque?

De heer **Van der Post**: Waarvoor is dat een blanco cheque?

De heer **Bashir**: Voor het feit dat die producten afgesloten mogen worden.

De heer **Van der Post**: Ja, dan krijgen we de discussie over de vraag wie verantwoordelijk is voor die transactie. Als wij een product goedkeuren, nemen we niet de directe verantwoordelijkheid voor de transactie die met derivaten plaatsvindt. Dat blijft de verantwoordelijkheid van de corporatie, in dit geval die van de heer De Vries zelf, dan wel de heer Staal en die van de bank. Daarom hamer ik op de zorgplicht van de banken.

De **voorzitter**: Mijnheer Mulder heeft ook een vraag.

De heer **Mulder**: U kunt het niet zien, maar ik val bijna van mijn stoel. De heer Rink keurt producten goed. Eigenlijk mocht hij dat niet van u.

De heer **Van der Post**: Nee, ik heb nooit gezegd dat hij dat niet zou mogen. Ik vond het onwenselijk. Het geeft onduidelijkheid in de markt.

De **voorzitter**: Volgens mij was de heer Mulder nog niet klaar met het stellen van zijn vraag. Wilt u hem even laten uitspreken?

De heer **Mulder**: Ik begrijp wel dat u wilt reageren. Het is onwenselijk, maar hij doet het toch. Met name Deutsche Bank beroept zich daarop. Die zet vervolgens Vestia vol met die derivaten. Dat is toch wel een heel dure fout van de heer Rink?

De heer **Van der Post**: Ik vind het een dure fout van de heer De Vries die die contracten afsloot.

De heer **Mulder**: Dus u vindt niet dat het een dure fout was van de heer Rink. U was er verbaasd over dat hij het had goedgekeurd. Hij deed dat ...

De heer **Van der Post**: De fout zat in de transactie die met dat product gedaan is.

De heer **Mulder**: Dus uiteindelijk zegt u: ik was verbaasd over de heer Rink, maar uiteindelijk ligt de verantwoordelijkheid bij de bank. Maar het is toch zo dat, omdat de heer Rink dat product goedkeurt, iedereen -- ook Deutsche Bank -- ervan uitgaat dat dit mag en dat daarmee, door de goedkeuring door de heer Rink, de sluis is opengezet voor al die producten van Deutsche Bank? Gisteren werd hier zelfs gesproken van rotzooi. Dat is toch een dure fout, of vindt u dat dit niet zo is?

De heer **Van der Post**: Nogmaals, ik begrijp dat de goedkeuring door de heer Rink, afgegeven per email, met de toevoeging van de zorgplichtkant, gelegenheid geeft aan de bank en de corporaties om met elkaar in overleg te gaan over de vraag: gaan wij die transactie doen? Maar de mate waarin die transactie plaatsvindt en de risico's die die corporatie daarmee loopt, behoren echt tot de eigen verantwoordelijkheid. Dat is precies de situatie waarnaar ik terug wilde toen we in 2011 onze communicatie daarover gingen wijzigen. Wij gingen communiceren dat wij geen producten meer zouden goedkeuren of afkeuren. Wij wilden juist dat 100% verantwoordelijkheid werd getoond tussen bank en corporatie. Anders zouden we daar tussen komen te zitten en die positie wilde ik juist niet hebben.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Post, we gaan nog even met u naar Vestia. Uit het jaarverslag van 2008 blijkt dat de marktwaarde van de derivatenportefeuille van Vestia minus 762 miljoen is. Dat betekent dat die in een jaar tijd ongeveer 800 miljoen in waarde is gedaald. Dat lijkt ons heel erg veel in relatie tot alleen al die huurinkomsten van Vestia in dat hele jaar. Die bedroegen ongeveer €360 miljoen. Was u zelf verontrust over het jaarverslag 2008 van Vestia?

De heer **Van der Post**: Ja.

De **voorzitter**: En toen?

De heer **Van der Post**: Ik was daar verontrust over omdat daarin datgene stond wat we in die maand eigenlijk al ervaren hadden. Een jaarverslag is toch een weergave van de dingen achteraf. Het verontrustte ons wel. We konden ook constateren dat van al die corporaties die eind 2008, begin 2009 in liquiditeitsproblemen kwamen, Vestia de enige was die daarop gerekend had en die aan haar verplichtingen kon voldoen. De brief van Rink is juist teruggehaald om rust te creëren voor de corporaties die niet konden betalen. We zijn toen eerst bezig geweest met het ondersteunen en het helpen van die corporaties. Daarna zijn we teruggegaan naar het geval Vestia. Daar was natuurlijk ook sprake van een groot probleem. We hebben begin 2009 in het kader van de jaarlijkse herbeoordeling tegen Vestia gezegd dat we wel heel erg graag inzicht zouden willen hebben in de totale derivatenportefeuille.

De **voorzitter**: Waren er andere partijen die u wezen op dat jaarverslag?

De heer **Van der Post**: Nee, dat hoefde niet. Wij ontvangen het jaarverslag altijd. Ook in het kader van de voorbereidingen van de herbeoordeling vragen we conceptjaarverslagen op. Dan kunnen we alvast aan de gang.

De **voorzitter**: Maar op het feit dat de informatie daarin over de positie van Vestia wel eens negatief zou kunnen zijn, hoefde niemand u te wijzen?

De heer **Van der Post**: We hadden meegemaakt wat het risico voor Vestia was. We hadden meegemaakt dat Vestia dat risico zelf kon opvangen. We gingen toen naar de herbeoordeling van 2009 toe, naar de jaarlijkse herbeoordeling, en we hebben gezegd dat we op basis van dat wat we hadden gezien in onder andere het jaarverslag, graag inzicht wilden in de derivatenportefeuille.

De **voorzitter**: Vestia had eind 2008 dus behoorlijke problemen vanwege die scherpe rentedaling. Toen er aan banken bijbetaald moest worden et cetera, kwam Vestia niet in acute financiële nood. Ze had immers nog een bak aan huurderscenten op de plank liggen om dat alles te voldoen. Het Waarborgfonds schreef echter wel voor dat corporaties de liquide middelen moeten gebruiken voor het doen van investeringen. Ze moeten die niet gebruiken voor één reservering omdat ze misschien bij een bank tegen een storting aanlopen. Was u zich in de periode 2008-2009 bewust van dat dilemma?

De heer **Van der Post**: In 2009 hebben we dat geagendeerd. We hebben in 2005 een brief aan Vestia gestuurd met de mededeling dat er geen geborgde gelden mochten worden ingezet voor de margin calls, de liquiditeitsrisico's. Dat mag niet.

De **voorzitter**: Wanneer?

De heer **Van der Post**: Dat was in 2005.

We hebben geconstateerd dat Vestia met haar liquide middelen haar brand geblust had. Wij hebben echter wel gezegd dat zij deels het verkeerde bluswater heeft gebruikt. Het waren immers geborgde euro's die niet bedoeld waren voor het afdekken van de margin calls risico's. Wij hebben gezegd dat we eens stevig met elkaar moesten praten, dat we inzicht wilden hebben in de derivatenportefeuille, dat we wilden kijken hoe die pot met liquide middelen precies was samengesteld en hoeveel daarvan geborgd geld is. Die discussie is in het voorjaar van 2009 met Vestia gestart. Die ging juist

over de besteding van die geborgde euro die niet bedoeld is voor de margin calls.

De **voorzitter**: Ja. Vestia ging daarna door met het opbouwen van derivaten et cetera. Stond u daarna wel of niet toe dat geborgd geld voor die bijstortverplichtingen werd gebruikt?

De heer **Van der Post**: Dat staan we niet toe.

De **voorzitter**: Dat stond u ook niet toe in de periode na 2009?

De heer **Van der Post**: Nee, dat staan we gewoon niet toe.

De **voorzitter**: Kunt u toelichten hoe dat hard gemaakt moet worden?

De heer **Van der Post**: Dat staan we niet toe omdat ik het overleg met de heer Staal was begonnen -- voor zover je met hem overleg kunt hebben -- met de opmerking: dit mag niet, dus die liquiditeitsportefeuille die je daar hebt, moet afgebouwd worden. Die afspraak hebben we in april 2010 -- die kent u -- nog eens hard op papier gezet, maar de aanloop, het begin daarvan, was begin 2009. Toen hadden wij geconstateerd dat zij in december inderdaad geborgd geld gebruikt hadden. Ik ben wel blij -- dat is misschien een raar woord ... Ik was er gerust over dat Vestia aan haar verplichtingen kon voldoen, maar ik was er niet blij mee dat zij daarvoor een deel van het geborgd geld gebruikt heeft. Die discussie zijn we met Vestia aangegaan. De eerste stap was, inzicht te krijgen in de derivatenportefeuille. Ik wilde weten wat daar gebeurde.

De **voorzitter**: Tot ver in 2011 is er aan Vestia een borgingsfaciliteit geboden.

De heer **Van der Post**: Dat is in fases gegaan. Als ik het tijdspad mag schetsen van begin 2009 ... Tijdens de herbeoordeling heb ik gezegd dat die derivatenportefeuille op tafel moest komen en dat men anders geen borging

zou krijgen. De heer Staal heeft toen gezegd dat hij het met die voorwaarde niet eens was en dat hij de heer Van der Post wilde spreken. Nou, dat kon. Ik ben dus op 4 augustus 2009 ten kantore van Vestia in gesprek gegaan met de heer Staal. Ik heb gezegd: Als jij een faciliteringsvolume, borging, wilt krijgen van het WSW, moeten wij inzicht hebben in de derivaten. Ik kreeg een zeer geruststellend verhaal te horen waaruit bleek dat het allemaal goed was, dat er niets was waarover we ons druk moesten maken. Ik zei dat ik daarvan graag het bewijs wilde hebben. Toen zei de heer Staal dat hij een prachtig rapport had liggen van Deloitte. Hij zei dat je, als je dat las, je zou zien dat het daar allemaal goed geregeld was. Nou, dat was het bekende Deloitte-verhaal van drie pagina's. Dat hebben wij geanalyseerd. Dat was een beetje geruststellend, omdat de conclusie was dat er een hedge zat tussen de derivatenportefeuille en de leningen en dat daarover via kostprijs hedging accounting verantwoording werd afgelegd. Maar dat was niet de informatie die ik wilde hebben. Het was weer een kwestie van soebatten, trekken, duwen totdat wij in oktober 2009 een overzicht kregen van de derivaten van Vestia. Dat was een behoorlijk overzicht. Wij hebben een extern bureau ingeschakeld om snel te kunnen kijken wat daar allemaal in zat. Dat bureau heeft een rapport opgeleverd.

De **voorzitter**: Ja, dat was Triple A Risk Finance. Daar kom ik zo meteen op. De heer Bashir komt straks bij u terug op die borging in de periode daarna. Ik ga nog even met u door op het borgen van derivaten. Het Waarborgfonds heeft ook altijd gesteld dat het geen derivaten borgt. Dat zei u net ook. In de loop van 2009 kwam het Waarborgfonds wel met de swapfaciliteit waarmee corporaties uiteindelijk met geborgd geld wel kunnen voldoen aan een bijstortverplichting. Mijn vraag is of daarmee indirect toch niet derivaten worden geborgd?

De heer **Van der Post**: Die discussie in 2009 die ik net schetste, heeft niet geleid tot een swapfaciliteit, inhoudende dat automatisch een liquiditeitstekort onder de reguliere borging van het WSW zou vallen. Dat is niet een faciliteit die is gerealiseerd. Omdat die niet gerealiseerd is, gingen wij werken met ... Ja, wacht even. Wij wisten toch dat er derivaten gebruikt worden. Wij gingen

dus werken met een swaplimiet. Wij gingen berekenen wat onze ruimte was bij een corporatie op basis van die liquiditeitstekorten, dus wat onze ruimte was om een corporatie te kunnen ondersteunen. Of dat een volume was dat nodig was voor een mislukt vastgoedproject of dat het voor derivaten was, maakte niet uit. Het ging ons erom dat we een limiet wilden stellen. We wilden aan de corporaties laten weten waar de grens lag van de borging die bij het WSW te krijgen was. Het ging erom dat ze dat van tevoren wisten. Het ging erom dat ze dat wisten voordat ze hun contracten afsloten en ook voordat ze hun derivatencontracten afsloten. Er is dus geen swapfaciliteit gerealiseerd.

De **voorzitter**: Onze commissie zag dat er intern binnen het WSW, binnen uw organisatie, in 2009 discussie plaatsvond over die risicobeoordeling van Vestia. Ook de risicomanager wilde meer inzicht in die derivatenportefeuille van Vestia. Daarna kwam het externe bureau waarover we het net hadden, te weten Triple A Risk Finance, er in uw opdracht aan te pas. Het beoordeelde door Vestia aangeleverde gegevens, maar het bleef wel met heel veel vragen zitten en het leverde niet een geruststelling op. Wij zien echter dat daarmee niets gebeurde, dat er niet werd doorgepakt naar aanleiding van dat rapport. Waarom gebeurde dat niet?

De heer **Van der Post**: Nou, dat is niet helemaal mijn interpretatie c.q. beleving. Dat rapport heeft namelijk wel geleid tot een verdere discussie met Vestia. In het najaar van 2009 -- dan krijgen we een andere doorzakvariant -- liet Vestia voor een bedrag van 630 miljoen derivaatwerking doorzakken in de leningenportefeuille waardoor het liquiditeitsrisico verbeterde en de marktwaarde werd aangepast. Ik koppel dat dus wel aan elkaar in de zin van dat Vestia zich bewust werd van de liquiditeitsrisico's. Vestia wist en weet dat het WSW dat niet borgt, dus zij heeft op zich al een actie ondernomen om de risico's in de derivatenportefeuille terug te brengen.

De **voorzitter**: Via een omweg kom ik bij Triple A Risk Finance. Werd in 2009 dat rapport wel gedeeld met het CFV van Triple A Risk Finance?

De heer **Van der Post**: Eerlijk gezegd, weet ik niet of dat op dat moment is gebeurd. Ik weet niet of de inhoud van het rapport gedeeld is of dat we meegedeeld hebben dat we daarmee bezig waren. Dat heb ik even niet scherp voor ogen.

De **voorzitter**: In 2009 kwam er een derivatentool bij het WSW om de risico's van die bijstortverplichtingen te kunnen monitoren. Dat werd bij het WSW ontwikkeld, maar wij constateren dat dit slechts zeer gedeeltelijk lukte. Die tool kan namelijk slechts de allersimpelste standaardderivaten aan. Dat alles staat ook expliciet in dat rapport van Triple A Risk Finance. Daarin staat letterlijk dat voor indexswaps en constant maturity swaps de waardering complex is. In de meeste gevallen zijn daarvoor modellen vereist die alleen banken en zeer gespecialiseerde partijen voorhanden hebben. Overige producten zijn niet eens analyseerbaar omdat er slechts een naam bekend is. Dat rapport laat dus zien dat de informatie van Vestia bij lange na niet compleet was en dat die verder ook niet in de tool paste. Hoe kan dat? Wat zegt dat over het expertiseniveau bij het WSW?

De heer **Van der Post**: Voor iedereen is de materie van derivaten soms heel complex. Je gaat dat stapsgewijs opbouwen. Je bent al blij als je de normale producten in een tool krijgt om die berekening te maken. We worstelden met de vraag hoe we de complexe producten moesten inschatten en of we die in die tool konden onderbrengen of niet. Dat is nogal een worsteling geweest en ik heb uit de verhoren hier begrepen dat het ook voor de experts nogal eens lastig is om die waardering daar uiteindelijk op los te laten. Dat is voor ons ook heel lastig. Dat blijft heel lastig en dat is dus ook voor de corporatie heel lastig.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Post, we maken een sanitaire stop.

Schorsing van 16.27 uur tot 16.37 uur.

De **voorzitter**: Ik heropen deze vergadering en geef het woord aan collega Bashir.

De heer **Bashir**: Mijnheer Van der Post, binnen het Waarborgfonds was er een borgingscommissie. Zij vergaderde over de vraag welk faciliteringsvolume voor woningcorporaties beschikbaar werd gesteld. De leden van de borgingscommissie bespraken wat het uiteindelijke volume zou zijn en zij namen uiteindelijk de besluiten. Klopt dat?

De heer **Van der Post**: Ja, als bestuurder neem je besluiten.

De heer **Bashir**: Kunt u ons globaal uitleggen hoe de besluiten van de borgingscommissie tot stand kwamen?

De heer **Van der Post**: Ten eerste hadden we een borgingscharter gemaakt op basis waarvan werd bepaald welke corporaties door de borgingscommissie besproken moesten worden. Dat had te maken met het feit dat ze "aandachtscorporatie" genoemd werden. Dat had ook te maken met de omvang van de leningenportefeuille op zichzelf of met de omvang van de corporatie. Dat had misschien ook te maken met de omvang van het faciliteringsvolume. Dat zijn corporaties die in de borgingscommissie aan de orde moeten komen. Er is dus een kredietvoorstel gemaakt door het accountmanagement. Dat stuk werd ingebracht. Dat werd van commentaar voorzien door het risk management. Wij hadden daar dus twee "inputs", als dat een goed woord is. Ook waren altijd de teammanager kapitaalmarkt en de teammanager beleid aanwezig. Zij waren er om tot een afgewogen mening te kunnen komen over vragen als: is de corporatie kredietwaardig of niet, moet een faciliteringsvolume worden gegeven of niet en zo ja, onder welke voorwaarden? Eerst werd door de borgingscommissie gediscussieerd over het laatste punt: faciliteringsvolume gelimiteerd geclaimd of niet en zo ja, onder welke voorwaarden.

De heer **Bashir**: Dus als er een faciliteringsvolume beschikbaar werd gesteld, kon de corporatie overeenkomstig het volume leningen laten borgen door het Waarborgfonds?

De heer **Van der Post**: Dan kreeg de betrokken corporatie, als het om de kredietwaardigheid ging, van ons een verklaring waarin stond dat de corporatie gebruik kon maken van de faciliteiten van het WSW indien zij aan de overige voorwaarden bleef voldoen. Er zat een berekening bij op basis van de kasstroomprognose; plussen en minnen, welk faciliteringsvolume ter beschikking werd gesteld en of dat voor een jaar, twee jaren of drie jaren gebeurde. Met die verklaring kon en kan de corporatie de kapitaalmarkt op en op gunstige momenten kan zij haar financiering regelen voor die projecten die in die kasstroomprognose zitten.

De heer **Bashir**: Nu wil ik dat het concreter wordt voor de casus-Vestia. Kunt u voor ons beschrijven hoe de discussie over het faciliteringsvolume voor Vestia verliep, met name in 2010?

De heer **Van der Post**: In 2010 was de manier van omgaan met Vestia een behoorlijke worsteling voor het WSW. We hadden dus gezien dat Vestia de derivatenproblemen kon opvangen. We hebben gezien dat dit deels met geborgd geld is gebeurd. We vroegen ons dus af hoe we met Vestia moesten omgaan. Er was geen twijfel over de volkshuisvestelijke prestaties van Vestia. Daar zat het niet in. Het zat in de vraag hoe wij Vestia zo ver konden krijgen dat wij niet wilden frustreren dat zij volkshuisvestelijk bleef presteren maar dat wij toch even op onze strepen zouden gaan staan om zo min mogelijk faciliteringsvolume vrij te geven. Ze had namelijk al faciliteringsvolume uit voorgaande jaren. Dat bedrag stond op de bank. Eigenlijk ging de discussie binnen de borgingscommissie dus over de bestedingsvraag van Vestia. Die ging in mindere mate over de risicovraag.

De heer **Bashir**: Concreet was het bedrag dat Vestia kon krijgen 2,2 miljard. Dat is door al die berekeningen waarover u net sprak, teruggebracht naar 1,17 miljard. Kunt u uitleggen waarom u van het advies van de riskmanager afgeweken bent? De riskmanager had gekeken naar de informatievoorziening van Vestia en concludeerde dat zij de stukken niet aanleverde. Hij vroeg dus om geen faciliteringsvolume beschikbaar te stellen. Toch hebt u besloten ...

De heer **Van der Post**: Er heeft inderdaad discussie plaatsgevonden tussen de riskmanager, de beleidsmanager, de kapitaalmarkt en de accountmanager over de vraag hoe we het moesten doen. We hebben uiteindelijk de weg gekozen van het vrijgeven onder voorwaarden. Daarmee is de riskmanager akkoord gegaan.

De heer **Bashir**: De riskmanager heeft echter geadviseerd om het faciliteringsvolume nul te laten zijn. U zei net dat u degene was die uiteindelijk de beslissingen nam. U had dus besloten om het faciliteringsvolume toch op afgerond 1,1 miljard te zetten. Ik vraag u niet of de riskmanager uiteindelijk akkoord gegaan is maar waarom u van dat advies bent afgeweken.

De heer **Van der Post**: Omdat we toen in de borgingscommissie de totaalafweging maakten over wat te doen. Door Vestia werd stevig gehamerd op haar volkshuisvestelijk presteren. Wij zochten dus een weg om de duimschroeven voor Vestia aan te halen wat de bestedingskant betrof. Wij kozen ervoor om haar niet te frustreren wat haar volkshuisvestelijk presteren betrof. In het bedrag van 1,1 miljard zit heel veel herfinancieringsvolume. Dat moesten we toch eigenlijk al doen. Als je daar nee tegen zou zeggen, ging het daar fout. Daar zat dus een groot volume aan herfinanciering in. We hebben dit besluit binnen de borgingscommissie genomen. Dat deden we op advies van en met de kredietvoorstellen van de accountmanager, op basis van de reactie van de riskmanager en in aanwezigheid van zijn teammanager. En het was mijn verantwoordelijkheid om dat besluit te nemen.

De heer **Bashir**: Mij is niet duidelijk wat daar besproken is wat u hebt doen besluiten om van het advies af te wijken.

De heer **Van der Post**: Er is gesproken over al die adviezen. Er is gesproken over de risicokant van Vestia, het gevraagde volume, de beoordeling van wat ze had en over de correctie.

De heer **Bashir**: Hoe kon u de risico's zien zonder dat de stukken door Vestia werden aangeleverd?

De heer **Van der Post**: Vlak voor de schorsing zei ik dat we een portefeuille hadden gezien, geanalyseerd door Triple A Risk Finance. We hadden een jaarrekening waarin ook zaken over de derivatenportefeuille stonden. We hadden de verklaring van Vestia waaruit blijkt dat zij in staat was om met deze buffer een rentedaling van 3% op te vangen. Dat was voor ons, voor de riskmanager en de accountmanager de aanleiding om te zeggen: oké, ze heeft ook met de doorzak van 630 miljoen haar les over liquiditeitsrisico's zo'n beetje geleerd. Die worden nu beheerst. Dus: ja, ze loopt risico en ja, ze heeft een buffer. Al die afwegingen zijn gemaakt en we hebben gezegd: het kan nu. Laten we zeggen dat ze faciliteringsvolume vrijgeven onder de voorwaarde dat ze die beleggingsportefeuille gaat afbouwen. Dat was de uitkomst van ...

De heer **Bashir**: U zegt dus dat u meer zicht had op de risico's die Vestia liep dan de risicomanager die het gehele dossier had bekeken?

De heer **Van der Post**: Dat zeg ik helemaal niet!

De heer **Bashir**: Hoe komt u dan aan de risicoafweging die u uiteindelijk hebt gemaakt?

De heer **Van der Post**: Ik geef weer welke argumenten binnen de borgingscommissie op tafel zijn gekomen om het besluit te nemen dat we genomen hebben. U hebt gelijk als u zegt dat dit uiteindelijk mijn besluit is geweest.

De heer **Bashir**: Dan ga ik een stukje verder met u. Ik ga in op de bestedingscontrole. Hoe verliep die bij Vestia?

De heer **Van der Post**: Die verliep uiterst moeizaam. De toenmalige teammanager risk heeft nogal wat energie gestoken in het boven tafel krijgen van hoe Vestia aan haar liquide middelen kwam, waaruit dat voortkwam en wat we konden traceren aan volume van geborgde leningen dat erin zat. Dat was meer dan 1,1 miljard of 1,2 miljard op dat balanstotaal. We zijn een behoorlijke tijd bezig geweest -- dat gebeurde niet altijd in goede samenwerking met Vestia, maar we hebben wel doorgezet -- voordat we konden zeggen: onze conclusie is dat er 800 miljoen aan geborgd geld in zit, dat dit niet mag worden ingezet voor de margin calls, dat dit afgebouwd moet worden en dat het ingezet moet worden voor de financieringen van het vastgoed.

De heer **Bashir**: U zei dat de riskmanager problemen had met de interpretatie daarvan. Dat kwam omdat er geen gegevens werden aangeleverd?

De heer **Van der Post**: Nee, dat was een discussie waarin Vestia zich op het standpunt stelde dat zij ook gewoon eigen middelen had uit haar exploitatie. Zij stond op het standpunt dat, als haar huurexploitatie kasgeld oplevert, dit ook in die liquiditeitsbuffer zit. Haar standpunt was dat het haar eigen geld was en dat het WSW daar dus niet aan mocht komen. Vestia zei dat ze ook nog geld vanuit de brutering had staan, dat ze dat belegd had. Die beleggingsportefeuille had dus bedragen in zich met een verschillende herkomst. Het was nog even puzzelen met Vestia om boven tafel te krijgen waar die geborgde euro's terecht waren gekomen die zij geleend had. Wij hebben nogal wat onenigheid gehad, zal ik maar zeggen. Vestia heeft uiteindelijk gezegd dat er een liquiditeitsbuffer was van 700 miljoen aan geborgd geld. Wij stonden op het standpunt dat het 800 miljoen was.

De heer **Bashir**: Kunt u voor ons nader ingaan op de vraag hoe u zicht had op die liquiditeitsrisico's en de buffers van Vestia? U zei immers dat Vestia een ander standpunt innam.

De heer **Van der Post**: De liquiditeitsbuffer staat op het balanstotaal. Daar zie je gewoon de liquide middelen staan. Dat is dus de omvang.

De heer **Bashir**: En de risico's?

De heer **Van der Post**: Welke risico's bedoelt u specifiek?

De heer **Bashir**: Ik doel op de liquiditeitsrisico's.

De heer **Van der Post**: Die werden door Vestia aangegeven met eind 2009 een negatieve marktwaarde van, ik meen, minus 147 miljoen. De redenering van Vestia die wij konden volgen, was dat zij bij een rentedaling van 3% genoeg zou hebben aan de buffers die zij opgebouwd had.

De heer **Bashir**: Dat zei Vestia, maar hoe hield u zicht op die liquiditeitsrisico's?

De heer **Van der Post**: Wij zijn afgegaan op de informatie van Vestia op dat moment en op de informatie in het jaarverslag. Op basis van de portefeuille zoals we die eind november hadden aangeleverd met al die vragen die er nog leefden, zijn wij tot de eindconclusie gekomen inhoudende dat, als dat het was, we ons zouden concentreren op de bestedingsvraag. De eindconclusie was dat we de buffer bij Vestia zouden weghalen. Als zij een minder grote buffer zou hebben, zou zij ook minder aan liquiditeitsopvang hebben -- dat is natuurlijk een indirecte redenering -- en moest zij haar derivaten ook aanpassen.

De heer **Bashir**: Dus u zegt: wij keken naar het jaarverslag en naar de gegevens die eind 2008 zijn aangeleverd. U zegt dat u geen andere gegevens gekregen hebt?

De heer **Van der Post**: Wat we hadden, hebben we gebruikt om tot deze besluitvorming te komen.

De heer **Bashir**: Ons valt ook op dat tussen 2005 en 2010 het volume van de leningen van Vestia was toegenomen van 2,2 miljard naar 5,1 miljard, terwijl het aantal woningen slechts was toegenomen met 12%. De lening per woning is dus veel groter geworden dan ...

De heer **Van der Post**: Daarin zie je achteraf het effect van inlenen. Vestia leende in om die liquiditeitsbuffer op te bouwen.

De heer **Bashir**: Had u in die tijd ook zicht op wat ons is opgevallen?

De heer **Van der Post**: Wij zien natuurlijk ook de jaarverslagen. Wij zagen dat dus gebeuren en hebben gezegd: dat kan niet, je mag dat niet op die manier opbouwen. Dat je een buffer aanhoudt ...

De heer **Bashir**: Dus het Waarborgfonds heeft geconstateerd dat de schuld per woning is toegenomen, dat die bijna is verdubbeld?

De heer **Van der Post**: Ja, als u kijkt naar de aanloop naar ons gesprek op 15 augustus 2011, ziet u dat wij dezelfde constatering doen: beste mijnheer Staal, we moeten nu om de tafel gaan zitten, want uw schuldrestant is de afgelopen jaren fors toegenomen.

De heer **Bashir**: Ja. U zegt dat u met de heer Staal om de tafel bent gaan zitten? Wat hebt u daar gedaan?

De heer **Van der Post**: Ik ben niet in mijn eentje met de heer Staal om de tafel gegaan. We hadden een afspraak gemaakt voor die herbeoordeling 2011 en deelden mee dat wij onvoldoende informatie hadden over zijn derivatenportefeuille, dat wij onder andere zagen dat het gemiddelde schuldrestant opliep en dat wij ons afvroegen of de manier waarop Vestia zich financierde überhaupt nog in onze borging paste. Wij konden die faciliteit immers niet geven om die liquiditeitsrisico's af te dekken. Wij hebben dan ook gezegd: wij moeten nu met elkaar praten over hoe dat past en om te

kunnen praten, moet ik inzicht hebben in die derivatenportefeuille. Dat was de strekking van het gesprek op 15 augustus 2011.

De heer **Bashir**: Waar was dat geld naar uw idee heen gegaan?

De heer **Van der Post**: Vestia heeft, als gevolg van de afspraak die wij in 2010 gemaakt hebben, in de loop der jaren een flink deel van de liquiditeitsbuffer daadwerkelijk ingezet voor de financiering en de investering waarvoor die bedoeld is.

De heer **Bashir**: Zegt u daarmee dat Vestia de schuld per woning zag toenemen doordat er margin calls betaald moesten worden?

De heer **Van der Post**: Het gaat om de bestedingsvraag.

De heer **Bashir**: Nee, mijn vraag was de volgende: tussen 2005 en 2010 is de schuld per woning groter geworden. Waar is dat geld heen gegaan?

De heer **Van der Post**: Dat zat deels eerst in die buffer en daarna is het teruggesluisd naar dat waarvoor het bedoeld is, namelijk investeringen in de huurwoningen.

De heer **Bashir**: Ons valt ook op dat de correcties die nodig zijn om de afwijkende financiële tactieken van Vestia in de modellen van het Waarborgfonds te krijgen, steeds ingewikkelder werden. Was het eigenlijk nog wel mogelijk om op een degelijke manier berekeningen te maken van het faciliteringsvolume van Vestia?

De heer **Van der Post**: Voor het faciliteringsvolume natuurlijk wel. Dat is de kasstroomprognose voor de komende vijf jaar. Daar zitten de in- en uitgaven in die te maken hebben met de reguliere exploitatie en de financieringen, dus verkoop, desinvesteringen ... Alles zit daar in. Het was dus geen probleem om een faciliteringsvolume vast te stellen.

De heer **Bashir**: Nee.

De heer **Van der Post**: Dat was in het begin wel een probleem, maar naderhand leverde dat geen probleem meer op.

De heer **Bashir**: Vanaf de zomer van 2010 deed Vestia geen beroep meer op het faciliteringsvolume, maar zij gebruikte de beleggingen die u net aanhaalde om leningen af te lossen en aan margin calls te kunnen voldoen. Hebt u dat ook opgemerkt?

De heer **Van der Post**: We waren er wel tevreden over dat Vestia die afspraak in april 2010 nakwam. Dat betekende dat het geborgde geld naar de doelen ging die daarvoor bedacht waren.

De heer **Bashir**: Hoe hebt u dat opgemerkt?

De heer **Van der Post**: Je ziet natuurlijk dat de liquiditeitsbuffer terugloopt. Je kent de leningenportefeuille en ze komen geen leningen vragen.

De heer **Bashir**: Het is wel bijzonder dat u dit op deze manier vertelt, want in 2010 -- dit onderwerp kwam toen aan de orde in de borgingscommissie -- adviseerde de riskmanager om geen faciliteringsvolume beschikbaar te stellen omdat er geen informatie aangeleverd werd. U zei dat de commissie zich baseerde op het jaarverslag en de gegevens die eind 2008 waren aangeleverd.

De heer **Van der Post**: In 2009.

De heer **Bashir**: Hoe kwam het Waarborgfonds aan de informatie om al dit soort dingen te zien?

De heer **Van der Post**: Wij zagen dus de leningenportefeuille van Vestia. Die kenden wij want wij hadden geborgd. Het faciliteringsvolume voor de herfinanciering van de leningen was conform de afspraak in april 2010. Wij

hebben dat geborgd. In die afspraak in 2010 staat het door Vestia gewenste zinsdeel: " ... indien marktomstandigheden dat toelaten". Daar kan ik mij iets bij voorstellen. Ik kan mij voorstellen dat je niet geforceerd je beleggingsportefeuille gaat afbouwen. Dat levert namelijk verlies op. Dat werd dus gefaseerd. In augustus 2010 werd er voor de laatste keer een borging verstrekt. Dat had ermee te maken dat Vestia op dat moment niet voldoende liquide middelen had. Als een corporatie niet voldoende liquide middelen heeft, krijgt ze borging. Dat was dus de laatste reguliere borging voor Vestia.

De heer **Bashir**: In 2011 werd inderdaad besloten om geen borging meer mogelijk te maken. Het faciliteringsvolume werd dus op nul gezet.

De heer **Van der Post**: Ja, vooruitlopend op het gesprek dat we zouden hebben, heeft de borgingscommissie het besluit genomen dat het faciliteringsvolume eerst maar eens op nul zou worden gezet en dat het gesprek met Vestia zou worden aangegaan.

De heer **Bashir**: Waarom hebt u die beslissing genomen?

De heer **Van der Post**: We zagen dat aan het eind van het jaar de negatieve marktwaarde van die portefeuille opliep. Dat hadden wij niet verwacht. Het gedrag van Vestia was begin 2010 zodanig ... Zij zei dat zij zich bewust was van de liquiditeitsrisico's, dat ze geen risico's meer zou nemen en dat ze de portefeuille zou behouden zoals die was. Wij hadden dus niet verwacht dat wij aan het eind van het jaar weer een negatieve marktwaarde in orde van grootte van 500 à 600 miljoen zouden zien. Dat was dus een aanleiding. Wij zeiden dat, als we toch weer zouden beginnen met herbeoordeling van Vestia, we het daar eens over moesten hebben. Dat is gebeurd.

De heer **Bashir**: Kunt u ons meenemen in dat gesprek van 15 augustus?

De heer **Van der Post**: Ja, dat doe ik graag. Dan kan ik dat verhaal ook eens vertellen. Dat was geen prettig gesprek. Ik had duidelijk aangekondigd dat

onze insteek was dat het faciliteringsvolume op nul kwam te staan tot dat we zicht zouden hebben op het bedrijfsmodel. Er zaten drie heren tegenover ons, namelijk de heer Wevers, de heer Staal en de heer De Vries. Mijn eerste indruk tijdens dat gesprek was dat het erop leek dat ze ons niet serieus namen. Er was bij Vestia helemaal niets aan de hand. We moesten niet zo moeilijk doen. We moesten de afspraak van 2010 gewoon nakomen. We moesten ogenblikkelijk faciliteringsvolume vrijgeven en natuurlijk hadden zij beter zicht op en verstand van financiën en zeker van derivaten dan wij. Dus WSW, maak je nou maar geen zorgen. Ik moet eerlijk zeggen dat ik, voordat dat gesprek plaatsvond, dat artikel in de Cobouw.nl had gelezen waarin de heren De Vries en Staal uiteenzetten hoe goed zij zijn op het gebied van financiën en financiering. Dat maakte ons toch wat achterdochtig; hadden ze daar echt die expertise en die kennis? Het gesprek vond dus een beetje hard tegen hard plaats. Mijn collega, de teammanager risk, zei na afloop van het gesprek waar de heer Staal bij was: nou, ze kunnen hier van alles beweren, maar dat faciliteringsvolume blijft gewoon even op nul staan. Dat ontlokte wat woede bij de heer Staal in de zin van: zo gaan we niet met elkaar om! Mijn collega zei daarop: Maar nu heb je wel duidelijkheid van ons gekregen, dat faciliteringsvolume blijft nul. Dat was dus niet bepaald een heel prettig gesprek.

De heer **Bashir**: Wat zou er gebeurd zijn als al in 2010 het advies van de riskmanager was opgevolgd en het faciliteringsvolume op al op dat moment op nul was gezet?

De heer **Van der Post**: U blijft ... Het advies van de riskmanager is onderdeel van de totale besluitvorming van het WSW. Wij hebben met de kennis van toen besloten dat het verantwoord was om in augustus ...

De heer **Bashir**: Ja, maar dat was niet mijn vraag. Mijn vraag was wat er gebeurd zou zijn als u in 2010, op dat moment, het faciliteringsvolume al op nul had gezet.

De heer **Van der Post**: Ik vind het zo moeilijk om als-danvragen te beantwoorden. Ik weet in ieder geval één ding zeker, namelijk dat we knallende ruzie met de heer Staal zouden hebben gehad. Dat weet ik zeker. Wat de afloop ...

De heer **Bashir**: Wilde u dat niet, knallende ruzie met de heer Staal? Wilde u er daarom niet aan beginnen?

De heer **Van der Post**: Liever niet, want ik ben graag hard op de inhoud en zacht op de relatie, om het maar zo te zeggen. Uiteindelijk, in 2010, was er volgens mij geen andere keus mogelijk dan het op die manier aangaan van de confrontatie.

De heer **Bashir**: Ja, maar u zegt: in 2010 ...

De heer **Van der Post**: In 2010 heb ik de afweging gemaakt ...

De heer **Bashir**: ... om door te gaan. U zegt dat u anders ruzie had gekregen met de heer Staal.

De heer **Van der Post**: In de verwachting dat de derivatenportefeuille nog hetzelfde zou zijn als eind 2009, begin 2010.

De heer **Bashir**: Dat was een verwachting. U wist het dus niet?

De heer **Van der Post**: Toen wij met Vestia in gesprek waren, kregen we geen signalen van Vestia dat ze op grote schaal de derivatenportefeuille uitbreidde. Het was voor mij, voor het WSW, echt een grote schok dat, toen wij in 2010 de afspraak maakten om de beleggingsportefeuille af te bouwen waardoor er een minder grote buffer zou zijn voor de risico's uit de derivatenportefeuille, je als gevolg daarvan alsnog je derivatenportefeuille gaat uitbreiden en dat je die gaat blootstellen aan grote liquiditeits ...

De heer **Bashir**: Mijnheer Van der Post, in 2010 besloot u om door te gaan. U zei dat u, als u niet was doorgedaan, knallende ruzie had gekregen met de heer Staal. De heer Rink was ook lid van de borgingscommissie. Hij was hier gisteren en zei: de heer Staal heeft een dermate dwingende persoonlijkheid dat, als we door waren gegaan, dit wellicht gevolgen had gehad. Was u bang voor de heer Staal?

De heer **Van der Post**: Ik denk zeker dat ik van de heer Staal te horen had gekregen dat hij juridische stappen zou nemen. Dat heeft mijn besluitvorming in 2010 echter niet bepaald. Mijn besluitvorming in 2010 was in mijn beleving conform de afspraak die wij in april gemaakt hadden, namelijk dat we deze borging nog zouden doen en dat we dan klaar waren.

De **voorzitter**: Ik ga even in op de periode 2005-2010 bij Vestia. We hebben keiharde gegevens. In al die tijd groeit de woningvoorraad van Vestia met 12%. De leningenportefeuille, al dan niet met variabele rente, gaat van 2,2 miljard naar 5,1 miljard. Even snel gerekend; dat is ongeveer 230% tegen 12% meer woningen. De schuld per woning verdubbelt op zijn minst. U zei net zelf tegen collega Bashir: ja, ze hielden buffers aan. Buffers!

De heer **Van der Post**: Met een buffer is op zich niets mis.

De **voorzitter**: Ik ben nog niet klaar.

De heer **Van der Post**: Sorry.

De **voorzitter**: Vijf jaar lang bouwen ze die buffers op; de leningenportefeuille neemt geweldig toe. Al die tijd vindt dat plaats onder borging van het WSW. U zei: ja, die buffers ... Wij zagen dat het geborgde geld uiteindelijk naar de doelen ging waarvoor het bedoeld is. Ze gingen met die beleggingen namelijk leningen aflossen. Daar zat echter ook een volume aan bijstortverplichtingen op derivaten bij. Hoe kan dat dan? Dan gebruiken ze de buffers die ze opbouwen dus wel voor die derivaten.

De heer **Van der Post**: Ja. Nogmaals, ik probeer een lijn neer te leggen. Wij hebben er geen bezwaar tegen als een corporatie een buffer aanlegt. Wij hebben bezwaar als die buffer bestaat uit geborgd geld dat naar de margin calls gaat. Dat is in december 2008 geconstateerd; een deel van de opgebouwde buffer is aan de margin calls besteed.

De **voorzitter**: U zegt: het gaat naar de doelen die ervoor zijn vastgelegd. U zegt echter wel de hele tijd in het verhoor: dat kan niet, wij borgen niets.

De heer **Van der Post**: Dan moet ik mezelf corrigeren óf ... Ik heb gezegd dat we in april 2010 -- in 2009 hadden we geconstateerd dat er geborgd geld naar de margin calls ging -- hebben gezegd dat ze die beleggingsportefeuille moest afbouwen. Daarna hebben we gezien dat Vestia inderdaad nauwelijks borging meer nodig had. Daardoor vond die afbouw inderdaad plaats en ging het geborgde geld alsnog naar de financiering.

De **voorzitter**: Wij kennen de brief van u waarin u opdracht geeft om de beleggingsportefeuille af te bouwen. Daarin staat, zoals u zelf net zei: ... mits de marktomstandigheden dit toelaten. Als je borgingsinstituut bent en je bezighoudt met het controleren van de bestedingen et cetera, moet je dan niet eigenlijk streven naar optimale duidelijkheid voor partijen die van jou afhankelijk zijn?

De heer **Van der Post**: Ja.

De **voorzitter**: Het zinsdeel "mits de marktomstandigheden het toelaten", is een soort open deur.

De heer **Van der Post**: Nou, het is een compromis om verder te kunnen. Ik heb de afweging gemaakt ... Dat ze het ging afbouwen vond ik de grote winst van de brief. Vestia wilde de clause opnemen "mits de marktomstandigheden dat toelaten" en wij hebben toen bedacht: ja, het WSW zit aan de knoppen en kan dat faciliteringsvolume al dan niet vrijgeven. Laat Vestia dus vooral die bepaling in die brief zetten. Effectief is het toch

onze beslissing. Ik was er dus niet zo op gespist om dit tot op de punt en de komma uit te spitten. Ik was blij met de positie die we kregen; zij zou de portefeuille afbouwen. Als men zegt dat het wel moet kunnen, zeg ik: natuurlijk moet het wel kunnen, maar we gaan het wel gewoon doen. Ik was eigenlijk dus wel blij met die stap.

De **voorzitter**: Dicterde Vestia de voorwaarden vaak?

De heer **Van der Post**: Vestia probeerde alles te dicteren. Dat deed zij altijd, overal en ten opzichte van iedereen.

De **voorzitter**: Mijnheer Bashir.

De heer **Bashir**: Mijnheer Van der Post, in het najaar van 2011 bereidde de minister van Binnenlandse Zaken een aanwijzing voor. Op het laatste moment bleek dat het niet mogelijk was om een aanwijzing te geven vanwege bepaalde clausules die in de derivatencontracten staan. Als de minister een aanwijzing gaf, zouden de contracten opeisbaar worden. Dan zou Vestia in grote problemen komen. Was u op de hoogte van dergelijke clausules?

De heer **Van der Post**: Nee.

De heer **Bashir**: Wanneer werd u daarmee voor het eerst geconfronteerd?

De heer **Van der Post**: Persoonlijk werd ik mij daar volgens mij bewust van in een gesprek tussen de heer Staal en de heer Molenaar en de DG. Ik weet niet zo snel wat de exacte datum van dat gesprek was. Er werd gevraagd of wij bij dat gesprek als Centraal Fonds aanwezig wilden zijn. De directeur-generaal liet doorschemeren dat hij overwoog om een aanwijzing te geven en een toezichthouder te benoemen. Toen zei Vestia: dat moet je niet doen, want dit soort bepalingen staat in de derivatencontracten. Op dat moment werd mij bekend dat die clausules er überhaupt zijn.

De heer **Bashir**: U zegt dat u dat niet wist. Wie had het wel moeten weten?

De heer **Van der Post**: Ik denk dat de minister zelf, de toezichthouder, dat had moeten weten. Het gaat om toezicht en om de bepalingen, dus het lag voor de hand dat de toezichthouder, de minister, keek of er contracten waren die het toezicht ...

De heer **Bashir**: Maar u bent van het Waarborgfonds.

De heer **Van der Post**: Dat ben ik.

De heer **Bashir**: Of u was van het Waarborgfonds. Het Waarborgfonds heeft al deze contracten goedgekeurd. De raamovereenkomsten, de ISDA's, werden aan het Waarborgfonds voorgelegd.

De heer **Van der Post**: De ISDA is een standaard raamovereenkomst. Ik heb u daarover verteld dat we dat vanuit WSW-perspectief beoordeeld hebben op een aantal punten: de strijdigheid met het reglement van deelneming in verband met zekerheden die er anders waren met derivaatpartijen. Dat is de kern van onze analyse van die ISDA-overeenkomst.

De heer **Bashir**: Maar als je de ISDA's leest om te beoordelen op de punten die u net noemde, kom je toch ook de toezichtbeperkende clausules tegen?

De heer **Van der Post**: Ik ben ze niet tegengekomen, want ik heb de ISDA's niet gelezen. Ik hoorde er pas van op het moment dat de heer Staal die mededeling deed aan de tafel bij de DG. Mijn mensen hebben dat niet opgemerkt en zij hebben dat niet gesignaleerd.

De heer **Bashir**: Hadden ze dat niet moeten opmerken en signaleren? Ik neem aan dat zij de ISDA's gelezen hebben. Als die voor je liggen en je wilt kijken of ze aan bepaalde voorwaarden van het Waarborgfonds voldoen, moet je ze lezen. En als je ze leest, moet je het zien.

De heer **Van der Post**: Natuurlijk. Voor dat soort dingen geldt dat je je achteraf een beetje voor de kop slaat. Je vraagt je af of je dat niet had moeten zien en of daarop geen actie had moeten worden ondernomen. Uw principiële vraag was wie daar echt naar zou moeten kijken. Volgens mij zou dat de toezichthouder zelf moeten zijn, omdat het over toezichtbepalende bepalingen gaat. De ISDA's stonden op onze website, dus iedereen kon toegang tot die documenten krijgen. Het waren en zijn geen geheime documenten.

De heer **Bashir**: In september 2011 heeft het Waarborgfonds ook een lening van 1,05 miljard geborgd voor Vestia. Daarmee kwam de leningenportefeuille van Vestia gedeeld door eigen bezit boven de 50% van de WOZ-waarde. Mocht dat wel?

De heer **Van der Post**: Als je de wet strikt naleeft, mag dat niet. In overleg met het ministerie, het Centraal Fonds en de achtervangers kwam naar voren dat er geen andere mogelijkheid was dan dit volume en dat we moesten accepteren dat we even boven die 50% aan WOZ-waarde zaten. Hetzelfde deed zich voor in januari 2012. Toen moesten we nogmaals 550 miljoen ... We moesten dezelfde afweging maken. De regel is dat je niet boven de 50% mag komen. Als ik de streep echter daar trok, wisten we zeker dat het verkeerd zou gaan. We stonden dus met de rug tegen de muur toen we akkoord gingen met een overschrijding.

De heer **Bashir**: In september 2011 ... U zult dit niet zonder reden gedaan hebben. Had u gehoopt dat de ergste problemen voorbij zouden gaan?

De heer **Van der Post**: Dat hoop je natuurlijk altijd. Iedereen was echt geschrokken van dat wat er gebeurde. Eerlijk gezegd was ik ook geschrokken van de houding die Vestia nog steeds aannam, namelijk die dat er niets aan de hand was, dat dit een normale situatie was en dat het WSW maar een normale borging moest geven. Die houding nam zij aan en daar ben ik ook erg van geschrokken. De manier waarop de rentedaling zich in die liquiditeitsrisico's vertaalt. De hoogte van de margin calls -- ik heb de

terminologie geleerd, namelijk dat het convex is en niet lineair ... Met andere woorden; een rentedaling van 3 naar 2 is een heel andere dan een rentedaling van 2 naar 1. Dat was een enorme explosie aan liquiditeitsrisico en je hoopt dan dat je het met 1 miljard gehad hebt.

De heer **Bashir**: U hebt meer dan 1 miljard euro geborgd. Namelijk 1,05 miljard. Welke aanvullende voorwaarden hebt u gesteld aan Vestia?

De heer **Van der Post**: We stelden de bekende voorwaarde dat we volledig inzicht wilden hebben in de derivatenportefeuille; nu moeten we het echt hebben. En we hebben dat gekregen. Je bent namelijk een brand aan het blussen, maar je weet niet precies wat er brandt. Je moet dus wel inzicht hebben in wat er ...

De heer **Bashir**: U zei net ook dat u in januari 2012 weer 550 miljoen hebt geborgd.

De heer **Van der Post**: Sorry dat ik u onderbreek, maar ik ben vergeten te vertellen dat er in september 2011 door Vestia ook een plan van aanpak gemaakt moest worden om de risico's terug te dringen.

De heer **Bashir**: Waarom was het in januari 2012 nodig om nog eens 550 miljoen te borgen?

De heer **Van der Post**: Door de rentedaling.

De heer **Bashir**: Het plan van aanpak en de aanvullende voorwaarden hebben niet geholpen?

De heer **Van der Post**: Nee, er konden nog geen maatregelen genomen worden om dat liquiditeitsrisico te verkleinen. Begin december zaten het WSW, het Centraal Fonds en het ministerie bij elkaar. De vraag was wat er zou gebeuren als in de Kerstperiode de ruimte nog verder daalde. Dan zou er nog steeds sprake zijn van dat liquiditeitsrisico in die portefeuille. Het zou

Kerst worden. De vraag was waar we geld vandaan zouden halen. Toen hebben we de constructie op tafel gelegd: er zitten herfinancieringen in 2012. Laten we Vestia alvast een faciliteringsvolume geven van 550 miljoen, eigenlijk bedoeld voor die herfinanciering. Wij zijn Gekke Henkie echter niet. Wij kozen er dus voor om dat bedrag te laten storten op een rekening van het WSW. Dan zou het WSW daarover beschikken. Op het moment dat de rente daadwerkelijk zou dalen, er nog geen vangnet was gerealiseerd of er nog geen andere maatregelen genomen waren, konden we het etiketje van die 550 miljoen veranderen. Het was bedoeld voor herfinanciering, maar dat zou niet gaan lukken ... liquiditeitstekorten. Dat moesten we halverwege januari doen.

De heer **Bashir**: Dus zover was het vertrouwen gedaald?

De heer **Van der Post**: Niet zozeer het vertrouwen was gedaald, maar er was nog geen maatregel genomen die voldoende effect had in die zin dat de liquiditeitsrisico's konden worden opgevangen. Daarna kwam die zogeheten doorzakoperatie waardoor er wel een liquiditeitsrisico werd weggenomen.

De heer **Bashir**: Ik blijf nog even bij die 550 miljoen. Heeft het Waarborgfonds toen ook overwogen om de kredietwaardigheid van Vestia in te trekken?

De heer **Van der Post**: Het zal u niet verbazen dat ik op vrijwel ieder moment van dat proces nadacht over de vraag of niet-kredietwaardigheid moest worden uitgesproken. Je vraagt je daarbij af of het echt een liquiditeitsprobleem is. Omdat je die portefeuille niet heel goed kent, vraag je je af wat het effect is van een rentestijging, of het probleem dan weg is. We hebben het in eerste instantie echt benaderd als een liquiditeitsprobleem. Dat deden we zowel in september als in januari. Ik heb natuurlijk wel tegen de heer Erents -- hij was pas aangetreden als interim-bestuurder -- gezegd: weet wel dat wij overwogen om niet-kredietwaardigheid uit te spreken. Er was namelijk geen sprake van een tijdelijk liquiditeitstekort. Het was iets wat structureel was in de derivatenportefeuille. Wij zagen dus geen

mogelijkheden om verder te borgen. De mogelijkheden waren uitgeput. Ook die 50% WOZ-waarde speelde natuurlijk mee. Daar zaten we al overheen, dus het was klaar, over en uit.

De heer **Bashir**: Ik ga een stap verder. In mei 2012 startten de onderhandelingen met de banken met als doel, de derivatencontracten te beëindigen. Het Waarborgfonds heeft indertijd hypotheek gevestigd op het bezit van Vestia. Waarom heeft het zo lang geduurd voordat er iets gedaan werd? Waarom moest er tot mei 2012 gewacht worden?

De heer **Van der Post**: Er is niet gewacht. Het is gelukt om de uitvoering in de zin van het feitelijk vesten van de hypotheek voor elkaar te krijgen. Om de hypotheek te vestigen moest ik een volmacht van het bestuur van Vestia hebben. Dat lukte niet toen de heer Staal nog bestuurder was. Toen de heer Erents aangetreden was, heb ik dus een gesprek gehad.

De heer **Bashir**: Dat was op 1 februari?

De heer **Van der Post**: Ja en ik heb volgens mij op 9 maart een gesprek gehad met de heer Erents over het feit dat ik het fijn zou vinden als ik die volmacht kreeg. Dan kon ik namelijk beginnen met het vestigen van de hypotheek. Het is een enorme administratieve klus om een hypotheek te vestigen op een bezit van 90.000 eenheden waarbij bij ons geregistreerd is op postcode en huisnummer. Die moesten worden omgezet naar kadastrale nummers waarop je hypotheek kunt vestigen. Ik moet eerlijk zeggen dat wij allen een beetje het zweet van het voorhoofd hebben geveegd toen het in mei daadwerkelijk gelukt was.

De heer **Bashir**: Mijnheer Post, u zegt dat het niet lang geduurd heeft. De heer Erents trad op 1 februari bij Vestia in dienst. U zegt dat u op 9 maart een gesprek hebt gevoerd. Vindt u de periode daartussen niet lang als er problemen zijn?

De heer **Van der Post**: In de tussentijd werd er natuurlijk overlegd met zowel het Centraal Fonds als met het ministerie en het WSW. En de vraag lag nog op tafel of de bestuurder van Vestia wel een volmacht mocht afgeven gezien de situatie waarin de corporatie zich bevond. Dat was een juridisch vraagstuk. Op grond van alle adviezen is toch besloten om die volmacht te vragen en de heer Erents heeft besloten om die volmacht af te geven. Er ging dus flink wat tijd zitten in de juridische analyse van de vraag of je in de situatie waarin Vestia zich bevond -- alles was al in openheid naar voren gebracht -- nog ruimte had om te handelen. Het heeft even geduurd voordat positief werd besloten in die zin dat die volmacht werd gevraagd en dat die gegeven zou worden.

De heer **Bashir**: Ik kom op de situatie van standstill. Dat is een soort wapenstilstand; er werd door banken en Vestia niets meer opgeëist. Welke rollen heeft het Waarborgfonds in de fase van standstill gespeeld?

De heer **Van der Post**: U refereerde er net aan. Formeel, met de kennis die wij van Vestia hadden en de plannen van aanpak die geanalyseerd werden, was de vraag of er volgens ons sprake was van kredietwaardigheid. Wij begrepen wel dat, als we in dat proces de niet-kredietwaardigheid direct uitspraken, de bom alsnog zou ontploffen. We waren dus zeer voorzichtig met het maken van onze afweging om tot het besluit te komen van het intrekken van de kredietwaardigheid. Dat hebben we ook in overleg met de minister gedaan. Hij zei: doe dat nu even niet. Houd die besluitvorming gewoon even aan. Dat kan. Wij kunnen in het belang van de deelnemer die Besluitvorming gewoon even uitstellen. Wij hebben daarover overleg gehad met de achtervangers. Dat uitstellen deden wij om ruimte te geven aan het overleg dat Vestia ging starten met de bank. Dat wilden we niet frustreren door daar dwars doorheen te lopen, maar we wilden wel inhoudelijk op onze strepen staan namelijk die dat wij eigenlijk toch die afweging zouden moeten maken. Het maken van die afweging heb ik iedere keer uitgesteld in het belang van Vestia en de onderhandelingen.

De heer **Bashir**: Maar de standstill zelf?

De heer **Van der Post**: Door het bij ons even rustig te houden, zal ik maar zeggen, hebben wij ervoor gezorgd dat de onderhandelingen met de banken konden beginnen en dat er een standstill werd afgesproken om die onderhandelingen de tijd te geven.

De heer **Bashir**: En dat ging vrij soepel?

De heer **Van der Post**: Ik heb niet bij alle onderhandelingen gezeten, dus wat dat betreft moet ik voorzichtig zijn. Er was wel sprake van enige spanning in het overleg.

De heer **Bashir**: Mijnheer Van der Post, op 14 april 2012 verscheen er een nieuwsbericht in het NRC Handelsblad met de mededeling dat Marcel de Vries was aangehouden en er ook een inval bij Vestia was gedaan. Marcel de Vries was de kasbeheerder van Vestia en werd verdacht van omkoping in verband met zijn derivatenconstructies. Wist u hiervan voor deze publicatie?

De heer **Van der Post**: Nee.

De heer **Bashir**: Dus u hebt pas na 14 april 2012 hiervan kennisgenomen?

De heer **Van der Post**: Ja.

De heer **Bashir**: Wist iemand anders binnen het Waarborgfonds hiervan?

De heer **Van der Post**: Nee, niet dat ik weet. Nee, volgens mij wist helemaal niemand dat.

De heer **Bashir**: En later, toen u hiervan op de hoogte was, wat hebt u toen gedaan?

De heer **Van der Post**: Ik heb gevloekt; het zal toch niet waar zijn dat iemand met wie je een flink aantal jaren intensief overleg hebt gehad en die af en toe

liet doorschemeren dat hij de betere was en dat wij er niets van begrepen, zich liet betalen. Het zal toch niet waar zijn?!

De heer **Bashir**: Met wie hebt u daarna hierover gesproken?

De heer **Van der Post**: In welk kader? Ik heb in die tijd natuurlijk met heel veel mensen gesproken, maar ik heb niet specifiek gesproken over de heer De Vries en de betalingen vanuit FiFa Finance.

De heer **Bashir**: Maar dit was naar aanleiding van het artikel in de krant, of hebt u het ook via een andere weg gehoord?

De heer **Van der Post**: Het zong natuurlijk ogenblikkelijk rond. Ik heb het zelf niet in de krant gelezen. Op het moment dat zoiets verschijnt, werkt de tamtam heel goed. Dan weet je het gelijk. En mijn reactie gaf ik u net.

De heer **Bashir**: En de heer Greeven? Wanneer hoorde u voor het eerst over hem?

De heer **Van der Post**: Ik denk in dezelfde tijd. Ik kende hem natuurlijk als partner van FiFa Finance, maar in dit verband hoorde ik voor het eerst van hem.

De heer **Bashir**: Hoe kende u hem?

De heer **Van der Post**: We kwamen elkaar weleens tegen. Hij was weleens bij ons op kantoor en dan gaf ik hem weleens een handje, maar daar bleef het bij. Ik ken hem verder niet.

De heer **Bashir**: Dus u zegt dat u pas na 14 april 2012, als het artikel in de krant is verschenen, op de hoogte bent gekomen van het feit dat De Vries werd verdacht.

De heer **Van der Post**: Ja.

De heer **Bashir**: En daarvoor wist u niets?

De heer **Van der Post**: Nee.

De heer **Bashir**: Voorzitter?

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Post, u zei net tegen collega Bashir dat Marcel de Vries, treasurer van Vestia, jarenlang een houding had naar het WSW van "ik weet het allemaal prima, in ieder geval beter dan jullie". Uit allerlei informatie en uit eerdere verhoren is ons ook gebleken dat De Vries op zijn beurt ook wel degelijk als een soort goeroe werd binnengehaald bij het WSW. Dat was dan een wisselwerking naar twee kanten.

De heer **Van der Post**: Hij had op een aantal punten echt verstand van zaken.

De **voorzitter**: Dat was dan dus iets van twee kanten: hij werd ook binnengehaald. Is er in de tijd dat Vestia dreigde om te vallen en iedereen zich ermee begon te bemoeien om te bekijken hoe die ramp uiteindelijk moest worden afgekocht -- De Vries zat tot het OM binnenviel als treasurer van Vestia aan de treasuryknoppen te draaien -- iemand geweest die de eis heeft gesteld "die vent moet daar weg en die moet je niet meer aan de knoppen laten zitten"?

De heer **Van der Post**: Ik heb die vraag ook in eerdere verhoren gehoord. Ik denk dat er een goede afweging gemaakt is: helaas hebben we De Vries nog nodig want anders komen we niet door de brij heen. Dat had inderdaad op een andere manier gekund. Je had hem ook gelijk zijn handelingsbevoegdheden kunnen afnemen of hem in een kamertje kunnen opsluiten en alleen als vraagbaak gebruiken.

De **voorzitter**: Is er iemand geweest die heeft gezegd: hij moet daar weg?

De heer **Van der Post**: Nee. We hebben met z'n allen geconstateerd dat we hem nodig hadden om door die brij heen te komen. Dit punt is voor mij niet aan de orde geweest.

De **voorzitter**: Hebt u het ook nooit gehoord van de heren van CapitaD?

De heer **Van der Post**: Ik heb dat niet van de heren van CapitaD gehoord, nee.

De **voorzitter**: Ook niet van Cardano?

De heer **Van der Post**: Nee, want Cardano had De Vries heel hard nodig om de portefeuille te analyseren.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Oskam.

De heer **Oskam**: Mijnheer Van der Post, we blijven in Zuid-Holland, maar we gaan naar Rotterdam, naar het stoomschip van Woonbron. Woonbron kwam daardoor in financiële problemen en klopte ook regelmatig aan bij het Waarborgfonds. Het Waarborgfonds speelt ook een belangrijke rol in het verdere traject, want in april 2008 is het faciliteringsvolume van Woonbron op nul gezet, omdat de corporatie verkoopopbrengsten van sociale huurwoningen heeft gebruikt om het schip te betalen. Dat is tegen de regels van het Waarborgfonds. Mijn vraag is of het Waarborgfonds niet eerder wist dat Woonbron dergelijke handelingen had verricht, tegen de regels van het WSW in.

De heer **Van der Post**: Ik begrijp even niet welke regel u bedoelt.

De heer **Oskam**: Je mag geen sociale huurwoningen gebruiken om nevenactiviteiten te betalen.

De heer **Van der Post**: Als onderpand bedoelt u?

De heer **Oskam**: Ja, als onderpand.

De heer **Van der Post**: We hadden een beeld van de financiering van Woonbron voor de boot. Dat gebeurde voornamelijk met collegiale leningen, met kortgeldleningen. Het WSW had toen niet het zicht dat daar ook onderpand onder zat. Dat is ook niet zo gebruikelijk bij kortlopende leningen.

De heer **Oskam**: En het mag ook niet.

De heer **Van der Post**: Nee, het mag ook niet. Je moet daar even overleg over voeren. Ik heb net iets gezegd over de zekerheden van het WSW. De corporaties mogen geen zekerheden weggeven die eigenlijk al bij het WSW zitten, als het onderpand is. Als het nog geen onderpand is bij het WSW, heeft de corporatie eigenlijk vrije beschikking over dat onderpand, maar ze mag het dus niet weghalen bij het WSW. Het kan dus zijn dat Woonbron heeft gedacht: ik heb het toch niet in onderpand gegeven bij het WSW en ik kan daar nu vrij over beschikken. Dat moet u misschien aan mensen van Woonbron vragen; dat weet ik niet.

De heer **Oskam**: Gaan die kortgeldleningen tussen corporaties onderling? Lenen ze elkaar geld?

De heer **Van der Post**: Dat gaat tussen corporaties onderling. Dat gaat tussen gemeenten onderling. Daar is een markt voor. Daar wordt ook in bemiddeld, daar wordt ook vraag en aanbod gedaan.

De heer **Oskam**: Maar dat is vaak wel geborgd geld van het WSW.

De heer **Van der Post**: Nee.

De heer **Oskam**: Niet?

De heer **Van der Post**: Dat is allemaal ongeborgd. Daar zit helemaal geen borging in. Het WSW mag geen kort geld borgen.

De heer **Oskam**: Maar u geeft geld aan corporatie A. Corporatie B zegt dat zij op korte termijn even wat geld nodig heeft en vraagt: corporatie A, mag ik geld van je lenen?

De heer **Van der Post**: Dat kan van alles zijn. Dat kunnen de verkoopopbrengsten zijn en dat kunnen de opbrengsten van koopwoningen zijn. Ik bedoel, je kunt niet aan iedere euro zien of die wel of niet geborgd is. Daar durf ik dus geen uitspraken over te doen.

De heer **Oskam**: Op 3 juli 2008 staat het water Woonbron aan de lippen. Woonbron doet een aanvraag voor een kortgeldlening van 105 miljoen. Dat wordt besproken in de raad van commissarissen van het Waarborgfonds. Ik neem aan dat u daarbij bent geweest. Wat was toen het standpunt van het Waarborgfonds?

De heer **Van der Post**: We hebben de boot niet geborgd. Het was helder waar de problematiek vandaan kwam, maar de boot is niet geborgd. Doordat Woonbron doorging met de ontwikkeling van de boot, kwam zij in liquiditeitsproblemen. Dat hebben we al een paar keer besproken vandaag. Het is voor ons dus een afweging geweest: "We laten Woonbron niet failliet gaan. Is het verantwoord om voor twee jaar een lening van 105 miljoen te borgen? In de tussentijd kan Woonbron orde op zaken stellen, onder andere door het aantrekken van een commerciële niet-geborgde lening". Dat is bekend geworden als "de clubdeal afsluiten". Het was dus een hoop. Om die motieven deden we dat.

De heer **Oskam**: Er waren ook voorwaarden bij gesteld. Uiteindelijk kon Woonbron niet aan die voorwaarden voldoen. Kunt u zich dat nog herinneren?

De heer **Van der Post**: De eerste inschatting was dat Woonbron zelf over voldoende commercieel en ander onroerend goed beschikte om als onderpand te dienen voor die commerciële clubdeal. Dat was de

verwachting, maar het bleek dat er onvoldoende onderpand onder kon worden geschoven.

De heer **Oskam**: En de sociale huurwoningen die ze daarvoor wilden gebruiken, stonden eigenlijk al in onderpand bij het Waarborgfonds.

De heer **Van der Post**: Ja. Toen is er dus overleg geweest met het ministerie, het Centraal Fonds en de gemeente Rotterdam over de vraag of we het gepast vonden dat dit vastgoed werd ingezet voor die ongeborgde leningen.

De heer **Oskam**: Ja.

De heer **Van der Post**: Dan kom ik even terug op de discussie van daarnet. Dat is in eerste instantie een afweging van het ministerie en de toezichthouder.

De heer **Oskam**: Ja, dat hebt u net bij Servatius gezegd hè, omdat het beleidsmatig is. U kijkt naar de financiële kant en naar het risico. Toen bleek dat Woonbron niet aan de voorwaarden kon voldoen en geen commerciële partners of commerciële leningen wist te vinden, en toen bleek dat de woningen die Woonbron wilde gebruiken bij jullie in onderpand stonden, hebben jullie daar geen toestemming voor gegeven. Daarna pas is dat overleg geweest met het ministerie en het Waarborgfonds.

De heer **Van der Post**: In eerste instantie geef je geen toestemming. Je moet wel een beetje druk opbouwen om de zaak in beweging te krijgen.

De heer **Oskam**: Nee, dat begrijp ik ook wel. Die besprekingen waren vrij hectisch, hè? Ze zijn regelmatig geschorst, met alle partners die probeerden om Woonbron in het gareel te houden. Woonbron was daarbij. Het is ook een aantal keren gebeurd dat Woonbron werd weggestuurd en het Waarborgfonds, het Centraal Fonds en het ministerie met elkaar over Woonbron ...

De heer **Van der Post**: Er werd even geschorst. Ik denk dat dat misschien een nettere term is.

De heer **Oskam**: Ja, dat doen wij ook steeds!

De heer **Van der Post**: Ja, daarom.

De heer **Oskam**: Wat werd er dan besproken als Woonbron er niet bij was?

De heer **Van der Post**: Even los van de inhoud en de vraag "kunnen we wel of niet dit soort dingen doen?", ging het op een aantal momenten ook even over het gedrag. Hebben we er nog vertrouwen in dat we een corporatie aan tafel hebben die ook echt overtuigd is dat het einde verhaal moet zijn met die boot? Het ging dus over van alles. Dat kunt u zich ook voorstellen. Het gaat om inhoud, het gaat om cijfertjes, het gaat om de vraag waar de rek nog zit, maar het gaat zeker ook om de kwaliteit van het overleg met zo'n corporatie.

De heer **Oskam**: Zat daar ook nog iets in van de relatie? U zei dat u erg hecht aan de relatie en dat u zacht bent op de relatie. Kromwijk en Zwarts, de extern toezichthouder, hebben hier gezegd dat het eigenlijk niet zo boterde tussen het bestuur van Woonbron en het WSW.

De heer **Van der Post**: Dat ligt iets genuanceerder, denk ik. Ik denk dat het wel heeft geholpen dat de heer Johan Over de Vest vanuit het bestuur ons eerste aanspreekpunt was in het proces. Dat heeft goed gewerkt, denk ik.

De heer **Oskam**: Hij was ook de financiële man van Woonbron.

De heer **Van der Post**: Ja.

De heer **Oskam**: In 2009 lijkt er geen andere uitweg dan dat het Waarborgfonds toch akkoord gaat met de inzet van sociale huurwoningen als

onderpand. Het Waarborgfonds stelt dan als eis dat het bestuur van Woonbron moet aftreden. Kunt u dat toelichten?

De heer **Van der Post**: Het leek ons gepast dat een dergelijk verlies consequenties zou kunnen en moeten hebben voor degene die er verantwoordelijk voor is.

De heer **Oskam**: Is het vaker voorgekomen dat dit soort eisen worden gesteld? Is dat gebruikelijk?

De heer **Van der Post**: "Eisen" is misschien een te groot woord.

De heer **Oskam**: Voorwaarden dan.

De heer **Van der Post**: Suggesties en voorwaarden zijn wel vaker gebeurd, ja.

De heer **Oskam**: Het punt was een beetje dat de minister daar geen beslissing in kon nemen, maar dat de raad van toezicht uiteindelijk wel is opgestapt.

De heer **Van der Post**: Ja, dat is de tussenstap of de uitkomst op dat moment geweest.

De heer **Oskam**: Oké. Nou, dan is het nog niet opgelost. U gaat met de voorzitter van de raad van commissarissen, de heer Van Dam, die hier morgen komt, naar minister Van der Laan. Dan wordt toch nog weer gesproken over de oplossing voor Woonbron. Wat is er toen besproken?

De heer **Van der Post**: Nee, dat heeft een andere achtergrond. We hebben pittige discussies gehad in onze raad van commissarissen dat door het gedonder met die boot het WSW de enige was die het kon helpen oplossen. Er was geen vermogensprobleem voor Woonbron, dus er zat geen saneringssteun in het perspectief. Het ging echt om liquiditeiten. Ondanks

alles zouden wij het gebaar moeten maken. Daar werd flink op gekoerst door het ministerie, het Centraal Fonds en de gemeente. Toen waren mijnheer Van Dam en ik een beetje ontevreden over de verhouding met de rijksoverheid. Hier moesten we ons ontzettend uitstrekken om Woonbron te redden. We hadden ook nog wat andere dossiers, waaronder een EMTN-programma. Het was erg moeilijk om daar beweging in te krijgen en er toestemming voor te krijgen. Toen dachten we: het is een goed plan om eens met de minister te gaan praten. Dat is uiteindelijk een etentje in Utrecht geworden, waarbij we tegen de minister hebben gezegd: "Kijk nu eens wat er gebeurt. Hier moeten we ons uitstrekken. Dat heeft allemaal met financieringsvragen te maken. Op het andere dossier krijgen we geen millimeter ruimte. Kunt u ons op enige manier helpen om dat vlot te trekken?" Dat was de aard van het gesprek.

De heer **Oskam**: Is er toen ook een deal gesloten?

De heer **Van der Post**: Nee, er is geen deal gesloten.

De heer **Oskam**: Wat heeft de minister erover toegezegd?

De heer **Van der Post**: Hij stond sympathiek tegenover ons pleidooi. In het toestemmingscircus voor het EMTN-programma is er ook een afhankelijkheid van de VNG als achtervanger. Op het moment dat we de minister misschien wat in de goede richting kregen, is dat bij de VNG niet gelukt. Lekker gegeten dus, maar helaas niet direct een deal gemaakt.

De heer **Oskam**: De VNG nam het op voor de Waterschapsbank en de Bank Nederlandse Gemeenten?

De heer **Van der Post**: De argumentatie van de VNG was in eerste instantie: zo'n positie in een EMTN-programma past niet in uw statuten. Daar hebben we een verschil van inzicht over. De achterliggende gedachte is natuurlijk dat, mocht je een EMTN-programma realiseren, dit wel effect zou kunnen hebben op de marktpositie van de BNG en de Waterschapsbank. Het is geen

uitgemaakte zaak dat het zo is, maar het is niet uit te sluiten. Als aandeelhouder van de BNG zat daar best een belemmering bij de VNG, bij de gemeenten.

De heer **Oskam**: Er zitten misschien heel veel mensen met het bord op schoot te kijken die niet weten wat EMTN betekent. Dat is een Euro Medium Term Note en heeft te maken met het uitschrijven van schuldpapieren.

De heer **Van der Post**: Ja. Al jarenlang, tot op de dag van vandaag, werkt het WSW met gestandaardiseerde onderhandse leningen. Dus een geldnemer en een geldgever; meer dan die twee partijen is er niet. Dat is heel gunstig voor in dit geval de twee sectorbanken. Die kunnen fijn met dat papier omgaan, want ze kopen de leningen, leggen ze in de kelder en voeren een "buy and hold"-strategie. Dat heeft de corporaties altijd toch wel zorgen gebaard. Hoewel ze wel tevreden zijn over de aanwezigheid van de twee sectorbanken, is het toch een heel hoog marktaandeel geworden. Vanaf het midden van de jaren negentig, met de vorming van de monetaire unie en de komst van de euro, is al gezocht naar een verbreding van de kapitaalmarkt. We zien de beleggers verdwijnen en we zien banken erin komen, kunnen we geen andere vorm vinden voor het schuldpapier? Dat heet dan een Medium Term Note. Dat is openbaar schuldpapier. De corporatie geeft dan als het ware een schuldbekentenis. De voorwaarden zijn exact hetzelfde, of het nu een onderhandse lening is of een EMTN. De bepalingen zijn hetzelfde, alleen de verschijningsvorm is anders, waardoor het voor een belegger aantrekkelijker wordt om dit te kopen omdat hij er sneller mee kan handelen. Het is geen een-op-eencontract, maar het is openbaar, dus je kunt het zo doorverkopen aan iedereen die dat wil. Dat vergroot de liquiditeit in de markt.

De heer **Oskam**: Ik ga nog even terug naar het gesprek in Utrecht met de minister. Was de insteek daar dat Woonbron al geregeld was ...

De heer **Van der Post**: Er is daar geen deal gemaakt over Woonbron. Dat was niet het laatste zetje dat we nodig hadden ...

De heer **Oskam**: Was de insteek meer dat de liefde van één kant kwam en

...

De heer **Van der Post**: Ja, ja, ja.

De heer **Oskam**: ... what's in it for me? Oké.

De heer **Van der Post**: Ja.

De heer **Oskam**: Duidelijk. Dank u wel.

De **voorzitter**: Mevrouw Hachchi.

Mevrouw **Hachchi**: Mijnheer Van der Post, ik constateer inconsistentie in het beleid van WSW.

De heer **Van der Post**: Oh.

Mevrouw **Hachchi**: Eerder in het verhoor hebben we het over Servatius gehad. Toen het ging om het gebruik van sociale huurwoningen als onderpand voor commerciële activiteiten, was u heel helder: wij gaan niet over de scheiding van taken, de minister en het Centraal Fonds besluiten of dat kan of niet. In het geval van het stoomschip hoor ik u echter zeggen dat u wel op de stoel van de minister bent gaan zitten ...

De heer **Van der Post**: Nee, we hebben daar hetzelfde gedaan ...

Mevrouw **Hachchi**: Ik ben nog niet klaar, mijnheer Van der Post.

De heer **Van der Post**: Sorry.

Mevrouw **Hachchi**: Dan gaat u wel op de stoel van het Centraal Fonds en het ministerie zitten door te zeggen: ik ga niet borgen, want dat kan niet.

De heer **Van der Post**: Nee, de problematiek zit 'm in de boot. Dat is een niet-geborgde activiteit; daar ontstaat het. Dan moeten er liquiditeiten worden gemaakt, dus er moet een commerciële lening worden aangetrokken. Daarvoor moet onderpand worden vrijgegeven. Woonbron zat in zwaar weer, dus wij moesten wel goed kijken, langs diezelfde risicolijn, of wij vastgoed konden vrijgeven of dat Woonbron zelf nog genoeg vastgoed had om een commerciële financiering aan te trekken. Daarnaast hebben we dezelfde lijn gevolgd die we bij Servatius hebben gevolgd. Of het nu onderpand van het WSW was of vrij onderpand, de minister moest beslissen of dat onderpand mocht worden ingezet. Ik zie daar eerlijk gezegd meer een gelijkenis met Servatius dan een verschil.

Mevrouw **Hachchi**: Een commerciële activiteit, of dat nu een schip is of iets anders ... Het valt onder commerciële activiteiten, want het heeft niets te maken met volkshuisvestelijke doeleinden. Dat argument kan ik dus niet plaatsen. U was heel helder in uw standpunt ten aanzien van Servatius. Het is aan de minister en aan het Centraal Fonds of zo'n commerciële activiteit kan en of dat onderpand daarvoor kan worden gebruikt. Maar in het geval van het schip zegt u wel dat u vindt dat dit niet kan. Dan gaat u dus wel op de stoel van het Centraal Fonds en het ministerie zitten.

De heer **Van der Post**: Woonbron verkeerde in veel zwaarder weer dan Servatius, dus ...

Mevrouw **Hachchi**: Ja, maar dat is geen argument ...

De heer **Van der Post**: De risicoafweging was: kan dat risicoteknisch?

Mevrouw **Hachchi**: Maar het gaat mij om het beleid van het WSW. Hoe consistent is dat als u als Waarborgfonds in het geval van Servatius een andere lijn volgt, een andere houding aanneemt dan in het geval van Woonbron? Bij Woonbron, bij het stoomschip hebt u het een halt toegeroepen.

De heer **Van der Post**: Maar we hebben toch ook bij Servatius gezegd dat de toestemming van de minister nodig was? Dat hebben we bij Woonbron toch ook gezegd?

Mevrouw **Hachchi**: In het geval van Woonbron was er dus toestemming van de minister, alleen gaf het Waarborgfonds, uw organisatie, aan: dat gaat niet gebeuren, dat willen we niet.

De heer **Van der Post**: Ja, omdat er dan waarschijnlijk te veel onderpand van het WSW ging verdwijnen. Dat is de risicokant.

Mevrouw **Hachchi**: Maar ziet u wel in dat u bij de een, bij Servatius, zegt "daar gaan wij niet over, dat is aan de minister" terwijl u er bij de ander, bij Woonbron, opeens wel over gaat? Ziet u dat of niet?

De heer **Van der Post**: Nee, misschien moet ik het anders vertellen of doe ik het niet goed. Het is helder wat we over Servatius hebben gezegd. Dan kom je bij Woonbron in de situatie terecht dat als wij niet gaan borgen, het fout gaat. Borging doe je vooruitlopend op een commerciële lening die moet worden aangetrokken. Er moet dan ook onderpand zijn. Ik heb dus echt nog een extra lening nodig en ik heb eigen onderpand nodig, én er moet onderpand naar de clubdeal toe. Dat is dezelfde risicoafweging. Kan er genoeg onderpand worden gelokaliseerd? In mijn beleving hebben we toen dezelfde vraag gesteld. Voor het inzetten van sociaal vastgoed is toestemming van de minister nodig. Zolang die er niet is, kan ik het niet doen.

Mevrouw **Hachchi**: De minister gaf die toestemming en toch zei het WSW: nee, ik ga niet borgen.

De heer **Van der Post**: Ik heb niet de beleving dat het in die volgorde is gegaan, maar als u dat zegt dan moet ik daar maar van uitgaan.

Mevrouw **Hachchi**: U gaf zojuist in reactie op een vraag van collega Oskam ook aan dat het geen kwaad kon om de druk een beetje op te voeren. Ook in uw antwoord op die vraag zit die volgordelijkheid wel degelijk besloten. Het is het WSW dat uiteindelijk tegen de minister zegt: ik ga niet borgen.

De heer **Van der Post**: Nee, maar we moesten wel beweging in de zaak krijgen.

Mevrouw **Hachchi**: Dus u wilde dat als drukmiddel gebruiken?

De heer **Van der Post**: Ja, ook naar Woonbron natuurlijk.

Mevrouw **Hachchi**: Dan kom ik bij mijn tweede vraag. In het geval van Woonbron neemt het WSW dus een andere houding aan om het als drukmiddel te gebruiken?

De heer **Van der Post**: Nou, het hielp, ja.

Mevrouw **Hachchi**: Ja, en dat drukmiddel werd dus gebruikt om in dit geval het EMTN-programma op de agenda te krijgen.

De heer **Van der Post**: Nee, dat drukmiddel werd niet gebruikt ... Nee, zo interpreteert u mijn verhaal niet juist. De bedoeling van het gesprek met de minister was als volgt. Wij helpen mee om Woonbron overeind te houden. Dat gaat in een bepaald proces en er wordt wel of geen druk opgebouwd naar elkaar, maar dat is wat er gebeurt. Dat hebben we ook gedaan. Als je dat doet, dan zeg je: het is vervelend dat we onszelf hier oprekken en meewerken aan een oplossing terwijl we op het andere dossier tegen een muur aanlopen; minister, kunt u iets voor ons betekenen? Het is echter geen voorwaarde van het WSW geweest in de zin van "sorry hoor, ik ga Woonbron alleen helpen als ik toestemming voor EMTN krijg". Dat hebben we niet ...

Mevrouw **Hachchi**: Nee, zo zwart-wit ligt het niet; dat begrijp ik.

De heer **Van der Post**: Oké.

Mevrouw **Hachchi**: Maar het gaat mij erom dat de constatering juist is dat er inconsistent beleid of een inconsistente houding is geweest van het WSW in het geval van Woonbron. Mijn tweede vraag, die ik toch echt aan u wil voorleggen, is de volgende. Uiteindelijk is het niet zo zwart-wit als u net zegt, maar u hebt het als drukmiddel gebruikt om een ander onderwerp, in dit geval het EMTN-programma, te bespreken met de minister.

De heer **Van der Post**: Nee, als ik het woord "druk" gebruik, is dat ook druk naar Woonbron toe om te bewegen en acties te ondernemen.

Mevrouw **Hachchi**: Ja, maar u zegt ook dat het tevens een drukmiddel was om bij de minister ...

De heer **Van der Post**: Nee, dan heb ik het verkeerd ...

Mevrouw **Hachchi**: ... aan te geven dat u zich uitstreckte ...

De heer **Van der Post**: Als ik het woord "druk" gebruik, heeft dat betrekking op het proces dat we met Woonbron hadden. Ik heb de beslissing over wel of geen onderpand niet gekoppeld aan de druk die ik op de minister zou willen leggen. Dat heb ik niet bedoeld.

Mevrouw **Hachchi**: Dan laat ik het woord "druk" voor wat het is, maar dan gaat het er wel om dat u de situatie gebruikte om met de minister over het andere agendapunt te spreken.

De heer **Van der Post**: Ja.

Mevrouw **Hachchi**: Vindt u dat zuiver?

De heer **Van der Post**: We vonden dat een afweging en we vonden dat wel zuiver: je vraagt hier wat van me; ik zit met een probleem, kun jij wat voor mij terugdoen ?

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Hachchi en mijnheer Oskam. Het woord is aan collega Groot.

De heer **Groot**: Mijnheer Van der Post, er is al heel wat gewisseld. Het is ook een heel lange zit. Ik heb ook nog wat vragen, onder andere over het EMTN-programma. Eerst ga ik even een stap terug. In 2007 gaat het Waarborgfonds de kredietwaardigheid van corporaties op een andere manier beoordelen. Dan wordt overgestapt van de beoordeling van individuele projecten naar het zogenoemde faciliteringsvolume; we hebben het er al eerder even over gehad. Kunt u in een paar korte zinnen zeggen wat deze overstap inhoudt?

De heer **Van der Post**: Bedoelt u het faciliteringsvolume?

De heer **Groot**: Ja, de overstap van projectfinanciering naar ...

De heer **Van der Post**: We hebben twee opvraagmomenten van informatie gerealiseerd. In het voorjaar was er de opvraag van de prognosegegevens op basis waarvan we konden bepalen hoeveel borging de corporatie voor de komende tijd nodig had en of we die wilden geven. Het antwoord op de vraag of we die wilden geven, vonden we ook in de tweede opvraag, de verantwoordingsopvraag in de zomer in de zin van "wat vinden we van de club?", "welke balanstotalen zijn er?" en "welke gegevens zitten erin?". Op die manier hebben we een complexbenadering. Je kreeg een complex en een financiering. Die hebben we vertaald in een bedrijfsbrede analyse van de corporatie. We hebben geprobeerd om met het beschikbaar stellen van een faciliteringsvolume woningcorporaties in staat te stellen om zekerheid te krijgen over hun financiering als zij in overleg zijn rond projecten en investeringen. Dan heb je iets meer zekerheid vooraf dan als je het achteraf van je complex ...

De heer **Groot**: Het is dus een administratieve lastenverlichting, zeg maar, en het faciliteren van de corporaties.

De heer **Van der Post**: Ja, en inspelen op de veranderingen die er bij corporaties plaatsvinden. Die hebben natuurlijk een heel ander fundingmechanisme en hebben heel andere treasurers/kasbeheerders binnengehaald die complexe leningen ook aan het bundelen zijn en liever één keer naar de markt gaan dan tien keer.

De heer **Groot**: Had die overgang ook invloed op de totale hoeveelheid te borgen volume?

De heer **Van der Post**: Nee. De procesgang had daarlangs geen invloed. We hebben toen wel de overgang gemaakt naar de maximering van 95% bedrijfswaarde en bij liquiditeitstekorten 100% bedrijfswaarde naar een maximering op 50% WOZ-waarde. Dat is mede ingegeven doordat we altijd in een discussie kwamen met corporaties over de parameters en over de feitelijke bedrijfswaarde. Daar wilde ik eerlijk gezegd een beetje vanaf. Het is goed als de corporatie dat heeft. Die gegevens willen we graag hebben. We zullen er ook naar kijken en we laten ze meewegen in onze analyses, maar er is één heldere grens: 50% WOZ. Dat is het maximum dat je van het WSW kunt krijgen.

De heer **Groot**: We zien wel dat het volume van de geborgde leningen vanaf de invoering van dit systeem heel snel toeneemt, maar dat wordt dus niet verklaard door deze systeemovergang. Waar komt het dan wel door?

De heer **Van der Post**: Ik denk dat er in diezelfde periode heel veel investeringen zijn gedaan door corporaties en er heel veel verplichtingen tot nieuwbouw zijn geweest. Dan komt de financieringsvraag er dus een beetje achteraan. Als de investeringsbeslissing in 2005 zit, zie je uiteindelijk in 2007 leningen tevoorschijn komen. In Nederland duurt het nogal even voordat je

een vastgoedproject van weiland naar steen hebt vertaald. Daar zit dus tijd tussen.

De heer **Groot**: We hebben het zopas bijvoorbeeld gehad over het inlenen door Vestia om een liquiditeitsbuffer op te bouwen. Je zou kunnen zeggen dat dit beter mogelijk wordt gemaakt door het nieuwe systeem van faciliteren. Dan zou er dus toch een relatie kunnen liggen.

De heer **Van der Post**: Als de corporatie dat wil, kan zij eerder inlenen als de marktomstandigheden bijvoorbeeld gunstig daarvoor zijn. Als zij het gevoel heeft dat zij nu een goede deal kan maken op de markt, terwijl het project misschien pas volgend jaar de eerste financieringsslag moet krijgen, heeft zij even een liquide buffer.

De heer **Groot**: Langs die weg biedt de nieuwe wijze van financieren dus wel meer mogelijkheden ...

De heer **Van der Post**: Ja, door drie jaar vooruit ...

De heer **Groot**: ... dan het systeem dat er daarvoor was.

De heer **Van der Post**: Ja. Je kunt als corporatie dus kiezen voor een lening met een zogeheten forward start, dus je kunt nu de deal maken en pas over een of twee jaar afstorten. Als de deal heel gunstig is, kun je het nu afstorten. Dat is de keuze van de corporatie.

De heer **Groot**: Helder. Ik zou het ook nog even willen hebben over de bemoeienis van het WSW met de internationale kapitaalmarkt en het vergemakkelijken van de toegang van woningcorporaties tot de internationale kapitaalmarkt. Ik ga even terug naar het begin. Een eerste product is een gestructureerde lening van het Oostenrijkse Kommunalkredit. Dat product wordt goedgekeurd door het Waarborgfonds.

De heer **Van der Post**: Ja.

De heer **Groot**: Was u ook betrokken bij de goedkeuring van dat product?

De heer **Van der Post**: Nee, niet direct, dat deed mijn collega Erents. Indirect wist ik natuurlijk wat er gebeurde.

De heer **Groot**: Dat product is inderdaad al onder Erents ingevoerd. Een ex-medewerker van het WSW, Leroy van Dijk, heeft het product ontwikkeld. Hoe was het contact met hem?

De heer **Van der Post**: Ik kwam in 1999 bij het Waarborgfonds werken. Toen werkte Leroy van Dijk er al. Hij had een projectopdracht gekregen van de heer Erents om de overgang naar de euro goed te begeleiden in onze administratieve systemen, dus dat is de projectkant. Daarna hebben we een projectverantwoordelijkheid gekregen om de zogeheten vrijwaring te beëindigen; de heer Erents heeft daar ook over verteld. Ja, en toen waren de projecten klaar. De heer Erents heeft in mijn beleving toen een gesprek gevoerd met de heer Van Dijk over diens verdere toekomst. Ik heb zelf ook nog weleens een keer zo'n gesprek bijgewoond, waarin wij tegen Leroy van Dijk hebben gezegd: weet je wat, ga ook even afstuderen; je hebt al die jaren bij het WSW gewerkt en je bent nog niet afgestudeerd; ga dat nu doen. Toen heeft Leroy gezegd: dat ga ik ook doen, dus ik ga weg bij het WSW. De heer Erents heeft toen gezegd: als je nog iets zou willen doen met jouw kennis, moet je kijken of je nog actief kunt zijn in de corporatiesector.

De heer **Groot**: En toen heeft hij dit product ontwikkeld, dat vervolgens ook is goedgekeurd door het WSW.

De heer **Van der Post**: Ik heb niet scherp of dat een-op-een is. Ik heb wel begrepen dat de heer Van Dijk door de contacten die hij had met dat product kwam aanzetten. Of hij het zelf ontwikkeld heeft, weet ik niet, maar hij heeft dit product natuurlijk wel voorgedragen aan het WSW en gevraagd of het onder de borging kon worden gebracht. Het antwoord was: ja, dat kan.

De heer **Groot**: Toch is dat ook al een product met een open einde. Er zit geen cap op en er zitten grote boetebepalingen op. Kun je zeggen dat het een soort precedent is geweest van de latere vlucht naar allerlei derivatenproducten en allerlei gestructureerde leningen?

De heer **Van der Post**: Nee, ik zou niet direct het verband willen leggen dat het een vlucht of een rode loper was voor producten. Het is wel een eerste stap geweest om eens na te denken over andere producten en andere geldgevers en om, embedded in je lening, de structuur van de rentestructuur in te brengen. Ja, het was wel het eerste; dat klopt.

De heer **Groot**: Dan kom ik op het project Focus op Financiering. Dat bestaat uit twee delen. Het deel WSW2 gaat over het aantrekken van leningen zonder borg voor commerciële doeleinden. Het andere deel is het EMTN-programma dat al even ter sprake is gekomen. Wie nam het initiatief voor dat EMTN-programma?

De heer **Van der Post**: Toen ik in 1999 bij het WSW kwam werken, was er net een programma gerealiseerd, een guldenprogramma onder arrangement van ABN AMRO en BNG, op initiatief van het WSW en de deelnemende corporaties. Dat was voor mij de eerste kennismaking met het fenomeen van een dergelijk programma. Het programma kende nogal wat regeltjes en bepalingen voor corporaties. Het was een guldenprogramma. Mijn analyse, mijn beeld is dat we het programma te vroeg in de markt hebben gezet en hadden moeten wachten op de komst van de euro. Dan is het afzetgebied veel groter en dan is het valutarisico weg. Ondertussen hadden de corporaties zelf ook twee initiatieven genomen om zelf geld uit te geven: Colonnade en Duhaf. Het ging niet helemaal goed met die initiatieven; naderhand zijn ze ook gefuseerd tot Colonnade-Duhaf. Er is in de corporatiewereld dus een constante zoektocht geweest naar aanvullende financiering op de stroom vanuit de twee sectorbanken. In 2002-2004 werd dat wel manifest. Toen is op initiatief van het WSW -- dat hebben we zelf gedaan met Focus op Financiering -- onderzocht of we een andere vorm van EMTN konden maken, een europrogramma. Je praatte dan met allerlei

mensen in de markt over hoe dat het beste zou kunnen. Ook zag je wat er met Collonade en Duhaf misging, wat daar niet werkte. Met die ervaring is een zogeheten special purpose vehicle, dus een speciaal voertuig, van het WSW bedacht, dus dat het WSW schuldpapier uitgeeft met de triple-A-rating die het WSW heeft en de funding doorzet naar individuele corporaties. Dat werd wel een heel effectief vehikel gevonden.

De heer **Groot**: Was er veel steun voor dat idee van een special purpose vehicle, ook in de raad van commissarissen?

De heer **Van der Post**: Ja.

De heer **Groot**: Die zag hierin een mogelijkheid om de afhankelijkheid van de sectorbanken te verminderen?

De heer **Van der Post**: Niet zozeer de afhankelijkheid van de sectorbanken, maar de afhankelijkheid van bancaire financiering. Daarmee bedoel ik dat banken zelf geld inlenen en dat dan doorzetten naar de corporatie. Wat wij beoogden met andere financiers, bijvoorbeeld beleggers ... Die krijgen al premies binnen. Die lenen dus niet iets in, maar krijgen gewoon premies binnen en zoeken naar een goede belegger voor het beleggen van de premie. Het was dus aanvullend op bancaire financiering. Je krijgt dan dus twee stromen: een vanuit inlenen/doorlenen en een die een beleggingsprobleem heeft. Dat hebben wij dan bij de corporaties. In dat kader is met name voor de beleggers altijd de inschatting gemaakt dat een EMTN-programma daarbij een voordeel heeft, omdat het een grotere verhandelbaarheid geeft. Dan ben je niet genoodzaakt om het te kopen en het te houden. In het Engels heet dat dan mooi een "buy and hold"-strategie. Ja, als je ermee wilt handelen dan is dat een voordeel.

De heer **Groot**: Het idee is nooit opgekomen dat als je zo'n special purpose vehicle opzet, het WSW eigenlijk een financiële instelling, een soort bank wordt? Je gaat middelen collecteren.

De heer **Van der Post**: Ja, dat hebben we ons gerealiseerd. In het overleg met de achtervangers hebben we aan de achtervangers gevraagd of er een constructie denkbaar was rondom het SPV, een bestuurlijke structuur, een governancestructuur, waarin dan een plek voor de achtervangers zat, zodat zij ook voldoende comfort zouden krijgen bij de werking van het SPV. We waren ons dus bewust van de speciale positie van een speciaal vehikel.

De heer **Groot**: Ligt er wel een taak voor het WSW voor zover het gaat om het aanboren van commerciële ongeborgde leningen?

De heer **Van der Post**: De statutaire doelstelling van het WSW is om te bevorderen dat corporaties hun geld kunnen lenen tegen zo laag mogelijke kosten om hun activiteiten op het gebied van de volkshuisvesting te doen. Het is een hele volzin, maar dat is de statutaire doelstelling, dus om te bevorderen dat er goedkoper geld zou kunnen komen zonder borging, dus zonder risicopositie van het WSW, maar wel leidend tot goedkopere tarieven voor WSW2, zal ik maar zeggen. Dat is ook een zoektocht geweest. Ik heb net al gezegd dat je dan op zoek gaat naar bundeling van vraag, want bundeling/meer volume geeft waarschijnlijk een prijsvoordeel.

De heer **Groot**: We gaan weer even naar het EMTN-programma. Dat waren toch leningen met een variërende looptijd, zodat je ook leningen met korte looptijden zou kunnen aantrekken?

De heer **Van der Post**: Niet korter dan twee jaar.

De heer **Groot**: Niet korter dan twee jaar, maar wel bijvoorbeeld vanaf drie, vijf ...

De heer **Van der Post**: Ja, dan heb je het hele spectrum dat ook bij onderhandse leningen haalbaar is.

De heer **Groot**: Mijnheer Greeven heeft eerder deze week, ik denk terecht, opgemerkt dat als je de markt opgaat voor korte leningen, corporaties als het

ware worden veroordeeld tot het afsluiten van derivaten. Corporaties hebben namelijk langlopende risico's. Als je gewoon een 30-jarige lening opneemt, is er niets aan de hand. Ga je in zo'n EMTN-programma, dan moet je eigenlijk wel derivaten afsluiten.

De heer **Van der Post**: Ik heb die redenering gehoord, maar ik kan haar echt niet volgen. Ook achter de standaard onderhandse lening, een papier dat we al hadden, zit de looptijdenkwesie. Dat mag van 2, 3, 5 tot 50 jaar zijn. De voorwaarden van de achtereenvolgende rondom een EMTN-programma waren dat de voorwaarden die zijn verwoord in de documentatie van een onderhandse lening, een-op-een terug te vinden zijn in de documentatie van een EMTN-programma. Ik zie dus geen aanleiding om er de redenering aan op te hangen dat een EMTN-programma de corporaties zou dwingen ... Nee, daar begrijp ik helemaal niets van.

De heer **Groot**: Ik ben bang dat ik het niet goed begrijp. Ik begreep de redenering van de heer Greeven wel. Als je een langlopende lening van BNG aantrekt, hoef je niet zoveel meer in te dekken aan risico's. Op het moment dat je kort gaat financieren, bijvoorbeeld voor EMTN, moet je derivaten gaan afsluiten.

De heer **Van der Post**: Niks moet. Ik bedoel: dat is altijd de vrije keuze. Ik kan me niet voorstellen dat ...

De heer **Groot**: "Niks moet", maar je moet wel je renterisico indekken.

De heer **Van der Post**: Met alle respect: een 30-jarige lening met een vast rentepercentage over de looptijd is ook een renterisico. Als jij een lening afsluit voor 30 jaar tegen 5% en twee jaar later is de rente gezakt naar 4%, betaal je dus 27 jaar lang 1% te veel.

De heer **Groot**: Ja, maar daar heb je je investering op afgestemd.

De heer **Van der Post**: Ja, dus je moet afstemmen. Je moet dus een combinatie gaan zoeken tussen je financiering, je funding en je rentemanagement. Ik ga absoluut niet mee in een redenering dat een EMTN-programma, met misschien een kortere looptijd, corporaties dwingt om derivaten af te sluiten. Je kunt het ook in je vervalkalender oplossen. Dan kun je ook forward startings doen. Er zijn andere instrumenten om dat renterisico te managen dan het alleen maar via derivaten te doen. Nee, daar geloof ik niet in.

De heer **Groot**: Goed, ik ben bang dat wij deze discussie nu niet beslechten. Ik ga nog even naar de afloop van het EMTN-programma, want het is uiteindelijk niet gelukt. Wat vond u ervan dat de VNG hiervoor ging liggen?

De heer **Van der Post**: Ik vond het wel frustrerend dat de ene achtervanger, het Rijk, het een goed idee vond en de VNG niet. Nou, dan krijg je een standstill, zou ik bijna willen zeggen, met de uiteindelijke afloop dat ook VROM zei ermee te stoppen. Dat was nogal frustrerend, want er zat heel veel tijd en energie in. We hadden positieve signalen gekregen van de corporaties, we hadden positieve signalen uit de kapitaalmarkt en dan is het niet gelukt. Dat was een harde; ja, dat vond ik heel vervelend. Uiteindelijk bleef bij de corporaties de wens bestaan om toch ander leningpapier, andere leningdocumentatie te krijgen. Ymere heeft toen de voortrekkersrol aangenomen, omdat de achtervangers hadden gezegd: "Wij zien die rol niet voor het WSW. Dat willen we niet hebben, maar als een corporatie het doet, vinden we het goed". We zijn toen dus met Ymere in overleg gegaan om Ymere documentatie te laten ontwikkelen om EMTN's te kunnen uitgeven. Wij hebben aan Ymere gevraagd om het op een dusdanige manier te doen dat het ook standaard wordt en toepasbaar is voor alle andere corporaties. Die documentatie is ook helemaal gereedgemaakt. Mijn raad van commissarissen is ermee akkoord gegaan. Dat hebben we voorgelegd aan de achtervangers. Er kwam een ambtelijk akkoord in het najaar van 2011: prima, zo gaan we het doen. Er zijn ook contacten met de BNG geweest. Die had ook een eigen programma gemaakt, BNG Wonen. Dat kwam allemaal bij elkaar, maar toen kwam de Vestiacrisis. Toen zei het ministerie van

Financiën: laten we nog even wachten om te kijken hoe het afloopt. Er is dus een derde poging geweest tot een EMTN-programma.

De heer **Groot**: Dus veel pogingen. U had veel ambities. Het was eigenlijk een heel grote teleurstelling dat dit ...

De heer **Van der Post**: ... niet doorging. Als je er zo veel tijd en energie in hebt zitten, is het even slikken als het niet doorgaat.

De heer **Groot**: Was die teleurstelling er ook bij de raad van commissarissen ...

De heer **Van der Post**: Zeker.

De heer **Groot**: ... in die mate?

De heer **Van der Post**: Zeker. Ja. Het was toch iets wat we als WSW, wat ik ook al zei, al vanaf 1999, 1998 een aantal keer hadden gedaan. Dat is een lastige. We waren dus ook wel blij dat de corporatie Ymere bereid was om het voortouw te nemen.

De heer **Groot**: Helder. Ik heb nog een enkele vraag over de contacten van personen van het WSW met de financiële wereld. Afgelopen week hebben we de heren Greeven, De Vries en Rink hier gehad. Zij hebben in een openbaar verhoor verklaard dat u met een helikoptervlucht met de Rabobank naar de Tour de France bent geweest.

De heer **Van der Post**: Nou, mag ik dat verhaal wat nuanceren?

De heer **Groot**: U kunt uw verhaal daarover nu vertellen, ja.

De heer **Van der Post**: We kregen in juni 2011 een uitnodiging van de Rabobank om een dag naar de Tour de France te gaan. Dat vond ik een heel leuke uitnodiging -- laat daar geen misverstand over zijn -- maar ik

realiseerde me ook dat een evenement in het buitenland wat gevoelig lag. Ik heb dus contact opgenomen met mijn raad van commissarissen. Dat was standaard als ik zo'n uitnodiging kreeg. Dan ging ik even overleggen: wat doe ik hiermee? Ik heb de meningen gehoord en gepeild. Ik heb dus wel als bestuurder het volgende besluit genomen: mijn raad van commissarissen gehoord hebbende, vind ik het gepast om op deze uitnodiging in te gaan. Op dat moment had ik geen flauw idee dat er überhaupt in een helikopter gezeten zou gaan worden. Mijn afweging is dus niet geweest: hoi, hoi, hoi, ik mag in een helikopter! De afweging was wel: fijn, ik mag naar de Tour de France, dat vind ik leuk; een uitnodiging van de Rabobank; helemaal goed. Ik ben, geloof ik, op 16 juli of op 15 juli naar de Rabobank gegaan, op het vliegtuig gestapt en naar Zuid-Frankrijk gevlogen. Er was een ontvangst in een hotel en een diner met allerlei ex-wielrenners aan tafel. Het was allemaal Tour de France, Tour de France, Tour de France. De volgende dag hoorde ik aan het ontbijt het programma: "De finishplaats is Gap. Daar rijden we met een bus naartoe, voor het peloton uit, dus dan kun je daar de finish zien. Als de finish geweest is, moeten we als de sodemieter weer terug. Omdat het een finishplaats in de bergen is, heeft de Tour de France-organisatie helikopters ter beschikking gesteld zodat de gasten van de sponsors heel snel van finishplaats naar vliegveld kunnen." Een autoritje zou namelijk een uurtje of drie, vier duren. Ik moet zeggen dat ik dat heel prettig geregeld vond. De helikoptervlucht is dus gegaan van Gap naar het dichtstbijzijnde vliegveld en heeft, denk ik, 30 minuten geduurd. Dat was het.

De heer **Groot**: Dat was het. En als we het meer in het algemeen hebben over lunches, diners, tennistoernooien, Roland Garros, Wimbledon ...

De heer **Van der Post**: Nee, Wimbledon nooit, nee. We hebben altijd geprobeerd om goed contact te houden met banken. Wij hebben dus regelmatig contacten gehad bij de BNG, de Waterschapsbank, Rabo, ING, ABN, soms met bijvoorbeeld een lunch op het hoofdkantoor in Amsterdam van Deutsche Bank, maar daartoe heeft het zich beperkt. Er was ook een enkele sportuitnodiging, bijvoorbeeld voor het ABN-tennistoernooi. Aan dat soort dingen moet u denken. Daarom was die Rabo-uitnodiging ook een

beetje een uitzondering, waarvan ik dacht: nou, dan ga ik even naar mijn raad van commissarissen om de stemming te peilen. Op basis van dat overleg heb ik gezegd: nou, dan ga ik. Het is mijn beslissing geweest om te gaan.

De heer **Groot**: Hoe waren de interne regels bij het WSW voor dit soort uitnodigingen?

De heer **Van der Post**: Uiterst terughoudend: wees voorzichtig en wees transparant, zorg dat het in de agenda gaat, zorg dat iedereen het weet en houd in de gaten dat het allemaal gepast is binnen de sector waarin we werken. Hetzelfde gold voor creditcarduitgaven: alles transparant, alles melden. Ontvangen kerstattenties werden centraal ingezameld om te voorkomen dat iemand apart werd gefêteerd. Dat moest allemaal naar de centrale pot, dus heel voorzichtig.

De heer **Groot**: Heel voorzichtig, zegt u. We gaan geleidelijk aan naar uw vertrek. In 2011 constateert het Waarborgfonds dat Vestia te veel faciliteringsvolume had gekregen en te veel leningen kon verstrekken voor de bijstortverplichtingen op derivaten. Naar aanleiding daarvan heeft de raad van commissarissen opdracht gegeven voor een onderzoek. Dat is uitgevoerd door Ernst & Young en bestaat uit twee onderzoeken. Bent u betrokken geweest bij de twee onderzoeken van Ernst & Young?

De heer **Van der Post**: Jazeker. Zo gauw de omvang van wat ik toch maar noem de ellende bij Vestia duidelijk werd, nadat wij in het voortraject natuurlijk een heel belangrijke rol hadden gespeeld, heb ik als bestuurder opdracht gegeven aan Ernst & Young om dit te onderzoeken aan de factfindingkant. Daar was ik dus bij betrokken. Ik was zelf de opdrachtgever van Ernst & Young. In een later stadium zei de raad van commissarissen tegen mij: "Laten we even slim zijn. Als jij de opdrachtgever bent voor een rapport en jij legt dat op tafel, is het niet uit te sluiten dat de raad van commissarissen als het ware een soort second opinion wil. Heb je er dus bezwaar tegen dat wij de opdrachtgever worden van Ernst & Young?" Ik zei:

"Nee, daar heb ik helemaal geen bezwaar tegen, dus doe dat vooral." De contacten als opdrachtgever zijn toen naar de raad van commissarissen gegaan. De tweede aanleiding waren verhalen over de manier waarop het WSW zich op de kapitaalmarkt begaf. U vroeg daar net ook naar. Toen hebben we ook weer aan Ernst & Young gevraagd, maar toen direct in opdracht van de raad van commissarissen, om aan factfinding te doen en om te zoeken wat ze konden vinden op dat gebied. Dat is het tweede rapport geweest.

De heer **Groot**: Kun je nu zeggen dat de rapporten van Ernst & Young in direct verband staan met het vertrek van de heer Rink uit de organisatie?

De heer **Van der Post**: Nee, dat mag u niet concluderen. De heer Rink was al dertien jaar bij het WSW, een zeer loyaal medewerker. U hebt gisteren gehoord welke functies hij allemaal heeft bekleed. Door de komst van de tweede bestuurder, Birgitte van Hoesel, zijn we in augustus 2012 begonnen aan een herijking van onze strategie. Dat hebben we in een hoog tempo gedaan, waardoor er al zicht kwam op de effecten voor de organisatie zelf: een bescheiden reorganisatie, met name op het gebied van de risk- en investorkant. Toen hebben we Martijn Rink moeten mededelen dat zijn functie kwam te vervallen en dat we ook geen ruimte zagen voor een andere functie binnen het bedrijf. Ik kende zijn ambitie om uiteindelijk ook bestuursverantwoordelijkheid te dragen. Ik heb gezegd: Martijn, dit lijkt me een mooi moment om die ambitie te gaan waarmaken. U hebt gisteren kunnen horen dat hij inmiddels corporatiedirecteur is.

De heer **Groot**: Dat hebben we zeker kunnen horen. Mijn vraag is dan toch de volgende. We hebben de notulen van de vergadering van de raad van commissarissen van 5 december 2012. Ik lees een zin daaruit voor: "De heer Van der Post antwoordt dat de conclusies" -- het gaat dan om het rapport van Ernst & Young -- "mede hebben geleid tot het toekomstige vertrek van de heer Rink".

De heer **Van der Post**: Nou, dan vind ik dat een onzorgvuldige formulering van mezelf, want dat is niet aan de hand geweest. De conclusie van Ernst & Young-II hebben we aan Martijn medegedeeld. Ook daar is een verslag van. Zoals ik net zei, is hij te ver gegaan in zijn contacten in de zin van toestemming, beoordeling en goedkeuring van derivaten. Ik heb geen aanwijzing dat er andere dingen speelden, dus het is geen reden voor zijn vertrek. Als u mij dit nu zo voorleest, heb ik daar een verkeerde formulering gekozen.

De heer **Groot**: Er is ook een andere formulering van mevrouw van Hoesel richting de raad van commissarissen in maart vorig jaar. Zij schrijft aan de raad van commissarissen dat de kwestie van het ontslag van de heer Rink escaleert. Hoe moeten we dat dan plaatsen?

De heer **Van der Post**: Dat weet ik niet, want ik was toen niet aanwezig bij het WSW. Wegens privéredenen was ik met verlof.

De heer **Groot**: Dan over uw eigen vertrek. Heeft dat ook niet te maken met de rapporten van Ernst & Young?

De heer **Van der Post**: Natuurlijk hebben we uitgebreid gesproken over de rapporten van Ernst & Young. Volgens goed gebruik werd ik jaarlijks beoordeeld door de raad van commissarissen. In het bijzondere geval van Vestia is ervoor gekozen om begin 2012 een beoordelingsgesprek te hebben zonder Vestia, want dat liep allemaal nog. Dat is een positieve beoordeling geweest. Natuurlijk zijn er altijd aandachtspunten en verbeterpunten benoemd, maar daar zat geen pijn in, zal ik maar zeggen. Toen het rapport van Ernst & Young uitkwam en besproken werd met de raad van commissarissen, heb ik een tweede ronde beoordelingsgesprekken gehad. Ik denk dat dit half juli 2012 is geweest. Toen werden er kritische noten gekraakt, maar er is in de raad van commissarissen geen conclusie getrokken dat dat aanleiding voor mijn vertrek zou moeten zijn. Ik ben dus ook gewoon in functie gebleven.

De heer **Groot**: In hetzelfde verslag van de raad van commissarissen van 5 december 2012 staat: er is geen verandering in de conclusie van de raad dat hij niet voldoende geïnformeerd is geweest door het bestuur over het Vestiadossier in de periode september-november 2012.

De heer **Van der Post**: Ja, daar zat een ...

De heer **Groot**: Als een raad van commissarissen uitspreekt dat hij niet voldoende is geïnformeerd over de gang van zaken, lees ik daar ...

De heer **Van der Post**: Ja, dat is ...

De heer **Groot**: ... een reden voor ontslag in.

De heer **Van der Post**: Dat is een kritiekpunt naar mijn optreden toe. Ik heb tegen de raad gezegd: vergis u niet over de ontzettende hectiek die wij in september 2011 over ons heen kregen. Ik heb toen telefonisch contact gehad met enkele commissarissen. Ik heb toen niet de volledige raad kunnen spreken. Ik had ook geen volledig overzicht van waar dit naartoe zou kunnen gaan, dus ik heb toen in de raad bedragen genoemd van 250 miljoen en 400 miljoen. Dat zou de borging zijn. Uiteindelijk werd dat een miljard. Ja, dat is mij in de hectiek van dat moment niet gelukt. Dat is geconstateerd door de raad.

De heer **Groot**: Oké; dat kan ik me voorstellen.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Mulder.

De heer **Mulder**: Mijnheer Van der Post, als we het geheel van de incidenten in de sector overzien, welke verantwoordelijkheid draagt het Waarborgfonds daar dan voor?

De heer **Van der Post**: De principiële verantwoordelijkheid is het uitvoeren van datgene waarvoor je bent opgericht, dus het verstrekken van

borgstelling, ervoor zorgen dat corporaties goedkoop en goed geld kunnen lenen en de zaak zo goed in de gaten houden dat er geen aanspraak op de borgstelling komt. Het effect en de impact van de WSW-borging op de totale portefeuille die wordt geborgd, wordt geschat op 800 miljoen euro rentevoordeel per jaar. Dat is de primaire verantwoordelijkheid van het WSW geweest: om ervoor te zorgen dat die funding en die pricing goed lopen.

De heer **Mulder**: U draagt geen verantwoordelijkheid, op wat voor manier dan ook, voor de incidenten in de sector?

De heer **Van der Post**: Nee, u stelt mij een andere vraag, namelijk naar mijn eerste verantwoordelijkheid. Dit is mijn eerste verantwoordelijkheid. Daar zit de primaire verantwoordelijkheid van het WSW. Om daaraan invulling te geven en omdat je niet wilt dat je op je borg wordt aangesproken -- ik heb dat ook eerder aangegeven -- probeer je de risico's bij de corporaties in kaart te brengen en te beheersen. Je ziet dat het bij de meeste corporaties allemaal heel goed gaat; geen probleem. Er zijn ook incidenten geweest die -- en dat is hier ook al een aantal keer op tafel gekomen -- herkenbaar zijn en herleidbaar zijn naar een aantal factoren die een incident een incident maken. Daar zit veel in van ambitieuze corporatiedirecteuren met ambitieuze plannen. Die heeft het WSW natuurlijk voor een deel gehonoreerd door ze onder de borgstelling te doen, maar er zijn ook veel ambitieuze plannen afgekeurd door het WSW. Van veel plannen is ook gezegd dat we ze überhaupt niet borgden, zoals een boot of een weg, maar er zijn ook veel plannen langsgekomen waarvan we zeiden: sorry, maar daar is het risico te groot voor, die borgen we niet. U hebt het over verantwoordelijkheid. Ik vind het echt een verdienste -- ik heb er geen ander woord voor -- van het WSW dat wij in 2007, 2008 de liquiditeitspositie van de corporaties hebben geagendeerd. Anders zouden we onze beslissingen nog veel te erg op vermogensbegrippen definiëren. Ik denk dat die verantwoordelijkheid een grote toevoeging van het WSW is geweest, dus dat we de liquiditeitsproblematiek en -normering hebben geagendeerd en uitgevoerd. Ik heb de indruk dat we daarmee voor een deel ook disciplinerend waren voor de corporatiesector. 2% aflossingsficties, ICR en al dat soort terminologieën

zijn nu gemeengoed geworden bij de corporaties. Tot 2007 hadden we die nog niet op de agenda staan.

De heer **Mulder**: Dus eigenlijk zegt u: "Die incidenten vielen binnen de regels. Daar kunnen we niets aan doen. Eigenlijk hebben wij het goed gedaan, want we hebben zelfs incidenten voorkomen"?

De heer **Van der Post**: Daar ben ik van overtuigd. Aan de andere kant hebben we niet kunnen voorkomen dat er toch incidenten plaatsvonden. Ik zeg niet dat we daar geen schuld aan hebben. Ik zeg dat ik niet had kunnen voorkomen dat er toch incidenten plaatsvonden. Een aantal van die dossiers zijn vandaag, denk ik, uitgebreid aan de orde geweest.

De heer **Mulder**: U laat zich erop voorstaan dat u het liquiditeitsrisico heeft geagendeerd. Gisteren zei de heer Rink dat dit juist te laat was gebeurd.

De heer **Van der Post**: Hadden we dat eerder geïntroduceerd, dan hadden we misschien een aantal incidenten eerder ... WSG is daar misschien toch wel weer een voorbeeld van. Dat heeft natuurlijk ook te maken met het feit dat de corporaties zich anders gingen funden en gedragen. Wij zijn meegegaan met de ontwikkelingen bij corporaties: schaalvergroting, bedrijfsfinanciering, fusies die er allemaal kwamen. Die moesten we onder een liquiditeitsbegrip en -inzicht zien te krijgen.

De heer **Mulder**: U zegt dus dat het de verdienste van het WSW is dat het liquiditeitsrisico is geagendeerd. Gisteren hoorden wij: maar wel veel te laat.

De heer **Van der Post**: Ja, maar we hebben de agenda gekozen zoals we 'm gekozen hebben, dus daar kan ik niets aan veranderen.

De heer **Mulder**: Dus dat is uw verdienste. Vindt u dat het financieringssysteem en de borgstelling door het Waarborgfonds goed hebben gewerkt?

De heer **Van der Post**: Dat gaf ik in het begin aan. Als je in staat bent om met een constructie collectief de zekerheden van een corporatie ... Ja, dan heeft dat goed gewerkt. Er is geen aanspraak op de borgstelling geweest en het bespaart 800 miljoen per jaar.

De heer **Mulder**: Dat meet u af aan het feit dat er geen beroep is gedaan op de borgstelling?

De heer **Van der Post**: Onder andere, en ook geen beroep op de achtervang.

De heer **Mulder**: Is dat gek in de sector? Op de eerste dag van onze verhoren hebben we gehoord dat het vermogen meer dan 100 miljard is. Voordat er dan een beroep wordt gedaan op de achtervang, ben je wel heel ver weg, hè? Dus is dat nu echt een verdienste of zijn corporaties uiteindelijk zo rijk dat de sector het zelf kan opvangen?

De heer **Van der Post**: Met "verdiensite" bedoelde ik de verdiensite van het WSW om de liquiditeitskant te agenderen. Ik vind het goed dat het instituut Waarborgfonds heeft gedaan waarvoor het is opgericht, namelijk funding, beschikbaarheid, prijs, zonder aanspraak op de borgen.

De heer **Mulder**: U zegt dat het 800 miljoen oplevert.

De heer **Van der Post**: Ja.

De heer **Mulder**: Aan het begin van het verhoor had u een discussie met onze voorzitter over de prikkel die uitgaat van die borg, namelijk dat banken weten dat een corporatie niet failliet kan gaan. U zei letterlijk: dat weet iedereen. De prikkel is dan dat banken de corporaties volproppen met derivaten. We hebben deze week ook gehoord hoeveel honderden miljoenen dat heeft opgeleverd voor Londense banken, die winst hebben gemaakt. Hoe staat dat in verhouding tot de 800 miljoen die u noemt, terwijl er wel wat meer naar Londen is gegaan?

De heer **Van der Post**: Ook de sectorbanken maken winst op hun handel met de corporaties voor de onderhandse leningen. Het enkele winstmotief zie ik dan dus niet zo zitten. Er wordt door banken natuurlijk verdiend aan de transacties die ze met corporaties doen.

De heer **Mulder**: Ja. Verdiend zonder risico? Want ze weten dat ze het geld terugkrijgen.

De heer **Van der Post**: Ja, maar dat is het stelsel. Ik ben blij dat u agendeert te gaan kijken naar de werking van het stelsel. Dat stelsel is ook gebouwd naar aanleiding van de bruteringscrisis. Er zit een soort dubbelslag in. Corporaties kregen financiële zelfstandigheid, dus moesten de eigen broek gaan ophouden, en tegelijkertijd moest de overheid zich ervan overtuigen -- want corporaties voeren tenslotte een publieke taak uit -- dat de corporaties konden worden gefinancierd om de publieke taak uit te voeren en dat ze ook continuïteit hadden. Als die continuïteit ontbreekt, is er een sanering. Ja, dat is een stelsel -- en daar kun je lang en breed over praten -- waarin een corporatie niet failliet gaat. Dat is het stelsel dat gebouwd is. Ik kan mij heel goed voorstellen dat dit voor u als commissie echt een punt is om over na te denken. Wat zou het voor de toekomst betekenen om de exercitie te hebben "wat zou er gebeuren als je toestaat dat een corporatie failliet gaat"? Hoe zouden we het dan inrichten, waarbij je tegelijkertijd probeert om de voorraad sociale huurwoningen veilig te stellen? Als ik zo vrij mag zijn, is dat voor u een mogelijk agendapunt voor uw conclusies.

De heer **Mulder**: Als u zegt dat het heeft gewerkt, hoe moeten we dan verklaren dat er toch 2 miljard is verdampt?

De heer **Van der Post**: Ja, maar opgelost en opgevangen door een systeem dat je hebt gebouwd. In dat systeem is nooit gezegd: we gaan het toezicht 100% zo inrichten dat er geen incidenten kunnen zijn. Het is ingericht op toezicht achteraf, zowel formeel bij het ministerie als formeel bij de financieel toezichthouder, het Centraal Fonds. Als er problemen zijn, kunnen we die of

via de liquiditeitssteun van het WSW of via de saneringssteun oplossen. Dat is het stelsel.

De heer **Mulder**: Oké, dus het probleem is opgelost maar er is wel 2 miljard verdampt.

De heer **Van der Post**: Ja, maar we hebben ook een vangnet gecreëerd en dat vangnet heeft het opgevangen. Ik kan u het volgende vertellen. Dat is een bizarre bijkomstigheid. In de hoogtijdagen van de Vestiacrisis, toen het echt overal bekend was, werd het WSW gebeld door weer nieuwe buitenlandse beleggers die zeiden: "Het systeem dat jullie hebben gebouwd dat dit kan opvangen, daar zou ik wel meer van willen weten. Het is toch wel een mooie uitvinding dat jullie dat in een soort publiek-private samenwerking met de overheid zo hebben vormgegeven en er een triple-A-rating op hebben gekregen. Mag ik daar wat meer van weten?" Dat gebeurt ook.

De heer **Mulder**: Hm. Dus u zegt dat het is opgevangen. Ik zou zeggen dat er 2 miljard is verdampt, maar goed.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Post, we zijn aan het einde gekomen van het openbaar verhoor. In ons grote, diepgravende onderzoek ziet onze commissie ten aanzien van het sectorinstituut WSW toch een aantal dingen. Het WSW is Vestia heel lang in meerdere of mindere mate ter wille geweest, alhoewel er heel lang geen informatie werd verstrekt. We zien ook dat het WSW op bepaalde manieren derivaten in de corporatiesector op weg heeft geholpen en daarvoor heeft geënthousiasmeerd. We zien ook dat er op bepaalde punten lange tijd sprake was van ondeugdelijke communicatie over wat precies de grenzen en regels waren waaraan men zich moest houden. We zien ook dat de toezichthouder, het CFV, vaak geen of weinig informatie kreeg van het WSW na een verzoek. We zien ook -- dat is gewoon een feitelijke vaststelling -- dat er borging is gegeven op liquiditeitstekorten bij derivaten. Als ik dit hele pakket optel, kunt u zich dan voorstellen dat mensen toch echt wel vraagtekens zetten bij de jarenlange rol van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw in de opbouw van de incidenten in de sector?

De heer **Van der Post**: Ik denk dat het heel goed is dat er altijd kritische vragen worden gesteld. Ik maak toch even een opmerking. Het borgen van de tijdelijke liquiditeitstekorten zit in het systeem en is een faciliteit die het WSW mag en kan geven. Ik vind het dan vervelend om daar als het ware op te worden afgerekend in de zin van "ja, maar je hebt dat gegeven". Ja, daar waren we ook voor, voor het opvangen van die liquiditeitstekorten!

Dan het punt van de informatievoorziening tussen het Centraal Fonds en het WSW. Wij hebben een vertrouwelijke relatie met onze deelnemers. Ik vergelijk dat weleens met een bank. Tegelijkertijd weten we dat we in een toezichtomgeving van het Centraal Fonds zitten, dus we hebben dat directieoverleg met het Centraal Fonds. Nogmaals, wij delen daar geen directe bedrijfsgegevens mee, maar gaan wel zover als "zijn er zaken waar je je zorgen over maakt?" Toen we met de derivatentool begonnen en ook het Centraal Fonds in 2011 ging denken "goh, wij moeten ook maar eens wat met derivaten doen", heb ik nog een overleg gehad met iemand van het ministerie, met Victor Schaap, een plaatsvervangend directeur daar. Hij vroeg: hoe zit het nu precies met de informatie-uitwisseling tussen het Centraal Fonds en het WSW op het gebied van die derivaten? Toen zei ik: ik kan de portefeuille en alle gegevens die we hebben niet zomaar naar het Centraal Fonds overhevelen. Toen hebben we gewoon een praktische werkafpraak gemaakt. Het Centraal Fonds gaat opvragen. Het Centraal Fonds gaat zijn conclusies trekken. Het ministerie zei toen: en dan kan het WSW daar nog eens een tweede blik over laten gaan of het nog andere dingen ziet. Ik begrijp dus de kritiekpunten die er zijn, maar tegelijkertijd denk ik dat we ook ons best hebben gedaan om aan die kritiekpunten tegemoet te komen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Post, dank u wel.

Sluiting 18.15 uur.